

DO
VINCIAL
1919

S.
A

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala *Reservada*
Número *541*

Lata Reservada Est. 7-5

X

T# 147478
C 1195321

R. 375851

Mensa philosophi

ca Optime custos valitudinis stu-
diosis Iuuenibus apparatus non mi-
nus sententiarum grauitate condu-
cibilis q̄ facietiarum enarratione de-
lectabilis.

¶ Venundantur Parisius a Johã
ne Petiti sub interfignio Lili aurei

Epistola Theobaldus augu'bertus bybernseñ.
artium ⁊ medicine doctor iuuetuti bonarum litterarū
percupide. S. D.

Plato.
Platoni viro citra ꝓtrouer siã ⁊ disciplinis ⁊ ſtu
tib⁹ ornatissimo frequēs hoc erat in ore adigiū
ſtudioſi iuuenes nō ſolū nobis nati ſum⁹ ortus q̄ nri
ꝓtem ꝓria vēdicat ꝓtē amici. arbitrabat ſiqdē eximi⁹
ille ꝓhōꝝ dux neminē ī genuo aīo eē inſignē cui⁹ labo
res ī republice vtilitatis nulla ex ꝓte cōſulerēt. Cui⁹
ſnia tā fructifera ꝓſuaſus (ne oīo ignau⁹ ac ne q̄cōꝝ in
lucē edit⁹ iudicaret) meū ꝓclitat⁹ ingeniū non nichil
ſcribere tentauī qđ nō min⁹ vtilitatis q̄ iucūditatis
līarij iuuenib⁹ eēt allatuꝝ. Mēſa etenī ſuauiſſimis
ferculis inſtructā vobis duxi parandum adoleſcētes
optimi nō q̄ fauces illiceret ī gluuiosās: ſ; q̄ ſtudioſa
demulceret ī genia. Mēſa ſiqdē eſt nō ꝓſica q̄ olim op
ꝓipare ꝓcinata ſuos ꝓciues cibis vinoꝝ obrutos ex
ſtultis inſanos efficiebat. Mō inq̄ mēſa bachica q̄ ſu
os cultores rōe ꝓꝛiſ⁹ exutos beluinos mores indue
bat vꝛ mēſa ē ꝓhica ex abditiffimis ꝓhōꝝ penetra
lib⁹ deꝓꝛopta q̄ vel ſobrias mētes ſtutis ⁊ līarū appe
tentis ⁊ famelicis exuberātiffime paſcit. Ille ſiqdē
⁊ aīe ⁊ corꝓi ꝓnecabiles hec ſo nō min⁹ interioris q̄
exterioris hoīs optimā ꝓſeruat valitudinē: efficit enī
vt ſit mēs ſana ī corꝓe ſano. Que ꝓfecto nū ꝓ longiffi
mo tꝓis interuallo in abſtruſiffimis medicoꝝ codici
b⁹ euoluēdū vix poterāt ꝓꝓari nūc hoc breuiſſimo cō
ꝓēdiolo citra labores ⁊ vigiliās vnicuiꝝ vī ꝓꝛeru
dito ad nos vſq̄ ꝓferē. Et qm ꝓſeruāde valitudini ni
chil ꝓducibili⁹ q̄ dies agere letos hīlarēꝝ hīc alim
iucūdiſſimas ī ſerui facetiūculas q̄b⁹ ingenia gūtoꝛe
ſtudio defatigata ꝓ tꝓm īter capēdies reficerēt nō eī
tā ciboꝝ lauticia delectant conuiue q̄ fabellarū inter
epulas modo ſcurrilitas abſit lepida enarratione.
Valetē felices.

Incipit Tabula in li-
brū quid dicitur in mēsa phi-
losophica. Et primo pos-
nūf tituli primi libri.

Prohemium
De hora comestionis et
quotiēs sit comedēdū.
De appetitu et consue-
tudinē comedēdi
Die cibi et refectiōis
Loco refectiōis
Cibus et potib⁹ quibus
reficimur in mēsa
Uino et ei⁹ qualitatih⁹
Mediē et ei⁹ pprietate
Ceruicia duplici
Carnib⁹ īcommuni
Carnibus siluestribus
Carnibus edulinis
Agnellinis
Arietinis
Vitulinis *arborinis.*
Porcinis
Cervinis leporinis
Ursinis
De membris aialium
Carne in pastillis
Volatilib⁹ in generali
Ballina
Pellis columbarum
Partib⁹ volatiliū ī cibo
Ovis et eorum proprie-
tatibus
Lacte

Caseo
Piscibus
De leguminibus
Riso
Faba
Leuiticula
Licere
Piso
De oleribus
Allio
Acetose
Aneto
Apio
Atriplicibus
Rauciabeta
Boragine
Caulibus.
Lepe
Lucurbite
Feniculo
Lymini
Ysopo
Lactuca
Menta
Masturcio
Papauere
Petrocillo
Porro
Portulaca
Radice
Rapa
Ruta
Salvia
Spinacis
Tuberibus.

a.ij.

¶ De fructibus
Ficubus
Dactilis
vuis
Malogranatis
Citonijs
Piris
Pomis
Pespilis
Pomo citrina
Pporis
Prunis
Cerasis
Amigdalis
Nucibus
Quellanis
Castaneis
Blande
De speciebus aromaticis
Pipere
Zinzibere
zeduario
Balanga
Bariofilis
Cynamomo
Croco
Carui
¶ De condimentis
Sinapi
Sale
Aceto
Melle
Oleo
¶ Et hec de titulis pres

mi tractatus
¶ Incipiunt tituli secundi libri
De imperatoribus regibus
Principibus
Pontificibus gentiliuz
Mobilibus,
Militibus
Bellatoribus
¶ De philosophis roris
toribus: Medicis
Iuuenibus
Senibus
Ciuibus
Mercatoribus
Agricolis z agricultura
Manu artificibus
Diuitibus
Pauperibus
Religiosis
Peregrinis
venatoribus
Iudicibus
Aduocatis
Baliis dominorum
Amicis z amicitia
Consanguineis.
Mulieribus bonis
Mulieribus malis
Mulieribus coniugatis
viduis bonis
virginibus
Tituli secundi tractatus
hic finem habent

C Incipiunt tituli tertij tractatus

- U**trum aer est magis necessarius ad vitam q̄ cibis.
Utrum ad vitam sit magis necessari⁹ cib⁹ q̄ potus.
Utrum corpori plus proffit somnus vel cib⁹.
Utrum aer plus cedat in nutrimentū q̄ cib⁹.
Utrum ex malo cibo potest generari bon⁹ chīnus.
Utrum post cibū sit statim ambulandum
Utrū post cibum statim competit somnus
Quare in supergredientem horam comedendī defi-
cit appetitus
Utrū corpora sint calidiora ante cibum vel post
Utrū ieiunium pl⁹ ledat colericū vel flegmaticū
Quare aliqui ardentē appetunt que etiam modico
cibo cedantur
Utrum habentes calorem fortem plus tolerant famē
q̄ habentes calorem debilem
quare habentes poros strictos plus tolerant ieiuniū
q̄ habentes poros raros
Utrum colera nutriat
Utrum infirmī plus tolerant ieiunium q̄ sanī.
Utrū fort⁹ stomachi fort⁹ pl⁹ tolerat ieiuniū q̄ debilis
Utrū qui consuevit multos cibos accipere pl⁹ susti-
neat ieiuniū q̄ solitus parum comedere.
Utrū plus molestat ieiuniū in tēpe calido q̄ frigido
quare avidius vorantes citius satiantur
quare edulia calida facilius comprimunt⁹ ore q̄ ma-
nu sustineamus.
quare si esuriens bibit famem subleuat
Utrum ieiunī magis sitiūt q̄ esuriunt
quare maior est delectatio cum sitis potu extinguitur
q̄ cum fames cibo subleuatur
quare eadem potio fortior videt ieiuno q̄ cibato
Utrum sitientibus habentibus stomachum siccum
sufficiat paucus potus

Utrum stomachus grauetur a potu ampliori

Quare stomachus humidus multum ferre potest.

Utrū sitis aliquando proueniat ex parte pulmonis.

Quare sitis pulmonis sedatur per aeris attractionem est stomachi per potum.

Utrum sitis sit appetitus frigidū & humidū v̄ calidū

Utrū aqua plus sedet situm q̄ vinū (& humidū.

¶ De nocuentis post cibum

Unde causatur oxireuma idest acetosa eructatio

Quare illa acetositas plus accidit dormientibus q̄ vigilantibus.

Unde fiant torsiones ventris

Utrum egri comedere debent sicut fuerūt soliti sani.

Utrum debilibus conualescentibus plus noceat panis q̄ caro

Utrū febricitantibus plus competit caro aut panis

Utrum cum carnes exhibētur conualescentibus statim debeat vinum exhiberi

Utrū conalescēs ab egritudine dz simili regi p̄ duos v̄ tres dies sicut in morbo

Utrum conualescentibus valeat cibus grossus

Utrum plus nocet p̄mutatio que est ab inanitione ad repletionē vel que fit a repletionē ad inanitionē

Quare aliquis cibus malis a febre liberatur.

¶ Questiones de pane.

Quare panis tritice⁹ ē magis nutriti⁹ q̄ ordeaceus.

Quare panes frigidi videntur albiores calidis

Quare panes non saliti sūt ponderosiores q̄ saliti.

Quare panes triticei non sūt duricium infrigidant.

Quare pasta triticea p̄fecta fit maior ordeacea minor

Quare pasta triticea fit alba ordeacea nigra

Quare pasta mellis fit fragilior q̄ aque

Quare panis ex granis nouis ē peior q̄ ex antiquis

¶ Questiones de vino.

Utrum semel expediat inebriari vino in mense

Quare bibentes vinum limphatum magis patiantur
crapulam q̄ bibentes pur.

Quare de vino intemperato magis dolet caput q̄ de
temperato

Quare vinum temperatum magis facit vomere

Quare pueri existentes calidi non appetunt vinum

Cur vinū defecatum forti⁹ ē virib⁹ s; min⁹ durable.

Cur vinum immoderate sumptū generat morbos ca-
lidos ⁊ frigidos

Quis humor plus a vino generetur

Utrum vinum noceat cerebro

Quare vinū forte nocet cerebro ⁊ confert stomacho
vinū debile e contrario.

Quare vinū plus inducit oxircuma q̄ aqua

Utrū vinū confortet calozē naturalē pl⁹ q̄ cib⁹.

Utrū vinū nouū pl⁹ expediat infirmis vel vet⁹.

Questiones de carnib⁹.

Cur carnes validiores citi⁹ digerantur

Cur triture carniū sūt indigestibiliores

Utrū carnes asse vel lixe sūt humidiores

Quare lunē lunare facit putrescere carnes magis
q̄ solare.

Questiões de ouis

Utrū vitellus vel albumen sit calidius.

Quare vitellus in aqua positus descendit et albu-
men non.

Quare oua in auibus sunt maiora ⁊ pauciora q̄ in
piscibus

Quare in auib⁹ sūt dure teste in piscib⁹ non

Quare oua i volatilib⁹ sūt diuersi coloris i piscib⁹ nō

Quare i piscib⁹ sūt oua rotūda i volatilib⁹ oblonga

Quid rūpat testam in exclusione pulli?

Quare vitellus oui in pleno lumine ouati sordes la-
uat a pannis

Quare q̄dam oua strepūt in igne ⁊ q̄dam non

Questiones de piscib⁹.

¶ Utrum pisces comedant pullos proprios

utrum pisces mastitent cibum.

quare pluuia conuenit piscibus ⁊ nocet auibus

quare oua piscium plus in igne sirepunt q̄ alia

¶ De leguminibus.

quare podagra accidit maxime comedentibus legumina

quare fabe per decoctionem non amittant ventositatem sicut ordeum.

utrum lentes condite cū aceto possūt dari in acutis

¶ De oleribus

quare caulis soluit ebrietatem

quare portulaca soluit congelationem dentium

quare alia ⁊ si sepe in sicciori loco fiunt meliora

quare magis fetent alia vetera q̄ noua

quare ruta facit fetidos sudores

quare origanum facit mustum vinum dulce

¶ De fructibus.

Cur comedētes ficus molles ledūtur in dentibus.

quare comestio ficuum generat pediculos.

quare dulcib⁹ fructib⁹ satiamur citi⁹ q̄ acetosis

Cur vinum bibitum post putridos fructus acetosum videtur

Cur post scriptica vinum videtur dulcius

Cur pra ieiunio sunt nociua

¶ De sale

quare sal proiectum in igne crepitat

¶ De melle ⁊ oleo

quare oleum in supremo vinum in medio mel in imo melius reputatur

quare oleum in vase semipleno diu tentum emendatur

quare oleum congelatur vinum raro

quare acetum non congelatur

Cur piper et sinapium corrodunt cutem exterius et stomacho minime nocent

Incipiunt tituli quarti libri adense philosophice.

De honestis ludis et iocis.

Inuentionibus iocundis locutionibus conuenientibus personis

Exptis verbis iocosis

De imperatoribus

Principibus

Comitibus

Militibus

Armigeris

Aduocatis

Mercatoribus

vsurarijs

Rusticis

Judeis

Latronibus

Hystrionibus

Mulieribus

Iuueniculis

Pueris

Lectis

Fatujs

Obiectis

Summis pontificibus.

Cardinalibus

Archiepiscopis

Episcopis

Archidiaconis

Canonicis

Claudis et contractis *als de sou*

Clericis

dotib?

Aduocatis

Abbatibus

Prioribus

Monachis

Predicatoribus

Minoribus

Monicis

Conuersis

Monialibus

Beghinis

Somnijs

Medicis

Diversis artificibus:

Et hec de tabula titulorum libri mense philosophice

C Prohemium in librum qui di-
citur mensa philosophica incipit

Macrob?

Sicut dicit Macrobius tertio libro satur-
narium. Absit quae philosophia que in li-
bris suis sollicitate tractat de officiis cons-
uiuialibus ipsa conuiuia reformidet tan-
quam non posset rebus asserere quod solet verbis docere.
Aut nesciat seruare modum cuius in omnibus huma-
mane vite actibus terminos ipsa constituit/nec eas
ad mensam inuito ut ipsa se moderetur cuius disci-
plina est omnibus moderationem docere. Et ibi-
dem paulo post hanc philosophiam nullus honestus
locusue aut ceterus excludat. Que ita si aptet ut ubi-
que appareat necessaria tanquam abesse nequa fuerit.
Quia ergo litteratorum mensis et conuiujs philo-
sophia conueniens debet interesse quilibet utique si-
cut honestus ita utilis et delectabilis esse debet.
Quia ut ibidem dicit Macrobius libro primo. Erit
in mensa sermo iocundior ut habeat voluptatis am-
plius seueritatis minus. Sportet enim in conuiuio
versari sermones uti castitate integros ita appetibi-
les venustate. Videtur omnino expediens ut sermo
mensalis vel sit de natura rerum quibus vescimur et
potamur vel de questionibus mensalibus quibus in
mensa exercitamus vel de his et illorum moribus et
conditionibus quibus in mensa sociamur vel de his
iocis et solatijs honestis quibus in mensa recreamur
et exhilaramur. Ideo presens opusculum mensam
philosophicam intitulare decreui/et in quattuor tra-
ctatus partiales distinxi. **C** Primus erit de harum
rerum natura quas per modum cibi vel potus in me-
sa sumimus. **C** Secundus erit de natura et moribus
eorum cum quibus in mensa sumus ut in verbis me-
se eorum moribus honeste et utiliter conformemur.
C Tertius de questionibus mensalibus quibus in me-

sa philosophice exercitamus. ¶ Quartus de honestis
locis et solacijs quibus in mensa hilaritate iocundamur

¶ De hora comestionis et quoties sit comedendum.

Primo igitur videndum est de tempore et
hora comestionis de quo dicit Rasus libro
p. amansonis. Comedere conuenit postquam
preteriti cibi grauitas descenderit ad inferius
et pars venter inferior leuis efficiat in qua nulla
remansit tentio et exercitium processit conueniens appe-
titus quoque proualeat tunc iudicatur melius. Et propterea
ut ait cauendum est ne comestio postquam appetitus fuerit
tardetur nisi appetitus medax fuerit sicut ebrijs et
fastiditis accidere solet. ¶ Sed postquam homo qui ebriosus
non est appetere ceperit et nutrimentum quod preces-
sit nec multum nec grossum fuerit ipsa hora debet
comedere sine dilatione. Si enim comestio adeo tarde-
tur quod appetitiua destruat que prius incensa erat
syrupum viole vel acetosum vel aquam calidam su-
mere debet. deinde abstinere a comestione donec vomat
vel asselet ut appetitiua excitetur et redeat.
Idem ibidem summo opere obseruandum est ut cibos
sibi conuetos quosque accipiat et totiens edat quotiens
consuevit nisi consuetudo peruersa fuerit que
omnino vitanda est quam tamen non repente sed pau-
latim et ordinate dimittere debet. Comestio autem sic
ordinari debet ut inter diem et noctem aut ad maius
bis in die vel quod temperatius est inter duos dies ter
reficiatur. Semel autem in die comedere habenti-
bus corpora macra et sicca nocet. bis autem in die re-
fici habentibus corpora grossa et pingua ledit. multo
preterea utentes exercitio et multum laborantes
grossiori indigent cibo. his autem contrarijs con-
traria conueniunt. Commentator Averrois super
cantica Auicenne dicit. magis temperatus modus
est ut quis comedat ter in duobus diebus quoniam

Rasus

Auer.

opinati sunt q̄ actus digestiue in tertia digestionē p̄
ficitur in octodecim horis pro quanto cum fiat trina
comestio in duobus diebus perficietur digestio in mē
bris isto tēpore v̄l prope h̄c qm̄ ipsum tēp̄ octodeci
horarū erit inter duas comestiones constat q̄ lauda
bilior hora comedēdi est cum reficitur quis iam p̄fes
cia digestionē cibi p̄assumpti.

¶ De appetitu ⁊ p̄suetudine comedēdi.

De consuetudine ⁊ appetitu comedēdi
dicit Auicēna in canticis suis parte se
cūda. Utamur ergo homo secūdū vsū et
consuetudine ⁊ nature sue nec delectatio
cibi omittenda est. Ubi dicit auerroys in cominēto.
Consuetudo namq̄ nature assimilatur ac si diceret
consuetudo necessario est obseruanda q̄uis praua es
set ⁊ illaudabilis. Deinde d̄t. Appetit⁹ non sūt omit
tēdi qd̄ ē vnū p̄ceptū isti⁹ artis. Uñ attēdēdū ē in ci
bis vt cū hoc q̄ essēt boni ⁊ laudabiles in se q̄ etiam
appetant. Et ideo dixerūt q̄ duorū cibariorū ille q̄ mi
noris est iuuamēti in quantū delectabilis ē melior mi
nus delectabili ⁊ si sit maioris iuuamēti. Rasis autē
in quarto almansoris dicit. Sepe euenire solet vt aliq̄
nutrientia que sūt mala aliquibus conueniētia repe
riantur a quibus ipsi sicut alij cauere non debent.

Et fortassis aliqua nutrientia bona existentia incon
grua aliquibus inueniuntur a quibus penitus sibi ca
uere debēt. Si autem sunt aliqua nutrientia aliqui
bus conuenientia que ipsi appetant licet minus sint
bona: tamen attribuenda sunt appetitui nisi omnino
pessima forent non talib⁹ nutrientibus semper est vtē
dum.

¶ De ordine cibi ⁊ refectionis.

Quod autem digestio sit mala ⁊ corrumpitur
ideo est quod multi et diuersi sumuntur in vna
comestione ⁊ q̄ cibus gressus ante subtilem su

mitur & multa cibaria cum iure habente micas sus-
muntur & q̄ inter principium et finem prandij mul-
ta fit mora. **S**oportet preterea q̄ in hyeme cibus ac-
tualiter sit calid⁹: in estate frigid⁹ actualiter.

Est tamen abstinendum a cibus calidissimis quales
sunt cum ab igne remouentur: et a frigidissimis qua-
les sunt cum infrigidantur super niuem. **A**uicenna
dicit in canticis. **E**st autem in cibus humidū et lubri-
cum stiptico preponendū. **E**stq; sapor dulcis aceto-
so vniend⁹ & siccū cū humido & frigidū cum calido
rectificandum. **C**ommentator ibidem: q̄ preponit hu-
midū & liquidū stiptico est canon et preceptū in regi-
mine cibi et ordine quoniam ad conseruationem sa-
nitatis exigit q̄ mensuret in qualitate quantitate tē-
pore & ordine. **E**t q̄ cib⁹ sit laudabilis & laudabiliter
ministrat⁹ cum predictis quattuor conditionibus. q̄
vero addit hec sumptum est a contrario ita q̄ contra-
riū a cibo contrario ad temperiem reducat: **S**icut si
diceret vt humidum cū sicco et frigidum cum calido
temperetur & pingue & vinctuosum temperetur cum
aceto & salso &c.

De loco refectionis conuenienti

A laudabilem refectionem faciendam
secūdū **A**uicennam in canticis est q̄rē-
dus loc⁹ tranq̄ll⁹ & frigid⁹ & a vento e-
uentat⁹ nec non etiam temp⁹ & hora fri-
gida. **U**nde docet hominem attentū esse in hoc regi-
mine. **C**ommentator auerroys dicit q̄ hoc faciendū ē
maxime tempore estiuo quoniam calor extrane⁹ calo-
rem naturalem debilitat sicut & sol ignem cū sibi ap-
ponit: q̄ tamen accendit cū ad vmbra[m] ponit. **R**asis
vbi supra. obseruandū est vt cibi in horis edantur fri-
gidis q̄ si frigide non possunt esse mansiones sint ta-
men frigide hore conestionis post quas relecti dor-
mire & quiescere possint

A.
Sapor m
tio.

A

A

¶ De cibis et potibus quibus reficimur in mensa

*de pane
UR.*
Pest hec dicendum est de his que in mensa comeduntur et bibuntur. Et primo de pane. Rasis in libro tertio almeosoris. Panis que ex tritico fit pluribus hominibus convenientior est. Qui cum fallit et bene fermentat et coctus etiam tardius cogerit et magis tenuis et subtilior invenitur. Avicenna dicit super canticis Avicenna dicit huius rationem dicens que est bone digestionis propter modificationem et separationem eius a furfuribus. Sed que sit tardioris egestionis ratio est. quia furfur prebet viam velocitati egressus. Et melior est ille qui coquitur in clibano temperate salsus et fermentatus et preparatur ut sit similis spongie. Rasis ubi supra. Panis asinus dure digeritur tardeque de stomacho descendit qui in ventre dolorem efficiens in epate opilationem et in renibus lapidem creat. Idem. Panis ordeaceus triticeo est frigidior qui parvi est nutrimenti viscositatem et colicam atque alias infirmitates frigidas facit ventremque stringit. Panis autem ex alijs granis est ut natura grani ex quo fit Avicenna panis non comedatur calidus sed vna nocte infrigidatus

¶ De vino et eius qualitatibus.

y Saas
Vinum ut dicit ysaac de dietis lib. iij. bonum nutrimentum dat corpori sanitatem reddit et custodit nec ullus cibus nec potus invenitur adeo caloris naturalis confortativus propter familiaritatis consortium cum naturaliter digestionem confortat. Eius calor est similis calori naturali et ideo convertitur cito in naturalem et purissimum sanguinem. Turbidum sanguinem clarificat et aditus totius corporis et maxime venarum aperit et mundificat. Epatis opilationem aufert tenebrosam fumositatem tristitie generativam a corde expellit totiusque corporis membra corroborat. Animam obliuisci facit tristitie et angustie datus sibi leticiam

et audaciam ⁊ ingenium subtiliat. Igitur conueniens
est omnibus etatibus omnibus temporibus omnibus
regionibus cum tamen sumptum fuerit secundū con-
suetudinem vinum bibentis et quantum natura ferre
poterit. **S**alam igitur est q̄ vinum est omnibus homi-
nibus bonum si secundū q̄ oportet accipiatur. Ideo
antiqui assumulauerunt vinum tyriace magne eiusq̄
nature. Calefacit enim corpora frigida et in frigidat
calida humectat sicca et extenuat humida multoties
etiam ab eo sitis plusq̄ ex aqua extinguitur. **R**asis
vbi supra libro tertio. Vinum generaliter stomachum
⁊ epas calefacit et nutrimentum penetrare facit. san-
guinem quoq̄ ⁊ carnes ⁊ innatum calorem augmen-
tat ipsam etiam naturam in suis proprijs actionibus
adiuuat. Per ipsum etiam fit digestiua fortior et sup-
fluitatum expulsio ⁊ earum egressio facilis. Per ipsū
etiam sanitas et fortitudo perdurant et senium retar-
datur. Vinum preterea animam letificat sed si super-
flue sumatur epati et cerebro ⁊ nervis nocet. tremorē
et spasmodum et appoplexiam ac mortem generat sub-
taneam.

¶ De medone ⁊ eius proprietate.

Dustus de melle factus secundū **R**asim vbi su-
pra vehementer est calidus. Qui coloris ruber
est generatius. Calidam habentibus complexionē
non est congruus frigidam autem habentibus comple-
xiones multum confert. Dicit etiam **C**ommentator
super cantica **A**uicenne q̄ aqua mellis est melior vlti-
mo his q̄ naturaliter habēt debiles nervos.

¶ De ceruisia duplici.

Ceruisia vt dicit **R**asis vbi supra maxime
de ordeo facta nervos impedit / caput dolere
facit ⁊ inflat vrinam tñ puocat ac calorē ex
ebrietate reprimat. Que aut de tritico mē-
tam ⁊ apiū habet admixtam oibus melior iudicatur

¶ Verū tamē in sole calefactis ⁊ in dispositionibus
⁊ temporibus calidis in communi

¶ De carnib⁹ in communi

Quero ut dicit Rasus ubi supra omnib⁹ nutrien-
tib⁹ vehementius nutrit impinguat atq; robo-
rat. Quia autem ea vris multam habet repletionem id
frequenter indiget flebothomia ⁊ precipue si quis eam
vinū bibit. Anuersaliter autē omnis caro calefacit q̄
febucitantib⁹ ⁊ repletionē patientib⁹ incongrua iu-
dicat. Caro vero rubea sine pinguedine maioris ē nu-
trimenti q̄ que est cū pinguedine q̄ etiam pauciores
generat superfluitates ⁊ stomachū pl⁹ corroborat.
Caro autē grossa multū laborantib⁹ conueniens ē sub-
tilis autē his q̄ sūt contrarij conuenit

Omnis animal generaliter secūdū ysaac de
dietis libro tertio. Aut est siluestre aut ē do-
mesticū. Siluestria animalia ⁊ sicciora ⁊ in-
digestibiliora sūt ⁊ illaudabilis nutrimenti
generatiua propter multitudinem mot⁹ ⁊ laboris eo-
rū ⁊ propter calorem ⁊ siccitatem inhabitati aeris qd̄
fit propter calorem solis habūdantem ⁊ propter in-
digenciam vmbree a sole operientis. Unde siluestria
non sunt boni nutrimenti in quantitate ⁊ qualitate
nisi sola siluestria caprina. Quia superfluitate cal-
loris motus et laboris quem assuescunt eorum na-
turalis frigiditas temperatur. Ideoq; nimio motu
⁊ exercitio saporis carnis eorum ⁊ odoris grauitas
amputatur adiutorium digestiue virtuti dā vt fa-
cillime optimeq; caro digerat. Cetera vero anima-
lia domestica ad siluestrium comparationem propter
suam quietitudinem ⁊ aeris temperiem sunt nutri-
bilia ⁊ laudabiliora grossiora tamen et duriora ad
digerendum. Inter que masculina puto calidiora ⁊
maioris humiditatis q̄ feminina quare sunt laudas

ls forana

minors

biliora & digestionem facilliora / feminina caro est min⁹
calida & humidior ideo ad digerēdū tardior. Castitas
autem animalia medio modo se hñt int̄ illa.

¶ De carnib⁹ edulinis

Adulina caro vt dicit Rasus vbi supra est
temperata in se nullam habēs malicie ad
mixtionē. Que licet temperatū generat sã
guinē laborantib⁹ tñ non conuenit. Alij ve
ro non laborantes sup eam non eligant meliorē nō enī
adeo ē debilis vt ex ea virt⁹ destruat neq; ei⁹ nu trimē
tū adeo multū & grossū vt ex eo in corpore veniat res
pletio & gross⁹ generet sanguis. Sed sanguis ex ea
generat medi⁹ inter grossū & subtilem inter calidū et
frigidū. Et addit ysaac vbi supra q; maxime hedi la
ctantes sūt ceteris laudabiliōres in sapore & nutri
mēto atq; digestionē: & bonū sanguinem generantes:
lac em̄ p̄stat eis nasalem humiditatem.

¶ De carnib⁹ agnellinis

Agnellina vero caro secūdū ysaac vbi su
pra non ē bona etiam lactans prop̄ sue
humiditatis et viscositatis copiam et su
pfluitatē flegmatisq; generat. vnde co
mesta p̄usq; sūt digesta st omachū egrediūt. Auerroys
tamē in q̄nto collectorij dicit conueniēs ē vt carnes a
gnorū post bonitatē carniū edulorū ponant q; et si sint
multarum superfluitatum / in terris tamen calidis re
cipiunt temperiem.

¶ De carnibus arietinis

Aries arietine secūdū rasim vbi supra sūt gros
siores edulinis / viresq; plus augmentant & plu
res efficiūt superfluitates q; in bonitate edulinam se
quūt. Arietes maxie iuuenes et ānales sūt agnis et
ouib⁹ meliores: q; si eorū caro bñ digerat bonū mltūq;

Gal.
fanguinem generat maxime si sint castrati quia caliditas eorum et humiditas temperate sunt/vnde et sunt saporis boni. Galienus autem teste Commentatore quinto collectorij abhominabitur carnes arietum et commendat vitulinas.

¶ De carnibus vitulinis et hominis

Amo 72
vituline carnes secundum Auerroym sunt bone quia non habent illam viscositatem et frigiditatem quam habent carnes bouine et sunt magis odorifere alijs carnibus: et quantum est in hoc meliores sunt carnibus edulinis: Sed carnes eduline meliores sunt vitulinis quia generant meliores humores. ysaac autem ubi supra bouina caro sanguinem grossum et turbidum et melancolicum generat multum dat nutrimentum inobediens digestioni tardeque a stomacho eicitur et dissoluitur difficile a membris et ventrem constipat: quod si utentes melancolice fuerint complexionis splenitici erunt quartanam patientur. ypo sarcam incidunt: nascitur quandoque in eis impetigo elephantia lepra cancer serpigio secundum complexionem quam paratam humoribus inueniet.

¶ De carnibus porcine diuersis

Porcina caro secundum Auicennam naturalior est hominibus quam aliorum animalium ambulantium et experientia hoc docent secundum Auerroym quinto collectorij. ysaac ubi supra porcina caro ceteris animalibus frigidior est et humidior maxime domestica. Siluestris vero porcina domesticam compata calida est et sicca et minoris nutrimenti. Domesticam vero porcine non oportet accipere nisi raro et solum eius extremitates comedant ut pedes et nares atque aures. Et ista caro porcina multum est nutritibilis bonum generat chimum ventrem humectat propter sue humiditatis viscositatem quam co-

piam vrinam tñ non prouocat ⁊ tenue dietatib⁹ ē icō
ueniēs. Adolefcētes enī iter eos sūt meliores ⁊ bñ nu
tribiles laudabilē gñant sanguinem.

¶ De carnib⁹ ceruinis leporinis ⁊ visinis

Qeruina caro scđm eūdē ibidē melancolī
ca ⁊ dura ad digerēdū sed lactantes sūt
ceteris vtiliores. Scđo adolefcētes sūt his
deteriores decrepiti pessimi. Castrati autē
iuuenes sūt meliores qz calor eoz ⁊ siccitas tēperat.
Auicēna tamē dicit qz cū grossitudine sūt velocis des
scētionis ⁊ faciunt venire qrtanas extremittas caus.
de cerui ē venenū. lep⁹ vt dicit rasis vbi supra p̄cipue
melancolicū sanguinē generat qz ei⁹ caro ē p̄ alijs me
lancolice generatiua ysaac autē dicit qz licet siccū et
grossū generet sanguinē est tamē melior iuuenib⁹ hir
cis ⁊ capris. Ursina caro scđm eūdē ē viscosissima dis
gestionī iobediēs pessimū dat nutrimentum. vnde plus
attinet medicine q̄ cibo.

¶ De membris animalium.

Secundū rasiū vbi supra. caput est grossū
qd̄ mltum nutriēs calefacit/nec ē comedē
dū nisi tempozib⁹ frigidis ex eo enī mlti
tiēs colica generat mltum confortat sanz
guinē ⁊ sperma auget. Cerebrum cum sit frigidum
nauseam facit ⁊ stomacho nocet. quod ab omnibus
ipsum sumentibus ante omnem cibum sumendum est
Calidam preterea habentibus complexionem con
fert. Quibus vero frigide solent accidere egitudi
nes non congruit/medulla temperamento vicina li
cet caliditate magis appropinquet. sperma augmē
tat et stomachum molificat. Uter est frigidum et
grossum. quod licet multum nutriat tarde tamen dis
garitur. Stomachum vero ⁊ epas habentib⁹ calida
b.ij.

*rouda 10
in est ve
mij*

caput

Cerebri

madu

vhcz

confert. **C**arum calidum est et humidum dure digeritur
et graue existit ysaac autem dicit quod sanguinem generat
laudabilem sed lactantium epar est melius galline vero est me-
lius quam lactantium. **C**or ut idem dicit dure est substantia et ar-
de digerit bene tamen digestum multum nutrit. **P**ulmo autem ut di-
cit idem facilis est digestionis. et velociter de stomacho eis-
cit propter leuitatem et raritatem substantie eius. **R**enes duo-
bus modis sunt illaudabiles. Uno modo propter sue
substantie duriciem et grossiciem. Alio modo quia eorum
nutrimentum fit pinguedo vnde sanguinem ge-
nerant grossum et pessimum. **R**asis vbi supra. caro sine pin-
guedine rubea sanguis siccus est generatiua paucas
faciens superfluitates magis tamen adipe nutrit.
Pinguedo sanguinem generat humidissimum multas
faciens superfluitates minoris tamen nutrimenti. **C**ar-
o variata que est inter pinguedinem et macredinem san-
guinem generat temperatum. **P**edes generant sanguinem vi-
scosum. **A**ni autem anteriora leuiora sunt et calidiora. **P**o-
steriora vero grauiora sunt et frigidiora.

De carne in pastillis et silibus

Caro in pastillis cocta ut dicit **R**asis mala
est parumque nutrit: acide tamen ructantibus
confert. **U**niuersaliter mortariolorum vel pa-
stillozum species paruum prestat nutrimentum
respectu cibariorum ius habentium multos tamen haben-
tibus humores confert ac corpora sua desiccare et sub-
tilia reuolentibus auxiliium prestat. **C**aro vero in ves-
tu assata grossa est et multum dat nutrimentum que
non digeritur nisi stomachum inueniat robustum et
calidum ventrem vero stringit et hoc facit propter
cum ex ea aliquid quod est pingue non comeditur.
Caro cocta cum ouis et pipere semper est calida et ip-
sa est cibus hyemalis que et corpus corroborat et omnibus

epaz
Cor
pulmo
Renes
caro rubra
rara et pi-
us et media
in quado
edes
m.

caro in ca-
lobis ppa
entat

estbis pl⁹ nutrit preterea sperma z sanguinem aug-
mentat. Pulchru fortem z crassu efficit. In estate ve-
ro fastidiu generat calefacit z lapidem creat

¶ De volatilib⁹ in generali.

Volatiua vt ait ysaac vbi supra vniuersaliter sũt
leuioza z subtilioza ambulanti⁹ min⁹ tamen
nutribilia. Sed tamen siluestria magis domesticis et
teneriore habet carnẽ z faciliore digestionẽ. Causa hu-
ius raritas est carniũ p sui laboris nimietate suos se-
ris siccitate/ sed domestice pl⁹ nutriũt et laudabilem
generant sanguinẽ z tẽperatiozes pro sui humidita-
te laborisq; tẽperic. Ceteris aut volatilib⁹ sturn⁹ est
subtilior pulli pdicũ gallinacei post hec pdix fasian⁹
et gallina. Pulli leuiozes sũt cetis volatilib⁹ z lauda-
bile gñant sanguinẽ. Appetu⁹ confortatiui sũt/ z om-
nib⁹ a nasıs conuenientib⁹ laudabiliozes sũt pulli ma-
sculi tẽperata piguedie existẽtes. Cõmẽtatoz qnto
collectozi melioz ex volatilib⁹ e caro galline. z iõ bro-
diũ suũ e optia medicina leprosis z dõ q; cerebrũ gallie
augmẽtat substãtiã matie cerebri et acuit igeniũ.

¶ De gallina

Gallina secũdũ ysaac vbi supra min⁹ pull⁹ est hu-
mida et ob hoc ad temperamentũ pullozũ com-
parata digestionis est difficilis bñ tñ digesta pluris e
nutrimenti q; si de ea simplicius efficiatur erit melioz
q; ab aqua quandam humiditatẽ acqrit et stomachũ
est confortatiua multũ dans nutrimentũ. Rasis vbi su-
pra. Sturni caro oĩm volatiliũ carne melioz iuenit et
his qui subtili volũt custodiri regimine conuenientioz
Post istam est caro coturnicis in secunda bonitate q;
paruas generans superfluitates non multũ calida
iudicat. Caro pulloz post istam ponit pñcis grossioz
existens ventrem stringit et multum nutrit.

- Stuz n⁹
- pulli perdiri et galli
- perdir
- fasian⁹
- gallina

¶ De pullis columbarum

Pullis columbini sunt vehementis caliditatis & sanguinem generant inflammatum & cito febrem faciunt ysaac vbi supra. Pulli colubini sunt copiosissimi humidi quare grossum nutrimentum quod testat eorum grauitas ad volandum scilicet volare incipientes fiunt leuiiores & ad digerendum acceptabiliores pueniunt flegmaticis et discoueniunt colericis. Anates vt idem dicit omnibus quibus aqua sunt deteriores. Caro enim earum vt dicit ralis plures efficit superfluitates et plures fastidire facit & maioris est caliditatis. scilicet tamen nutrit plures quam caro gallinacea. Volatilium autem omnium in fluminibus & lacubus morantium caro est superfluitatum effectiua quae si malum habet odorem deterior iudicatur

¶ De partibus volatilium in cibo.

Unter omnium volatilium secundum ysaac vbi supra est lacertosus et ad digerendum durus scilicet si digerit multum dat nutrimentum. Omnibus tamen anserinus est laudabilior propter copiam humiditatis in alis suis. post hunc gallinaceus. Similiter et iecur his est nutritibilis et conuenientius. Ale vero vniuscuiusque volatilis sunt alijs membris laudabiliores propter sui motus et laboris nimietatem motus enim superfluitates humoris dissoluit. Colla anseris et galline sunt meliora ceteris. Similiter volatilia castrata sunt meliora ceteris. Et gallinacei sunt omnibus meliores laudabiliores enim praebent nutrimentum et generant perfectum sanguinem. Cerebella volatiliu sunt minoris humiditatis et viscositatis et sicciora quam animalium ambulantium et ideo laudabiliora maxime aut pullos sturnorum pediculus galliarum et gallos

¶ De ouis et eorum proprietatibus.

Quia vt dicit ysaac vbi supra multum dant nutrimentum quia tota eorum substantia nutrit.

tur pro sua naturali humane nature vicinitate maxime eorum vitellus. Et ideo ratione temperamenti sui sunt magis humane proplexioni filia. Oua galline secundum Rasium ubi supra sunt plus alijs conuenientia et prodictis quam ambo spuma valde augumentatur et ad coitum icitatur postquam in bonitate sunt oua anatis quibus malum efficitur nutrimentum. Anserum vero oua fastidiunt graue hinc odore. Oua galline et prodictis temperata sunt et conuenientia Vitellus in caliditate ex his temperat bene nutrit. Albumen vero frigidum est et viscosum dureque digerit. De vitello dicit Commentator super cantica Auicene quod de eo opinio est quod tantum pondus sanguinis ab eo generatur quantum ipse est rasis. oua quando elixantur et dura fiunt ad digerendum sunt duriora tardius de stomacho descendunt mollia vero ad descendendum velociora his in quibus fuerit sanguinis fluxus multitudo ac vires fuerint minute conferunt. Tremula vero que neque dura sunt neque mollia inter alia duomedia existunt. Oua preterea gutturis asperitati conferunt ex quibus sanguis temperatus et multe vires generantur. Ipsa quoque aliquando vicem carnis gerunt quibus valde pingues non debet vti.

De lacte *z butiro*

Ac ut dicit ysaac ubi supra vicinum est sanguis. Uni non est aliud enim nisi sanguis coctus in vberibus secunda vice habet enim ab vberibus albedinem saporitatem et habilitatem. Rasis ubi supra lac recenter multum temperamento est vicinum licet frigiditati et humiditati parumper appropinquet quod corpus impinguat et humectat. Ethicis etiam et ptificis et sicce tussi et ardori vrine auxilium prebet. Corporibus siccis optimum prebet nutrimentum et ad temperiem ducit sanguinem quoque et sperma

augmentat. Eius tamen conuersio est velocior quare
scute febricitantibus vel quibus dolor capitis ex morbo
accidit colicis quoque et quibus frigide consueuerunt
accidere egrotudines non est tribuendum. Vaccinum lac
omni lacte cuiuscumque animalis grossius iudicatur quod omni-
nibus pinguedinem corporis sui adipisci uolentibus con-
ueniens existit. Asininum autem omni lacte subtilius exis-
sit quod omnibus in pulmone patientibus dardum est
Caprinum lac inter hec duo temperiem tenet. Sed omni-
num plures quam aliquid aliud generat superfluitates. ysa-
ac lac de sanis animalibus si non crebre nec multum sed
temperate de eo sumatur laudabilem sanguinem gene-
rat ventrem humectat pectusque et pulmonem et vesicu-
lam iuuat maxime si amiserit suam aquositatem et
coctum cum alijs cibarijs ut riso et consimilibus man-
ducetur raris: lac quod post butyri extractionem re-
manet fluxum ventris ex colera rubea patientibus cor-
pusque habentibus macrum et debile confert. Et ad-
dhuc melius si ferrum ignitum in eo multotiens ex-
tinguatur. Serum coleram rubeam extinguit scabiei
quoque atque pustulis yctericie et eis quibus fortis uini
potus nocuit auxilium prebet. Idem butyrum cru-
dum asperitatem gutturis ac impetiginem patientibus
necnon rubee faciei cum cutis grossitudine atque
pustulis siccis et asperis quando fricantur cum eo
auxiliatur fastidium tamen facit atque stomachum su-
perius ascendit butyrum coctum stomachum debilis-
tat ac dura mollificat a posterata quando ex eo fit em-
plastrum moribus quoque viperarum acutissimis resistit quod
autem eo in comestione nimium usus fuerit continue patie-
tur flegmatica segritudines nutritibili quoque unctio-
sis omnibus ac maioribus existit virtutis.

De caseo

Quæseus ut idem dicit recens frigidus est et gros-
sus nec natura frigidis bon⁹ dicit. vet⁹ vero di-
ueritatem secundum diuersitatem vetustatis. Qui enim
scuti est saporis calid⁹ est et adures atque situm faciens
et male nutriens. Verumtamen cum post comestione ex eo
parua quantitas sumit os stomachi corroborat satie-
tate quoque nimiam et fastidium quod ex dulcibus cibis in ore
stomachi pueniunt auferit. verumtamen oportet ut recens
et vet⁹ dimittat. ysaac vbi supra. Case⁹ vniuersaliter
pessim⁹ est stomachi grauius digestiois difficilis. Ad-
circo pessime illo vtentes colicam incidunt et lapides in cor-
renibus generant case⁹ tamen mediocrius minus nocet

¶ De piscibus

Pisces natura ut ait ysaac vbi supra vni-
uersaliter est frigida et humida flegmatis
generatiua conueniens calidis et siccis com-
plexionibus estiuo tempore et calida regione
Inconueniens autem frigidis et humidis comple-
xionibus temporibus et regionibus frigidis. Sunt autem
marini et aquarum dulcium marini qui nati sunt in pe-
lago non in rupis et qui habitant in petrosis locis sunt
subtiliores et laudabiliores et ad digerendum facilio-
res alijs marinis et meliorem sanguinem generantes.
Sed tamen tarde a stomacho et intestinis exeunt pro-
pter viscositatis paucitatem. Pisces vero aquarum dul-
cium vniuersaliter sunt grossiores et viscosiores et tar-
di ad digerendum facilius tamen stomachum exeunt
quam marini. sunt tamen nutritiores: meliores tamen
sunt qui magis inhabitant flumina impetuose cur-
rentia quorum fundus est lapideus et longinqua sunt
a ciuitatum sorditie. Pisces autem lacuales ceteris
sunt peiores grauius odoris et dure digestionis
et maxime si longe sunt a mari et fluminibus

Rasis vbi supra. Omnes pisces ad digerendum sunt
duri longam faciunt moram in stomacho sicim creat
Sanguis ex recentibus creatus est flegmaticus et ma
las in corpore adunant viscositates ex quibus multe
proueniunt egritudines. Eligendi sunt pisces quos
rum caro non est viscosa nec multum grossa nec que
grauem hnt odorē nec cito putrescūt nec in lacubus
nec in paludib9 neq; in luto malū hnt odorem: neq;
in loco sordes hnt cibis sūt apti/ neq; q in aq; habē
tib9 herbas malas sūt nutriti hi enim sunt meliores.
Sallit pisces nullc modo comedendi sunt nisi in die
in qua aliquis se medicare voluerit. i. vomere volue
rit. Si tñ eos aliqs appetit parua ex eis sumat quā
titatis. Qui cū reb9 vinctuositatē hntib9 et satietatē
faciētib9 sint parati/ cancri fluuiales conueniūt at
tenuitatis valde scdm Auicennā. caro eoz conuenit
ptificis cū lacte asine sifr et ius ei9. Itē resoluūt vl di
cūt qdā magna a postemata si ponāt sup illa.

De leguminibus.

Consequēter dicendum est de leguminibus. Et
primo de riso ysaac vbi supra lib. 1. Risū siccum
est in q̄rto gradu calidū in primo. Q̄d coctū cū aq̄ va
let ad colicā diariā. Coctū vero cū lacte amigdalino
amittit constipationē suā bñ nutrit et bonū sāguinez
gnat sperma augmētat. Et si cū ipso vl aq̄ ei9 laues
lentigines aufert eas et cito cutē mūdificat. Auicēna
cortex risi venenū reputat cui enim dat in potu acci
dit statim dolor in ore et lingua ei9 a postemāt/ fabe sū
ysaac vbi supra vl sūt virides vl sicce/ virides sūt frī
gide et humide i primo gradu et parum nutriūt/ hu
mores generāt grossos et crudos et inflatiue vētosis
tatem faciunt in superioribus ventris. Sicce vero
frigide sunt et sicce in primo gradu que in superiori

bus ventris ventositatem generant grossam et inflat/
uā ex qua fum⁹ ascēdit ad cerebrum nocēs. Somnis
mīta et grossa et corrupta inducunt et sunt dure dige
stōis faba alba magna nō vet⁹ melior ē q̄ cocta cū s
qua plurimum ei⁹ auferē vētositatē et grossitatis ma
xime si eiecta aqua p̄ria alca adiungat. Elipe conie
ste cum mēta origano cūino et silib⁹ suā vētositatem
minuunt. Qui cutē sui corp̄is mundificare voluerit
ex farina fabarū assuescat lauari. Ras. fabe virides
generant humores crudos et in stomacho et intesti
nis augmētāt flegma et in ipsis vētositates excitant
lētacula scđm rasū vbi supra frigida ē et sicca / sāguī
nē gñat melācolicum et corp⁹ desiccatur / tenebrositatē
oculorū et melācolicas gñant infirmitates cuz aliq̄s eis
freq̄ntē vtiť. ysaac cerebrum fumo grosso implet et melā
colico vñ ē cā doloris formidolosorū somniorū. Cicer se
cundum ysaac vbi supra est album et nigrum album ē
caliduz ī p̄rio gradu humidum ī medio qđ ad digerē
dum est durum vētositatē et īflationē faciēs itantum
vt carnē inflat dilatet vnde q̄ eo vtunt̄ fiunt pulchre
cutis dilatata enim et extensa caro lucefcit et clarifi
cat nigrus est albo calidi⁹ et min⁹ humidum quod ad
epatis opilationem valet si cum apio coquat̄ et radia
ceet bibat̄ ius ipsius auget lac et sperma et prouo
cat vrinam.

Pisa secundum arnoldum de villa noua in suo de
regimine sanitatis huiusmodi nature sunt q̄ si pisa
aut cicer in aqua dulci remoliat̄ per noctem et in
eadem sequenti die bulliatur duobus vel tribus fer
uoribus et tunc coletur et colatura reseruetur. Et
in hora refectionis parum vini albi addatur et mo
dicum de puluere spicenardi et croco ⁊ parum salis
deinde vnico feruore bulliatur et detur in principio

menfe ad forbendum vel ad offam. Illud venas capillares et vias vrinales mūdificat et precipue si pisca vel cicer remolliaſt et in eadem aqua cū petrocilis no coquaſt vulgares nimis decipiūſt dicentes q̄ debeant remolliri in lixiuio q̄a per illam remollitionem tota ſubſtantia ſubtilis appetitiua p̄ primam remollitionem ind eſeparatur

¶ De oleribus

Nunc dicendū eſt de olerib⁹ ſecūdu ordinē alphabeti vt prompti⁹ poſſint inueniri. Alia ſecūdu raſim ſūt calida et ſicca q̄ ſitum auferūt: libidinē efficiūt: v̄toſitatē expellūt et corp⁹ calefaciūt. Regionib⁹ atq̄ tpi b⁹ et corpib⁹ calidis nocumētū p̄ſtant. q̄ galien⁹ tyriacam ruſticozū vocat fetorem alij tollūt fabe aut lētes aſſate ſi comedant aut ruta ſi maſticeſt et de ea parū trāſglutiaſt. Similit̄ de zeduario aut mēta ſiue mētaſtro ſi maſticeſt ⁊ poſt ipſū parū aceti ſumaſt. Ad idem valet ſecūdu Pliniū libro decimonono ſi bete radicem toſtam ſuperederint. Acetofa ſecūdu Raſim calida eſt et ſicca ventrem ſtringit ſtomachū exaſperat: coleramq̄ rubeam ⁊ ſitum extinguit. Auicenna abluſtuos cū ſucco eis ad dentein doloroſum
frigida
Anetū ſecūdu yſaac libro ſecūdo calidū eſt ⁊ ſiccū: v̄toſitatem inflatione in et tumorem in vino diſſoluit. Eius rami in oleo decocti inflationē diſſoluūt: laborioſa mitigant ſomnū p̄ſtant. Semē ei⁹ bibitū vrinam prouocat: lac augmētat / v̄trem ab humorū putredie mūdificat. Auicēna anetū facit ſomnū / confert ſingultui ex manſione cibi in ſtomacho facto / aſſidua ei⁹ comēſtio debilitat viſū. Apiū ortēſe ſecūdu yſaac vbi ſupra eſui datū opilationem aperit / vrinam prouocat v̄trem ſtringit / epilepticis nocet et pregnantib⁹ / vna

de pregnantī assuete comedere fit causa generandi fe-
tus in corpore pustulas putridas ⁊ apostemata nec
debemus cibum apij laudare: q̄ humores membꝝ
toti⁹ corporis ad stomachū coadunat vnde sequit̄ vo-
mitus. ¶ Semen ei⁹ est magis frondib⁹ diureticum
Rasis vbi supra apij opilationem apertens inflat lu-
xuriam commouet ⁊ malo odori oris remediū tribus-
it. Triplices secūdum Rasin vbi supra frigidi sūt et
humidi qui ventrem mollificantes bene nutriūt ⁊ ha-
bentib⁹ epar calidū valent. ¶ Plini⁹ libro secūdo plu-
res ex eis morbi gignūtur: necnon aqua sepe muta-
ta debent coq̄ alias lēuigines ⁊ pustulas dicit gñare.
¶ Haucia secūdū Rasin vbi supra calida ē ⁊ infla-
tūa q̄ difficulter digerit spermati acuitatem tribuit:
vnamq̄ expellit ysaac: coitū muat ⁊ mēstrua prouo-
cat: illaudabilem sanguinem generat
¶ Beta secūdū Pliniū libro secūdo nigra est ⁊ can-
dida nigre radices pruriginē tollūt in aqua cocte suc-
cus ei⁹ capitis dolores veteres ⁊ vertigines sonitūq̄
auriū sedat vnam eijcit dolores dentiū sedat vene-
rem beta prouocat. contra venenū valet.
¶ Borago secūdū Constantinū calida ⁊ humida in
primo gradu: coleram rubeam purgat: cardiacis sub-
uenit: ⁊ coleram nigram patientib⁹ in vino missa ⁊ po-
tū data leticiam generat herba etiam cruda comesta
secūdū Pla. bonū sanguinem generat.
¶ Caulis secūdū Rasin vbi supra coleram nigram
generat: somnia mala videre facit sed guttur ⁊ pect⁹
lenit: ventremq̄ fluere facit ⁊ ebrietatem aufert: ysa-
ac Hus Cauliū bibitū ventrem soluit. Sine iure ve-
ro comesti constipant. Ut ergo ei⁹ malicia temperes-
tur primum ius in eius decoctione proyiciat ⁊ cū bo-
na pinguedine coquatur.

Cepe secundum as. aceto condite nec calefaciunt nec inrigidant neq; sitim faciunt sed adiuuant appetituum **Dyasconi.** Succus ei⁹ si narib⁹ immisceat optime purgat caput aceto trita maculas tollit / somnū prouocat ⁊ albū mollit

Cucurbita scdm **Auicēnam** valet colericis ⁊ est nociua melancolicis ⁊ flegmaticis scdm **Dyascoridē** succus eius diu in ore tentus dolorem dērium sedat.

Ciminū calidū ⁊ ficcū est secūdū **rasim** / qđ digestionī auxiliū prebet ⁊ inflationē dissoluit **Dyascorides** aceto mixtū menstrua sicut sanguinemq; ex naribus potui datum vel iūctū stringit / pallore facit.

Semen eius bibitum torsiones ⁊ inflationes saluberrime curat aqua mixtū / **ysaac** coctū cū cibis inflantibus reparat eos ⁊ occidit lūbricos / bibitū feniculum scdm **ysaac** vbi supra feniculi hortēsis semē lactis est augmentatiuū **Opilationū** epatis renū vesice appetitiuū lapides frāgit valetq; contra diuturnas febres **Dyascorides** cum misceat oculorum confectionib⁹ caliginem detergit.

Cysop⁹ scdm **rasim** vbi supra calid⁹ est comest⁹ vis⁹ debilitati p̄fert / asmatis p̄dest atq; vermes expellēs facit abortū / ad digerēdū cibū adiutoriū p̄bet

Lactuca ortensis secūdū **ysaac** melior ē celis herbis ad bonū sanguinē generanduz q̄ si non lauet aq̄ melior est. Lito digerit / vrinamq; prouocat / coleram rubeam extinguit in stomacho sanguinis ebullitionē refrigerat vigilias patientib⁹ somnū laudabilē p̄stat. Sperma ⁊ lac augmētāt. **Aphēta** scdm **ysaac** calida ⁊ sicca in secūdo gradu stomachū confortat appetitū irritat: abhominatiōē de putridis humorib⁹ amputat sed ⁊ linguam lenit asperam si ex ea friceat. **Phla** contra fetore oris ex putredine gingiuarum abluatur os

cum aceto decoctionis eius et post ex puluere mente
 sicce fricef; nasturciu secundu Rasim ubi supra calidu
 existens stomachu et epas calefacit ventremq; molli-
 ficat ac vermes a ventre educit / coeudu pterea stimulat
 desideriu / pulmonem mudat a sinatiq; et grossice / sple-
 nis confert abortu facit. **P**apauer vt dicit ysaac est
 albu et nigru de nigro fit opiu. Albu laudabili⁹ et nu-
 tribili⁹ est de quo dicit **D**yascorides. Assuetis vesci pa-
 pauere dormitationem obliuionemq; generat **R**asis
 papaueris albi semen frigidu est et gutturi et pectori
 bonu existens somnu auget. **P**etrocilinum secundu
 ysaac calidum est et siccum in fine tertij diureticu vri-
 nam et menstrua prouocat ventositatem dissolvens
 et hec facit semen **P**etrocilinum vt ait **S**erapion ca-
 thaplasmatu super pustulas scabiem ac morpheam
 mire mundificat: renum dolorem et vesice placat: por-
 ros corporis aperiens viasq; rarificat. vrinam et sus-
 dorē prouocat: epas mundificat ventositatē colice pas-
 sionis dissoluit. **P**ozrum secundum **R**asim calidum
 est et siccu quod licet appetitui auxiliu prebeat capus
 tamen dolere facit somniaq; mala donat et his qui ce-
 phalicam pati solent et qui a calore leduntur malum
 existit ysaac / post eius comestionem lactuce portula-
 ce endiue sumantur vt eius calor ab ipsis temperet
Crudu comestu cannales pulmonis de grossis munda-
 dificat humoribus epatis opilationem aperit et ori-
 reuma mitigat. **P**ortulaca secundu **R**asim sitim
 et adustionem extingues vntrem stringit et dēriu con-
 gelationem aufert et his qui fluxum ventris ex cole-
 ra patiunt stringit sperma quoq; minuit **A**uicēna /
 fricent ex ea veruce et eradicantur
Radix siue raphanus vt ait **R**asis est calid⁹ et sic-
 cus longam faciens in stomacho moram flegma is

cidit ⁊ cibum ad os eleuat stomachi vomitum com-
mouet. Cuius folia cibum digerunt ⁊ appetitiuam
adiuuant quando ex eis parū sumitur. ysaac post ciba
bū sūpt⁹ minuit ventositatem ⁊ sua grauitate descen-
dere facit **Dyascozydes**/radix sūpta cū sale copiam
lactis dat/vrinam ⁊ menstrua prouocat/denti conca-
uo imposita zinzibere fricato dolorem ei⁹ mire sedat.
Rapa secūdū ysaac calida in secūdo humida i pri-
mo pl⁹ ceteris herbis nutrit dure tamen digerit mol-
lem ⁊ inflatam carnem facit coitum suscitāt. sperma
augmentat. **Plini⁹** libro secūdo rapa cocta frig⁹
pellit e pedib⁹. **Commentator** quinto collectozij rapa
habet mirabilem proprietatem ad illuminandū.
Ruta secūdū ysaac valet ad digerandū qz virtutē ha-
bet grossos humores expellendi ventositatem dissol-
uit: ventrem humect at **Auicenna** ipsa remouet odo-
rem allij ⁊ ceparū/acuit visū deijcit coit⁹ desiderij.
Salvia secūdū **Dyascozidem** menstruis imperat ab-
orsum facit. **Elixatura** virgarum ⁊ foliorum eius
nature puriginem compescit. **Succ⁹** foliorum eius
denigrat capillos macer. trita venenatos curat super
addita morfu. **Spinacia** sunt temperata gutturi nec
non pulmonis atq; stomacho congrua vētrem leniūt.
quorū nutrimentū bonū et optimū existit. **Tubera** se-
cūdū **Rasim** frigida sūt ⁊ grossa flegma quoq; cru-
dū generant. **Que** aut ex eis ruborem habēt mala
sūt quorū comestio colicam gñat neq; etiam absq; ca-
lidis comedēda sūt condimentis fūgi aut tuberib⁹ sūt
valde deteriores quorū qdam hominē strangulant et
occidūt. **Qui** aut ex ipsis boni sūt in corpore gñant
flegma. ysaac mortiferorū sūt signa hec scilicet molli-
cies viscositas ⁊ grossitudo que si per mediū scindan-
tur ⁊ vsq; mane dimittant statim putridi inueniūtur.

De frutibus

¶ De fructibus

O Alienus pater meus quia non comedit fructus in tota vita sua mansit incolumis quo mortuo ego incepti comedere fructus acciderunt michi multe egritudines et cronice. ¶ Postquam autem abstinui a fructibus recētib⁹ non euenit michi nisi febris effimera. Et amici mei qui michi crediderūt abstinuerūt a fructibus recētib⁹ et in vita sua egritudines non senserunt / ficus scđm rasim renes ab arenis mundificāt cū sint recētes vētrem inflāt et leniūt humorem creates non malum. ¶ Sicce vero multū nutriunt et calefaciunt: Quarum mult⁹ vs⁹ pruritus et pediculos creat vētrem quoq; leniūt qñ ante cibum sumunt. Et de illis dicit ysaac libro. ij. q si stomachum bene mūdificatum inueniūt ab humorib⁹ bñ digerunt. Sanguinem bonum creāt pect⁹ mundificāt et pulmonem et renes atq; vesicā si eas quis ieiun⁹ māducat. Dactili vt idē dicit calidi sunt et grossum dant nutrimentū / q si i comestione sepe sumantur sanguinem in interioribus generant grossum. Dentes corrumpunt et flegma ac sanguinem accrescere faciunt. ysaac libro secundo. Dactili calidi et humidi in secundo ficibus digestib⁹ liores sunt et magis vrinā prouocāt / sed illis assuescentes epatis et splenis duriciem et tumorē patiuntur. Que vt ibidem dicit Rasis multum dulces calide sunt minores tamen caliditatis q̄ dactili nec opilationem vt illi faciunt inflatiue vero sunt et multum nocent corpus velociter impingunt virge quoq; erectionem augmentant. Que autem ex eis corticem habent subtilem citius descendunt minusq; inflant et econtrario. Ille vero in quibus est acetositas non calefaciunt immo aqua frigida ablute atq; ante cibum comeste calorem quasi extingūt. Acerbe vero

que frigide sunt que stringunt ventrem & coleram ru-
beam reprimunt ac sanguinem. Que autem passe in ca-
lore sunt temperate que bene nutriente opilatione
ut dactili non faciunt licet fortius & pl⁹ nutriant. ma-
lo granata dulcia secundum Rasium non infrigidant sed in-
flationem & sitim faciunt atque guttur leniunt. Acetosa
vero pectoris asperitatem faciunt stomachum quoque et
epar inflant tamen semper coleram rubeam ac sangui-
nis calorem extinguunt sicut febrem reprimunt & vomitum
ysaac autem ubi supra dicit quod malogranata magis me-
dicine competunt quam esui/nutrimetum enim paruum licet
bonum prestent malogranati acetosi est humorum acumen
extinguere & stomachum confortare. Oculis autem icteri-
corum succus eius instillatus citrinum ab eis eicit. Citonia
secundum Rasium siue dulcia siue acetosa stomachum ro-
bustum efficiunt maxime autem acetosa/appetitum insuper
excitant/ventrem stringunt/hec si post cibum comedantur
stercus cito descendere faciunt & a ventre eiciunt. Ante ci-
bum autem si comedantur totum illud prohibent
Acetosa vero in ventris constrictionem sunt fortios-
ra. Pirra secundum Galienum ante cibum sumpta con-
stipant post vero solvunt. Pirra que multum sunt dul-
cia non multum inflant omnia tamen ventrem con-
stringunt si non post cibum comedantur. Sic enim
comesta cito expellunt & postexpulsionem eorum est ven-
trem stringere ysaac ubi supra. Pirra dulcia tempera-
ta sunt & si cum fungis coquantur omnem eorum aus-
ferunt terisionem precipue siluestria propter ponticis-
tatem suam. Poma secundum Rasium ubi supra frigida
sunt & acetosiora sunt magis stringentia. Que licet
ori congruant stomachi/ipsam tamen viscositatis
bus replent Avicenna. Poma confortant eorum pro-
prie odorifera. Assata in pasta conferunt paucitati ap-

peritus: assiduatio comestionis eorum facit euenire
re calore neruoz. ¶ Persica secundum Auicennam si
natura sunt stomacho bona et faciunt appetitum cibis et
oportet ut non comedant post alium cibum quoniam cor-
rumpunt ipsum. Sed precedant ante cibum et ea que sicca
sunt tarde digestionis sunt et non sunt boni quasi pluri-
mi nutrimenti. ysaac. v. an. maiora molliunt immatura
vero ventrem stringunt minora vero quam latini prececia
dicunt stomacho bona sunt et fastidium tollunt. mespila se-
cundum ysaac ubi supra frigida et sicca sunt in primo
gradu: confortant stomachum colericam egestionem au-
ferunt et vomitum: urinam prouocant que ante cibum sunt
pta: meliora sunt confortant stomachum eiusque neruosi-
tati non nocent. Dyascorides. sunt que ea dicunt dentibus
multum subuenire si in eorum dolore manducant.

Pomum citrinum secundum Auicennam eius cor-
tex bonum efficit odorem in ore retentus. Eius ace-
tositas valet impetigini linita. Eius decoctio bonum
reddit colorem et impinguatiua est corporis. mora ma-
tura et dulcia secundum ysaac ventrem humectant a sto-
macho cito eijciunt urinam prouocant. Biciunis ac-
cepta in aqua frigida sunt valde infrigidatiua situm
auferunt: incensionem caloris extinguunt

Pozuna secundum ysaac ubi supra sunt duplicia. Alba
que dure sunt digestionis: nociua stomacho: nigra do-
mestica matura stomachum humectant et molliunt ven-
trem coleram rubeam abijciunt. Si tamen sepe sumant
stomacho nocent: ante cibum minus nocent

Lerasa secundum ysaac conuertibilia sunt grossum
regma generant et viscosum in concavitate epatis et
splenis. ideo diuturne sunt causa febris in omnibus
modis sunt pessima. Adco ante cibum sumi debent
stomacho pleno in superioribus natant et in pu-

tredinem vertuntur. Amigdala secundum Rasum vbi supra in calore sunt temperato / q̄ licet lenitatem gutturis faciāt graua tamē sūt stomacho diuq̄ immorant. Opilationem aperiūt atq̄ vrine sedāt ardorē ⁊ cū zucaro comēste sperma augmētāt.

Amigdale amare secundū ysaac sūt calide ⁊ sicce in fine secundū q̄ extenuāt et confortāt sūtq̄ diurectice et grossorū ⁊ viscosorū humorū dissolutiue. vnde ⁊ pect⁹ mūdificāt ⁊ pulmonē a flegmatis humorib⁹ et opilationē epatis et splenis aperiūt nuces secundum ysaac colericis et calidū habētib⁹ stomachū in colericos et fumosos vertūt humores capitis q̄a dolorē et vertiginem faciunt. Sed vt ab eis omne nocumentum auferatur oportet mundare et per noctem in aqua calida poni vt inde humiditatem sibi mutent. Dyascorides nuces due cum caricis duabus. ⁊ Crute folijs addito grano salis pariter conterantur nulloq̄ veneno q̄s opprimi poterit qui id ieiunus sumpserit.

Auellane scdm Rasum min⁹ calide sūt nucib⁹ grauioreseq̄ existūt q̄ a scorpionis pūctura liberāt. Serapio qm̄ auellane assāt et comedūt cū modico pipere maturāt catarrū. Castanee scdm Constantinū inflatiue sūt / coitū mouēt mltū nutrimentū p̄stāt digestionis dure sūt secundū ysaac assari eas oportet vt ab eis nocumentum auferatur et earum corp⁹ rarificetur. Que etiam pectoris et corporis siccitatem tēperant et vrine difficultatem dissoluunt. Blās secundū ysaac est digestionis inobediēs vētrem constipat / sed prouocat vrinam corporis tamen sunt glandes nutritiue. Que si terantur et earum puluis vulue immittatur humores putridos ab illa fluentes exiccat.

De pipere,

Per secundum Rasim ubi supra cibum digerit et ventositatem dissoluit / vehemēter calidum existens stomachum et epas calefacit / corpora habētibus calida maxime in estate nocet zinziber scdm eū dē est calidū et humidum q̄ et cibum digerit stomacho et epati frigidis valet / obscuritati oculorū ex humilitate auxilium prebet secundum Auicēnam augmētat memoriam abstergit humiditatem capitis et gutturis zeduarū scdm Auicēnam est tyriaca oīum venenorū secundum Constantinū inflatūam vētositatē dissoluit stomachūq̄ confortat / appetitū excitat fetorē odoris prop̄ allia amputat et scdm macrobiū vini bibiti depellit ardozē galanga secundum Auicēnam calida est et resoluit vētositates odorē oris efficit bonū stomachoq̄ confert estq̄ cibi digestiuū / colice confert iuuat coitū: dolori renū prodest: gartofili scdm Auicēnam calidi et sicci in tertio gradu corporis odorē bonū efficiūt visū acuūt / conferūt p̄ano stomacho et epati. ¶ Cinamomū scdm Rasim calidum est et siccū q̄ stomachum et epas roborando digestiuā adiuuat et vētositatē expellit ysaac. opilationes aperit vrinam et mēstrua prouocat. Croc⁹ scdm ysaac ubi supra calid⁹ et sicc⁹ in primo: stomachū confortat epatis opilationem aperit: anhelituosos iuuat mēbra debilia confortat Rasīs in almansorīs: fuit mulier q̄ laborauit diu in partu et non potuit parere et dedi sibi. iij. i. croci et statim peperit et expertus sum hoc sepe. Et quando ponitur in vino letificat excellenti leticia. Plinius libro secundo. Qui cocrum prius biberit crapulam non sentiet: corone quoq̄ ex eo mulcent ebrietatem. ¶ Larui secundum Constantinum calidum est et siccum in tertio gradu: ventositatem dissoluit / stomachum corroborat / lumbis

eos occidit/digestionem iuuat/vrinam prouocat.

De cimino vide supra.

¶ De sinapi sale aceto melle ⁊ oleo

Sinape calidū est ⁊ siccū in medio q̄rti gra
d^o humiditatē capitis ⁊ stomachi desicc
cat Auicēna/dicūt q̄dam q̄ bibitū a ieu
no intellectu p̄stat mūdificat etiam humo
rē capitis. ¶ Plini⁹ in lib. ij. Calculos discutit ex aceto
paratū.

¶ Sal sc̄dm Rasim calidū est ⁊ siccū q̄ ci
bis auferēs nocumētū fastidiēdi gustū subtiliat atq̄
appetitū excitat ⁊ acuit. ¶ Præterea sanguinē q̄ mltū
ex sale sumit cōstitatē adurit visūq̄ debilitat/sperma
minuit ⁊ pruritū generat. Acetū sc̄dm eūdē frigi
dū est ⁊ siccū q̄ ⁊ maciē efficit virtutē destruit sperma
q̄ minuit/corroborat nigram colerom rubeam vero ⁊
sanguinem debilitat/cibisq̄ quib⁹ admiscef subtiliat.
¶ Mel vt dicit ysaac libro secūdo calidū est ⁊ siccū in se
cūdo quod corporū incidit catheciam de interioribus
corporū maiorū humorū copiam per cutis poros abij
cit venarūq̄ sordes optime detergit ⁊ ideo frigidis ⁊
humidis natura conuenit precipue senib⁹. Calidis
autē est disconueniens q̄ in humores colericos mutat.
Si vero mutatur in calorem sanguinem eum facit ca
lidiorē. Et ita mel crudum manducantibus ventos
itatem ⁊ inflationem generat/asperitatem pecto
ris augmentat vomitū ⁊ egestionē prouocat

Oleum oliue vt ait Plinius libro quarto. Omē corp⁹
oleo mollitur/vigorem ⁊ robur accipit/omnia vene
na cohibet/tormenta pellit/ventris aluū soluit/faci
em purgat/inflationem sedat/oculorum claritati con
fert capitis dolorib⁹ medef ⁊ ardorib⁹ in febri.

Oleum nucum secundum Rasim vehementer ca'i
dum est ⁊ dissolutiuum existit quod secundum Auicē

cēnam cōpetit herpeti z horisicūle z fistulis in par-
te oculi. Oleū amigdalinū scdm Rasim tēperatū est
qđ pectori z pulmoni necnō vesice z renib⁹ auxiliū
pstat fastidiū tamē facit tardeq; descēdit scdm Dyas
coudem maculas in facie tollit admixtū mellī cicatris
tes vulnerū planat. Caligines oculorū detergit / fur-
fures emēdat. Oleū papaueris iudicandū videtur se-
cundum nasam papaueris suprapositam z sic termi-
nat p̄m⁹ liber de nasīs rex q̄ in mēsa comedūt v̄l b̄
tūt sicut a meliorib⁹ autorib⁹ breuit̄ collegi.

¶ Incipit tractat⁹ secūdus

Expeditis his q̄ de naturis rex in mēsa
ad edēdū vel bibēdum proponunt nūc
scdo ponēda sunt aliqua de moribus et
conditionibus illorū quibus in men-
sa sociamur. Quia dicit macrobi⁹ satur-
naliū nichil t̄ cognatū ē sapiētie q̄ lo-
cis z tēporib⁹ aptare sermones / p̄sonaz q̄ aderūt esti-
matione in medium vocata. Alios enim relata inuis-
tabunt exēpla virtutū / alios beneficiorū / nonnullos
modestie vt qui a liter agebant auditis talibus ad es-
timēdationē veniant. De his quibus in mensa iungimur
scdm antiquorū dicta aliquid breuit̄ est dicēdū
incipiendo a dignioribus.

¶ De Imperatoribus.

¶ Et primo de imperatoribus quomodo aliqui in
mensa fuerint valde frugales sicut refert Sue-
tonius de Julio imperatore li. de. xii. cesaribus dicēs
Julium cesarem vini parcissimū nec inimici negauer-
rūt. Circa victū in dr̄sis. Apud quendam hospite con-
ditum oleū pro viridi appositum aspernentibus cete-
ris sol⁹ largius appetiuit ne hospite aut rusticitatē

21. Marz

Julia⁹ cesar

aut auaricie arguere videret. Idē ibidē de Augusto
ait August⁹ cibi erat minimi vini nō parcissim⁹ non
ampli⁹ enim bibere sup cenam solit⁹ erat q̄ ter nec te
mere inēdū bibit: s; pro potu sumebat profusū aq̄ frī
gida panē aut cucumeris fructū aut recens arūdine
pomū succi vinosioris. In gestis romanorū dicit q̄ au
gust⁹ minimi cibi erat. nam vulgarē panē ⁊ piscicu
los minimos aut caseū bubalinū manu p̄ssū aut sic⁹
virides appetebat vesci quoq; quocūq; loco ⁊ tēpo
re stomach⁹ desiderabat helinand⁹ de institutione p̄l
cipū dicit Jul⁹ cesar pistorē in vincula coniecit qz s̄
bi meliorē panē q̄ militib⁹ in mensa proposuerat.

Mero
intell⁹
gulosi
im⁹ di
upator
imperij
Quo contra Suetoni⁹ vbi supra Tiberi⁹ imperator
primo frugalissim⁹ post sic gulos⁹ est fact⁹ vt pro ti
berto biberi⁹ pro Claudio caldi⁹ pro nerone mero vo
care. vnde cū pomponio flacco ⁊ pisone noctē conui
uiūq; biduū epulando ⁊ bibēdo consumentib⁹ alteri
prouinciam s̄rie alteri prefecturam detulit cuidam
etiam boletos ac ficedulas offerenti magis contules
rit. ¶ De vitellio etiam imperatore refert Egesipp⁹
de excidio h̄terusalem lib. iij. Qui cū insidijs queres
ret interea epulabatur ne amitteret futura oppros
brij gloriā rapitur e conuiuiū insultatur moritur in
medio vrbis vna simul sanguinem fūdens ⁊ crapu
lam eructans qui si diuti⁹ vixisset luxurie s̄ptib⁹ ⁊
precio mensarū romani imperij opes obligurisset.
Deniq; octo mensib⁹ ⁊ dieb⁹ quinq; imperabat et iā
roma ei⁹ edacitate defecerat.

¶ De regibus

E Montin⁹ strategematon libro. iij. cap. iij
dicit de Alexandro rege q̄ in itinere am
bulās vesci pane accepto solit⁹ erat. Idē
libro. iiij. capitu. vij Alexander macedo.

deserta affrice itinera grauiſſima tranſiēs ſiticus ſuo exercitu affect⁹ oblatam ſibi a milite in galea aquaz ſpectantib⁹ vniuerſis effudit vtilior exēplo q̄ ſi communicare potuiſſet. helinandus vbi ſupra piſo cum Romulum ad cenam vocatum non multum bibiſſe videret ait. Romule ſi omnes ſic facerent vinum vili⁹ eſſet / immo inquit carum ſi q̄ quiſq̄ vellet bibat.

Valeri⁹ libro quinto capitulo ſexto. Alexander rex quodam tempore hyemali tempeſtate depulſ⁹ ſenio iam conſectum macedonem militem in nimio frigore obſtupefactum ipſe ſublimi cella ⁊ igni propinqua ſe dens. Illis manibus quibus opes dare conſueuerat corpus frigore duplicatum in ſua ſede reſoluit.

Quid igit mirum ſub eo duce tot annis militare iocundum ducebant cui gregozij militis incolumitas proprio ſaſtigio carior erat.

¶ Ibidem Pirrus rex quodam inconuiuio tarētinozum audiuit minus honoratum ſermonem de ſe habuiſſe. ⁊ quodaz queſiuit ſi talia dixiſſet. Tūc ex his vn⁹ niſi nobis vinum deſuiſſet ita que relata ſūt his que dicturieram⁹ ludus ⁊ ioc⁹ fuiſſēt. Tam vrbana crapule excuſatio tam ſimplex veritatis conſeſſio irā regis conuertit in riſum. Qua quidē clemētia aſſectus eſt vt ſobriij cibi tarētini gratias agerent / ⁊ ebriz bene precarentur

¶ De principibus

Dutarcus ad tyrannū de inſtitutione principū. Plato inq̄t cū ſubditos opprimunt magnates idem ē ac ſi caput corpis intus meſcat vt a mēbris omnino aut ſine ingēſti moleſtia ferri non poſſit. Itē cū i ſubditos ſeuit poſteſta idem eſt ac ſi pupillū tutor proſeq̄t vel cū ſuo mucrone iugulet qui ſibi ad deſenſionem ſui gladiū

ant. 14. de
in f. v. ste
Humori
est in co
ndu.

dedit. Helynand⁹ li. de institutione principū. Principes sicut medic⁹ nūq̄ d³ vti grauib⁹ remediis nisi cū leuū beneficio desiderata sanitas desperat. Unde luci⁹ principem oportet eē senem morib⁹ z q̄ moderantiora consilia seq̄t z vicem gerere medicorū qui morbos curant nūc exinanitione in repletis nūc refectione in vacuis. Et dolorē sedant nūc cauterio nūc fomentis z ita ponit istos vers⁹. Sit piger ad penas p̄ceps ad premia velox / z doleat quotiēs cogit esse ferox Aristoteles. iii. poli. Qui iubet intellectui principari videt iubere principari deū z leges. Qui aut̄ hominem iubet z bestiam. Quando em̄ furor z p̄cupiscētia principant̄ tandē z optimos viros interimēt propt̄ q̄ sine appetitu intellect⁹ lex est. Vegeti⁹ de re militari li. i. ca. i. neq̄ quēq̄ decet magis meliora scire vel plura principē cui⁹ doctrina oib⁹ potest p̄desse subiectis dñt̄ igit̄ studio sapiē iſistere p̄cipes.

¶ De pontificib⁹ gētilium

Ualerius li. v. ca. v. Orati⁹ pulnill⁹ cū optimo Ioui maximam edē pontifex⁹ consecraret z in pronūctatione solenniū verborū postem tenēs filiū mortuū audiret nec manū a poste traxit / nec vultū a publica religione ad priuatū dolorem reflexit ne magis patris q̄ principis partes agere videret. Ibidem Xenophon cū solēne sacrificium pagere videretur z perageret filium suum maiorem in prelio cecidisse audiuit / tantū coronam deponere contētus est. Percūctans quonammodo corruisset z audiuit fortissime pugnante / coronam capiti reposuit. Testat⁹ se maiore ex filii virtute voluptatē q̄ ex morte amaritudinem sētire. Hieronimus contra iouinianū li. ii. Nemo vir stoicus refer de vita antiquorū sacerdotum egypti q̄ omnibus

hieronim⁹
nemo - de
sacerdotib⁹ egyptijs

negocijs mūdi curisq; postpositis in templo semp fue-
rūt naturas rerū ⁊ siderū contemplando nūq; se mu-
lierib; miscuerūt vel cognatos vel liberos viderūt ex
eo tempore quo cāpissent diuino cultui seruire/a car-
nib; ⁊ vino abstinuerūt maxime propter appetitū li-
bidinis q̄ ex his cibis ⁊ hac potatione nascit ꝑ ane-
raro vescebant. Oleū tamen in olerib; nouerant ⁊ ip-
si modico propter nauseam ⁊ asperitatē gust; lenien-
dam vsi sūt. Quod loquor de volatilib; dū ouū pro
carnib; vitauerūt ⁊ lac/ quorū alterū carnes liquidas
alterū sanguinein esse dicebant colore mutato. Sca-
bellū pro puluīari capiti supponebant bidui triduiq;
inediam sustinentes Aristoteles. vii. poli. Sacerdos
tes curant que circa deos ⁊ que circa sacra vt edifi-
cia existentia saluent ⁊ decidentia erigant ⁊ alio sūt
ordinata ad votes ⁊ ita honorant. Vocant aut; hi q̄-
dem sacerdotes principes hi aut; reges hi vero pote-
states vel propositos ⁊ p̄ceptores. Ecce si pontifices
⁊ sacerdotes gētiū tante fuerūt religionis abstinē-
tie ⁊ sanctitatis q̄les dūt eē xpianorū. *vide ꝑ. de Religiosis*

¶ De nobilibus

Ullius de senectute Cū q̄dam Serefi;
testimocli iurgio dixisset non eū sua sed
patrie gloria splēdozem assecutū eē nec
h̄re inq̄t. Si ego Serefi; ignobilis esse
nec tu si atheniēsis cēs nūq; clar; fuisses. Cecili;
balbus de nugis philosophorū. Cū quidam de patricio
genere fact; inferior. Ep̄animūde ignobilitatem ge-
neris obiceret. gaudeo inq̄t q̄ ego ex me surrexi/ tu ve-
ro ex te cecidisti amboq; nostri sum; dec; ⁊ dedecus
Salustius iugurtam in oratione marii cum quidam
de sua ignobilitate insultaret ait. quamq; vnā natam
habemus communem vt existimo scilz vnūquemq;

fortissimum esse & generosissimum: & si fortasse me des-
piciunt ture faciunt idem moribus suis quibus vti
michi ex virtute nobilitas cepit. Invident honori in-
uideant labori & innocētie & piculis meis quoniam p
hec illum cepe. nūc videte q̄ iniq̄ sūt q̄ sibi ex alienā
virtute arrogāt id mihi ex mea non concedūt q̄a yma-
gines non hēo & mea noua mihi ē nobilitas quā me-
li⁹ ē pepisse q̄ partē corrupisse me quidē ex animi mei
sētētia oratio nulla ledere potest. Vera quippe necesse
est bñ p̄dicēt / falsa vita mea moresq̄ mei supant: has-
ta vexillum fallera & alia militaria dona cicatrices
aduerso corpore: hec sūt imagines mee hec nobilitas
mea non hereditate relicta vt il lis: s; meis plurib⁹ la-
borib⁹ & piculis acquisita. Unde bene ait Iuuenalis
maḷo pat̄ tibi sit tersites dummodo tu sis. Facide
similis vulcani aq̄ arma capescas q̄ te tersite similē
producat. Achilles Albert⁹ sup̄ primum Ethicozū
Dyoclesianus Imperator qui gubernabat strēnue
rēpublicam ex pastoribus tamē legitur esse assumpt⁹
Ille enim generosus qui ad virtutē bñ a natura ē cō-
positus ait senera Epistol. 25.

De militibus

Quæritur lib. iij. cap. ij. Lēturio diui au-
gusti cū anthonio sepe excellētes pugnas
edidisset tandē infidijs circūuēt⁹ ad an-
thoniū in alexandriam ē pductus. In-
rogatus quid iam de eo statui iuberet. Jugulare in-
quit me iube qz neq; salutis bñficio neq; mortis sup-
plicio adduci possū vt cesaris miles eē desinam & tu⁹
eē incipiam. Letex quo constantius vitam contēpsit
eo facilius impetrauit Anthonus enim virtuti eius
incolumitatem tribuit frontin⁹ strategematō. lib. iij.
cap. j. flacco & varrone consulib⁹ milites primo iure

jurādo facti sūt: Ante em̄ a tribunis regebāf. **C**eterū ip
si inter se fuge aut formidinis causa non abituros ne
q̄ ex ordīe recessuros nisi teli petēdi feriēdi ve hostis
aut seruandi ciuis causa helinādus vbi supra. nostri
autem milites sic ad bella q̄si ad nuptias deābulāt in
conuiujs enim est fimo de armis. in castris de conui
uijs. **G**aleri⁹ lib. ij. capi. j. **D**isciplinā militaris acriter
intēta p̄cipatū ytalie romanoī perio pepit mltarū vz
biū magnorū regū validissimarū gētū regnū largita ē
fauces p̄oti sin⁹ patefecit. **A**lphiū tauriq̄ mōtū puul
sa claustra tradidit. **I**bidē **C**learc⁹ lacedemoniorū e
gregie dixit idēq̄ sepe exercit⁹ aurib⁹ iculcādos mī
litib⁹ i patorē poti⁹ q̄ hostē timeri debere.

De armigeris

Agetius de re militari lib. j. capi. iij. non tam
celerius sed perfectius sciunt q̄ discūt a pueris
Deinde militaris alacritas salt⁹ ⁊ curs⁹ ante tēdād⁹
q̄ corp⁹ etate pigrescat. **V**elocitas em̄ est q̄ p̄ceptio
exercitio strenuum efficit bellatozem. nam talit̄ insti
tuo pugnare aduersū quoslibet hostes in acie formis
do nō erit: s̄ voluptas **I**bidē ca. iij. nō credo dubita
ri posse rusticā plebē armis aptiozem que sub diuo in
labore solis patiens vmbre negligens: balnearū nescia
deliciarum ignara simplicis animi: paruo contenta
duratis ad omnem laborem tolerantia membris ges
tare ferrum: fossā ducere: onus ferre de iure consue
tudo est et solē puluerēq̄ ferre non timēt. **E**x agris
ergo supplendum robur p̄cipue videtur nescio enī
quomodo nimis mortem timet qui minus delicia
rum nouit in vita. **T**ales igitur ad bella exercitandi
sunt. **I**bidem. lib. j. capitu. j. nulla re alia videmus
populos romanos orbem subegisse terrarum nisi a
nimozum exercitio disciplina castrorum atq̄ militie

et ita profuit / oportet ergo tyronem solertem eligere
z quotidiano exercitio roborare. scientia enim rei bel
lice dimicandi mittit audaciam nemo enim facere me
tuit quod se bene didicisse confidit. Et tenim in certa
mine belloꝝ paucitas exercitata ad victoriam pronio
rē. Rudis z indocta multitudo sēp̄ exposita ē ad cedē.
frōtin⁹ vbi supra li. iiii. ca. ij. Alexāder macedo cū pau
cis a philippo p̄re bellice discipline assuefactis orbem
terraz aggress⁹ innumeras hostiū copias stravit.

¶ De bellatorib⁹

Aristoteles. vij. poli multe ciuitates bellantes
sa luant. postq̄z aut̄ obtinuerūt principatū p̄eūt
rubiginem enim contrahūt sicut ferrū pacem ducen
tes. Valeri⁹ li. ij. ca. vj. leliū acticū dentatū centies et
vigies in acies descēdisse tradūt eo roborare animi
atq̄z corpis vtētem vt maiorē victorie partē sēp̄ tra
xisse videt. Ibidē libro. v. ca. viij. Quidaz sibi digitos
sinistre man⁹ abscidit ne bello Italico militaret. Se
nat⁹ publicatis bonis ei⁹ etnis: vinculis cēsuit eē pu
niēdū effecitq̄z vt sp̄m̄ quē in acie honeste p̄fūdere vo
luit in cathenis turpiter consumeret. frōtin⁹ vbi supra
lib. j. cap. ix. Serui⁹ adolescēs plio quo rex tarq̄ni⁹ ad
uers⁹ sabinos conflixit signiferis segni⁹ dimicantib⁹
raptū signū in hostes misit. Cui⁹ recuperādi grā ro
mani ita ardēt̄ pugnauerūt q̄ z signū z victoriā retu
lerūt. Ibidē macili⁹ consul bello sannitico ex acie fu
giētibus in castruz militib⁹ acie suozū opposuit affir
mās secū bonis ciuib⁹ eē pugnāfos nisi cū hostib⁹
maluissēt: ea rōne vniuersos in acie reduxit.

¶ De philosophis et oratoribus.

Architarentinus lib. vi. Ariscippus philosoph⁹
socraticus cum per naufragium ad littus rodi
ense fuiss̄z eiectus et ibi figuras geometricas i fabu

lo vidisset ad focios pre gaudio exclamavit bene spe
rem⁹ hominū vestigia ei video. statimq; oppidū rodiū
cōdescēdit ⁊ ibi ī gymnasio cū philosophie p̄fessorib⁹
disputās donat⁹ ē multis mulierib⁹ vt nō tm̄ se orna
ret sed et his qui secū erāt vestimēta preberet. ⁊ cetera
vite necessaria exhiberet. Quz aut̄ focii ī patriā redire
vellēt requirētib⁹ qd̄ domi renūciarēt. Dicitē iquit cū
in patriam redieritis possessiones ⁊ viatica pari libe
ros oportere que a naufragio cum ipsis euadentibus
possunt euadere/ nec belli vastatione nec fortune mu
tatione q̄tūcūq; aduersa possint auferri. Ecce phi
losophicū simul ⁊ salutiferū documentū hortans ad
sapientiam potius q̄ ad pecuniaz acq̄rēdam. Eust
cius super primo ethicozum/ ap̄ veteres in pace ciui
tatū viri illustres politici de sumptib⁹ communibus
prouidebant studentib⁹ in philosophia vt ab omni sol
licitudine nudi intenderent speculationi. hermes ter
megist⁹ lib. ij. de constellatione. Politin⁹ phūs cū eēt
ad virtutū ornamēta composi⁹ vt id qd̄ docebat non
alieno sed proprio doceret exemplo/ vt fortune posset
impet⁹ superare locū quiete sedis elegit vbi erat ab
omni humane conuersionis strepitu separa⁹ solis di
uine institutionis vacans insignib⁹: Et primo q̄dem
insignia contempsit honoris/ illos vero honores pu
tauit quos illi magisteriū prudētie contulisset nulla
eum desideria superabant sed hec putabat veras di
uitias esse quibus animus ornatus posset auctoritas
tem proprie originis inuenire. Aristoteles in secretis
secretorum. Quid sublimauit regnum grecorum
quid eorum gesta per totum mundum perpetualiter
diuulgauit. hoc fecit diligentia studentium et probi
tas sapientum quia supra modum scientias dilexe
runt. Aulus gellius li. noctium acticarū inter insig⁹

nia ꝑ philippi patris Alexādi macedonis fuit ꝑ ad
litterarum studium quem putabat regis heredē fus
turum transmittere curauit et eum Aristoteli sūmo
philosopho imbuendū sapientia commisit Seneca.
In illo seculo quod aureum perhibent penes sapien
tes fuisse regnum pollidonius iudicabat / hi contines
bant manus et infirma validioribus tuebantur.
Susceebant honesta et dissuadebant contraria. ꝛ vti
lia atqꝫ inutilia eorum sapientia monstrabat

¶ De medicis

Isidorus quarto ethim. cap. iij. medicine artis
apud grecos repertoꝝ prohibetur Apollo hanc
filius eius Esculapius dilucidauit / ictu fulminis in
terijt / et ars simul cū autore defecit latuitqꝫ ꝑ ānos
quingentos vsqꝫ ad tempus Anataxerxis regis per
sarium. Tunc eā in lucē renouauit ypocrates ascle
pio ꝑre genitꝫ. Valerius li. iij. ca. ij. Alexādo rege
macedonum tharsis infirmato philippus medicꝫ po
tionem manibꝫ suis temperatā porrexit. Erat enim
communes ꝛ medicꝫ / aperte sūt lre veniētes vt rex in
fidias phil. a dario corrupti caueret quas cū legisset
sine vlla cūctatione medicamētū haufit ꝛ phil. legē
des tradidit ꝑo quo tā constāti erga amicū indicio a
dijs immortalibꝫ mercedem recepit. Quo contra res
fert qntꝫ curciꝫ in hystoria Alexādi ꝫ alexāder ba
byloniā reuersꝫ mltis ocio datis die bꝫ intermissū olī
conuiuū solēniter instituit totusqꝫ leticia ꝑfusus cū
die noctem ꝑuigilem iūxisset recedēte iā conuiuio me
dicus Testalus instaurata comestione ipsum et so
dales suos inuitat. Acceptoqꝫ poculo media qꝫ potio
ne velut confixus ingemuit amici vero causas mor
bidisseminauerunt / re autem vera ifidie fuerūt qua
rum infamiam successorum pena oppressit. Autor in

fidia & antipater fuit qui sibi venenū ministravit. Et sic Alexander anno xij. regni sui vitam finiuit

De iuuenibus

Quacrobius lib. iij. saturnalium Papius cum esset puer cū patre suo in curiam venit quē reuertētem p̄cūctari cepit ma' qd in senatu egisset pat. Respondit tacēdū. Puer & verib' viget. Qui lepidū et festinū capit mēdaciū & actū in senatu dicit / vtrū ne melius videat eē & vtili' q' vn' vir habeat duas vxo- res an vna nupta sit duob'. Ad illa ceteris matronis retulit. Posteraq; die veniūt ad senatū orantes vt vna poti' nupta sit duob' q̄ due vxo- res vni. Senato- res stupētes vñ hec postulatio veniret non pue rei p- digiū illam impudicam expauescebant insaniam. Puer publicū metū vicit & q' mri dixerat enarrat. Se- natus fidē & ingeniū exoscular' statuit ne p̄ter illum puer postea cum p̄ribus introiret. Valerius libro sep- to caplo quinto. Manlius torquatus adco ebetis et obtusi cordis int' initia iuuetutis estimat' a p̄re suo in- utilis reipublice iudicat' rari relegatus est vt agresti ope fatigaref. Postea patrem iudiciali reum iudicio liberauit a p̄riculo. Patriam etiam latino tumulto lassam speciosissimo triumpho recreauit. In hoc credo maligno fortune nubilo in adolescentia p̄res- sus fuit quo senectutis eius decus lucidus enitescer- et. Ibidem Scipio africanus quem dii immortalem nasci voluerunt vt esset in quo se virtus per omnes naturas hominibus efficaciter ostenderet salutaris vite p̄mos adolescentie sue anno egisse fertur: res motus tamen a luxurie crimine. Ibidem nichil fabio maximo sibi nec ac posteris peperit adolescētem ma- gis in fama nec eo sen e ornatus & speciosius illo se- culo nostra ciuitas habuit

¶ De senibus

Dimpeius trogus li. ij. Cū alexander ad p̄niciosū bellū exercitū eligeret non iuues nes non robustos sed veteranos q̄cū p̄re patriaq̄ militauerūt elegit vt iam non mi lites sed magistros militie puteret / ordinesq̄ nisi sexa genari⁹ nemo ducebat ita nemo in p̄lio fugam s̄ victo riam cogitauit. Valeri⁹ lib. j. cap. j. Senectuti iuuētr⁹ adeo magnū honorē reddebat tanq̄ maiores natu cō munes adolescētū p̄res eēt. Tulli⁹ lib. de senectute Cū phistrat⁹ tyrann⁹ a solo re q̄reret quare fretū si bi tam audaci⁹ resisteret. R̄ndit senectute Josephus lib. antiq̄tatū cap. j. nemo putet falsa q̄ de antiquorū longeuitate sūt scripta quap̄opt̄ vtutes ⁊ gloriosas vtilitates quas iugit̄ p̄scrutabant̄ scilz astronomiam ⁊ geometriam de⁹ ampli⁹ viuēdi condonauit spaciū que alit̄ addiscere non potuissent. In cronicis legit̄ circa annum domini millesimum centesimū vicesimū nonū q̄ Johannes de tēporib⁹ qui 28. lxi annis vi gerat a tempore karoli magni cui⁹ armiger fuerat est defūctus. P̄ apias in principio romane hystorie. Ro mulus condita ciuitate quam suo nomine Romam nominauit centum ex senatoribus ele git quoz̄ consi lio omnia ageret quos senatores p̄opt̄ etatē p̄opt̄ si militudinē cure p̄tes appellauit.

¶ De ciuib⁹.

Aristoteles. iij. politi. Ciuitas ē q̄das vni tas similiū gratia vite contingētis opti me felicitas aut̄ ē q̄d optimū hec ē aut̄ vt̄is opatio hec sūt aut̄ sine qb⁹ non pōt eē ciuitas. P̄rimū oportet eē alimētū: deinde ar tes mltis enim indiget organis id quod est viuere. Tertio arma ad inobedientes intra ⁊ ad iniustos ex

tra. Quarto pecunia & abundantia. Quinto diuinorum
turba quam appellant sacerdotium Sexto necessarium
iudicium de conferentibus iustis ad inuicem. Si igitur aliquid
horum deficit non est perfecta ciuitas oportet ergo esse agricolas
quos parant alimentum artifices bellatores diuites
sacerdotes et iudices. Idem ibidem. 11. Cui est potestas par
ticipandi vel communicandi principatu consiliatione
et iudicatione. hic est ciuis ciuitatis. Item ciues oportet
esse concordem quia dicit orosius in orchemestra libro secundo.
Sapientissimi ciues athenienses et iam suis malis sa
tis docti concordia minimas res crescere discordia ve
ro maxima labi cuncta vel bona vel mala que foris aguntur
domi absterse odia etiam et foris bella presterunt reliquunt
posteris satis de ruina exemplum de recuperatione auxilium
sunt ob infirmissimam humane mentis stabilitatem quod in
afflictis rebus consulit in prosperis suare. ¶ Cuiuslibet
de architecta lib. 1. martis phanum extra mura ciuita
tis dedicatum est ne sit inter ciues armigera dissensio sed ab
hostibus ea defensa belli pericula conseruabit

¶ De mercatoribus

Ualerius lib. vi. cap. iij. Claudius ceterimalus
ab auguribus altitudinem domus sue quam
habebat in celio monte submittere iussus
quia his in arte augurium capiuntibus officie
bat vendiditque eam calpurino lauario nec iudicauit quod
impatum fuit a collegio augurum. Cato summa equi
tate Claudium damnauit quod bone fidei venditorum nec
commodorum spiritum augere nec incommodorum cognitionem ob
scurare oportet. Ibidem li. i. ca. ij. In obsidione prenestinorum
corripit ut quidam murum captum venderet. et denariis que
gratia famis consumere vellet. Ac deorum nutu venditor fa
me perit emptor vixit. Simile refert frontinus de cassellis
nis obsessis Aristoteles i. poli. Quibusdam millisio

d. ii.

exprobrantibus paupertatem quasi sibi inutilis philosophia existeret. Qui considerans ex astronomia paucitatem oliuæ futuram hyeme cum adhuc abundaret oliue preterite paucis pecunijs dedit arrabones cultoribus oliuæ in milito et thiro quasi non despiceret futuram ubertatem. Quam autem tempus venit multis quæritibus simul et subito vendidit taxas precipue sicut sibi placuit et cum multas pecunias collegisset ostendit quod facile est ditari philosophis cum voluit sed non est hoc circa quod studet. Ibidem in cecilia quædam repete emit omnem feram quod iuxta se erat et etiam sibi de mineris afferri fecit. Post hec venerunt de nudinis mercatoribus et ille vendebat solus non multum faciens excessum precij sed de quingentis assumpsit. x. denarios. Quem Dionisius tyrannus sibi ablatis diuitijs. Siraculis manere non permisit tanquam diuitias inuenientem suis rebus inconuenientes. Quia exposito dicit. Aliquos ditari et tyrannis inconuenit.

¶ De agricolis et agricultura.

Orosius vbi supra libro. vij. Anno urbis. ccc. xcj. Quintus cincinnatus ille dictator qui repertor in rure assumptusque de aratro sumptusque honore instructusque exercitu subiugatos hostes primus post se regulauit. ¶ Valerius lib. iij. capitu. j. Actilium qui ad eum de senatu missi fuerunt ad suscipiendum imperium semina spergentem viderunt. Sed illo rustico opere attrite manus salutem publicam stabilierunt ingentes hostium copias pessunderunt. Queque modo arantium bouiuga repperant triumphalis currus habenas retinuerunt. ¶ Plinius decimo octauo libro naturalis historie marci curij concio est preciosum esse ciuem non septem iugera satis essent. Quenam ergo causa tante ubertatis ipsorum nempe imperatorum

manibus agri colebant gaudet terra nimis laureas
to vomere ac triumphali aratore. Illa enim cura tunc
tractabant semina qua bella. Eadem diligentia dispo-
nebant arua qua castra. Subinde ex agris duces et
senatus accersiebant nunc autem eadem arua vincti pes-
des exercet dante manu inscripti vultus. Valerius lib.
vij. cap. x. Valerius coruinus ceterum annum complens in
tegris viribus corporis non solum spectosissimis publicis
ministris sed agrorum suorum curae et patri familiae opta-
bile reliquit exemplum tullius. vij. de officiis omnibus ex quibus
aliquid acquiri nichil agricultura melius nichil dulcius ni-
chil vberius nichil homine libero dignius.

De manu artificibus

Aristoteles in secretis secretorum ex mirabilibus
operibus planetarum et naturis eorum accidit filio
regis indiae. Cum enim filius eius creuisset voluit eum
rex instrui in scientiis. misit eum per vniuersam india-
am et alias prouincias honorifice sicut decuit filium
tanti regis / sed nichil ei profuit diligentia patris / quia
puer ille non potuit naturam suam inclinare nisi ad opus
fabrile et artificium / turbatus autem rex conuocauit
omnes sapientes regni sui / quos omnes in hoc conuenerunt
quod natura pueri eum ad hoc inducebat ad illud factus est
Ibidem Quidam textor genuit filium cuius ge-
nesis ostendit quod puer erat fufus sapiens curialis et bo-
ni consilij diligendus a regibus. Et cum genitores
sui vellent eum instruere in arte sua ex toto nichil de
his potuit addiscere. Verberantes igitur eum et flagel-
lantes exposuerunt voluntati suae tunc iuuenis inclina-
uit se ad homines scientes et acquisiuit scientias et sci-
uit super celestium cursum mores et regimina regum
et factus est consiliarius regis macrobius secundo sa-
turnalium. Augusto victoriae acticae redeunti occur-

rit iter gratulantes quodam tenēs coruū quē instruxerat
dicere. Huc Cesar imperator que victor anthonia phi
sacho similis salutatus emi iussit. Idē miratus i pla
ca emi iussit. Quod vidēs sutor paup coruū ad parē
salutationē instruxit. Qui i pēd i victus ad auē non re
dētē solebat dicere. Lepit i pēsa ex pēsa perit: tandē
uis dicere cepit hanc salutationē offerēs eam i patozi
Cui augustus. Satis habeo domi huiusmodi salu
tatores. Sup fuit coruo memoria illius. Papa r i pēsa
perit ad quod cesar risit r eum emi iussit. In cronie
legit de filio cuiusdam carpētarii. Qui puer de hastu
lis patris lras composuit ordiate. Dñabor a mari vsq
q ad mare. Quod supueniēs sacerdos legit r audis
to q puer nescire suavit illū lris i buēdum. Qui pos
tea papa Gregori⁹ factus fuit.

De diuitibus

Cecilius probat lib. de ducib⁹ exterarū gēti
um miliandis fili⁹ pncipis atheniēsis cau
te fuit liberat⁹ r cū i pluribus locis oros
r pda haberet nullū i fructibus custodē
posuit vt qsq qbus vellet ibi fruere. Sup quē pedis
seq: cū nūmis seqbant vt si qd opis eius idigeret sta
tim ei daret ne differēdo videret negare. Si male ve
stitum videret suū ei amiculum dedit. Quotidie ce
na parabat vt quos iuocatos videret i foro omēs iui
taret qd facere nulla die ptermisit. nulli fides eius nul
l opera eius nulli res familiaris defuit. multos locu
pletavit multi pauperes de suis sumptibus sepeliri
fecit. Cecilius balbus de nugis philosophorum.
Anatectus rex cecilie dixit q auro tanq fictib⁹ vtē
dum est longe enim prestantius moribus splendescere
q rebus. Qui cū in vasis fictilibus cenasset querens
tibus causam huius respondisse fert. Rex sū ego ce

cille figulo genitore. Satis fortunam reuerēt habe q
cunq̄ repēte diues ab exili progredieris domo Consi-
derans enim humilē ortum suum fictilibus vt alius
paup̄ contētus fuit. Valerius libro. iij. cap. v. marcus
curius. Samnitum legatis a gressi scanno assidē: fo-
co ligneo catello conanti se spectandum p̄buit. Qui
cū paup̄tatē eius mirantes magnū pondus auri mis-
sum sibi attulissēt vt eo vti vellet deprecantes: respuit de-
cēs n̄ r̄rare samnitib⁹ marcum curium malle diuitib⁹
imp̄are q̄ diuitē eē. Et memētote me nec acie vincē
nec pecunia corrumpi posse Ibidē fabricius honoris
bus ⁊ auctoritate omniū in ciuitate maior cēsū parvū
cuiq̄ paup̄rimo qui samnitibus quos omnes in cliē-
tela habebat multa donaria oblata remisit. Sine pec-
cunia diues sine vsu habēde familie comitat⁹ q̄ locu-
pletē illum faciebat non multa possidere s̄z mediocria
desiderare. Idē dicit Vegetius libro. iij.

¶ De pauperibus

Hkontinus vbi supra lib. iiii. cap. i. Scipio
post res prospe gestas in hispania in sū-
ma paup̄tate decessit nec ea pecunia reli-
cta q̄ in dotē sufficeret filiaz ⁊ quas publi-
ce dotauit senatus. ¶ Emilius vbi supra p̄ hocion
atheniēsis p̄petuo fuit paup̄ cum ditissimus eē possz
prop̄t̄ freq̄ntē delatos honores ⁊ potestates summas
a populo sibi datas / hic cum a rege p̄ philippo mune-
ra magne pecunie repudiaret legatib⁹ eum ad reci-
piēdum hortarent̄ quia si ipse his facile careret filiis
tamē suis esset difficile in tanta paup̄tate paternam
tueri gloriā. Quibus respondit. Si mei similes fu-
erunt hic agellus eos alet qui me ad hanc gloriā

perdixit. Si autem dissimiles nolo meis impēsis eorū
ali foueriq; luxuriam. Valeri⁹ libro. vi. ca. vi. Cū rex
gies liddorū armis ⁊ diuitus inflat⁹ ab apolline scisci
taref an aliq; eo beattior inueniref ⁊ cū ille ei aglaum
preferret q̄ erat archadū pauperim⁹ sed etate iam se-
nior nect terminos sui agelli vnq; excesserat puuli ru-
ris fructibus ⁊ voluptatib⁹ contēt⁹. Quo contra ful-
gore sue fortune gloriānti Apollo respondit magis
se probare securitate ridēs tu gurium q̄ tristem curis
⁊ sollicitudinibus plenam regis aulam ⁊ vsus neces-
sariū horreolum satius appetēndū q̄ thesauros in-
sidiis cupiditatibusq; expositos. Ibidē lib. iiii. cap. i.
Agrippa quem senatus ⁊ plebs paratis in se facien-
de elegit auctore in pecunie inops decessit vt nisi colle-
ctis a populo in capita constantibus sepulture hono-
re caruisset. Idem dicit Augustinus de ciuitate dei
de lucio Valerio.

¶ De Religiosis

Acrobītus. i. satur. Religio dicit̄ qđ p-
pter sanctitatē aliquam remota a nobis
sit q̄si a religando dicta vt cerimonia a
carēdo. Et tullius de natura deorum.

Religio est p quam reuerēti famulatu ceremonie di-
uini cult⁹ exercēt. Aristoteles quinto politice. oportet
principē pre aliis dei colam videri / min⁹ enim pu-
tauit subditi a talibus pati aliqd iniquū si dei colam
putauit principē ⁊ cogitare de diis. Et min⁹ machi-
nant̄ contra talē tanq; habeat propugnatores etiam
deos. Solin⁹ de mirabilib⁹ mūdi. capitu. xii. Cretes
Dianam religiosissime venerant / b̄ricomartē genti-
liter nominantes quod nostro sermone sonat virgi-
nem dulcem. Eadem ipsius preterq; nudus nullus in-
greditur vestigia ea edes manus dedali ostentant

Valerius libro primo matres totaz & filiaz coniuges
& sorores post Cannensem cladem absterfis lachry-
mis pro suis interfectis candidam induere vestem et
artis dare thura coacte sūt ibidem lib. iiii. ca. vij. Ale-
xandro macedoni sacrificanti puer vn⁹ arrepto thur-
ribulo astitit ante ipsū / in cuius brachium carbo ar-
dens dilapsus est quo etiam sic vzebat vt odor adusti
corpis ad circumstantiam nares pueniret tamen dolo-
rem silentio pressit & brachium immobile tenuit ne sa-
crificiū Alexandri concusso thuribulo impediret aut
edito gemitu / rex vero patientia pueri delectatus vt
perseuerentie ex pimentum sumeret sacrificauit diu-
tius nec ab hac re eum a proposito repulit. Vide su-
pra pontifices gentilium.

¶ De peregrinis.

Utarbius vbi supra lib. vi. greci sicut fue-
rūt delicatiores & fortuna opulētiores pe-
grinis & hospiti⁹ veniētib⁹ instituebant
triclinia cubilica post prima die ad cenaz
vocabant postera die mittebant pullos oua olera reli-
quasq; res agrestes. Ideo pictores ea q̄ mittebant ho-
stib⁹ picturis imitabant & exenta appellauerūt theo-
frast⁹ int̄ homines solus qui fuerit doct⁹ in alienis lo-
cis non reputabat pegrinus / amissis etiam familiarib⁹
non erat amicitia & necessarijs destitut⁹ / & in om-
ni ciuitate reputabat sicut ciuis & not⁹ difficiles sine
timore fortune disponere cas⁹. Valer⁹ libro septimo
cap. ix. Plato patriam athenas p̄ceptorē Socratē
fortit⁹ ingenij quoq; diuina instruct⁹ abūdantia / cū
omnū mortalium iam sapientissimus haberetur eo
vt si ipse Jupiter de celo descendisset nec elegantio-
re facundia vsurus vide egyptum peregrinatione pe-
ragrauit. A sacerdotibus illius gentis numeros

celestium observatione rationum precepit. In Italiam etiam transgressus ut ab artica tarantina a thimico et ceteris illius loci pythagore precepta acciperet. Seneca epistola tertia. Vitam in peregrinatione exigentibus hoc accidit ut multa habeant hospicias amicitias. Idem necesse est ut illis accidat quod nullis se ingenio familiariter applicant sed omnia cursim et properant transmittunt. Idem in epistola tertia ait Socrates cuidam quod miraris tibi peregrinationem non potuisse cum te circumferas.

¶ De venatoribus

Ausebius inronicis philometer rex gothorum quosdam mulieres iriagas quas gothis larinas vocant suspectas habet de exercitu suo expulit quod a quibusdam siluestribus hominibus quos faunos vocant ut quidam credunt impugnatum sunt. Quibus nati sunt huiusmodi deforme generis hominum quod erat primum inter meotides paludes inuentum. Qui cum essent venatores et sagittarii unum ceruum insequens eo duce per meotides paludes viam inuenit. Qui alios suos traducentes vicinas gentes bellis fatigauere. Sunt enim scapulis latis et sagittas et arcus proprias / plio estrogotos. id est orientales vicerunt et loca eorum tenuerunt. Inronicis legitur Eustacio placido magistro militie tyranni imperatoris in venatione christus in cruce inter cornua cervi apparuit / qui cum uxore sua baptisat sicut prodixerat ei christus multa cum uxore et liberis pro nomine eius aduersa sustinuit.

¶ De iudiciis

Alerius libro. v. cap. viii. Cambises cuiusdam mali iudicis pellē e corpore tractam selle intendi et in ea filium iudicis iudicaturum sedere iussit quia atrocis ac noua pena ne quis iudex postea corrumpi posset prouidit. Ibidem. c. vii. mulier quedam

¶ Philippo temulento damnata prouocare inquit. volo
ad philippū: s; sobriū ebriūq; respicere & causam di-
ligētīr inspicere coegit: equatē quam impetrare non pol-
tuit extersit. Ibidē libro. vi. cap. i. Se leni filii p adul-
teri crimen secūdn ius ab ipso constitutum vtroq;
oculo carere debuit. Et cū tota ciuitas i honorē p̄ris
penam illam sibi remittere postularet: diu repugnans
deide populi p̄cib; vict; suo p̄us eruto oculo. deide fi-
lii vsū vi dēdi vtrq; reliq̄t & debitū modū supplicii red-
didit se iter patrem misericordem & iustum iudicem
partitus est. In polierato libro. v. cap. ii. Cum iter
Alexandrum regem & milites aliquos esset discepta-
to & causa sua fuisset damnata i castrensi iudicio: il-
lud iudicium acceptum habuit iudicibus gratias a-
gens quorum fidem i eo probauerat q; iusticiam om̄i
potentatui preferebāt.

¶ De aduocatis iudicioꝝ.

Aulus gelli; noctiū acticaꝝ. Quidam a/
dolescens apud pitagoram eloq̄ntia i-
buēdus illi promisit magnam pecuniā s;
die qua causam apud iudicē orasset. Cū
q; iam abūde profecisset & causas non recipet pitag-
oras coram iudicibus conueniēs tu reddes inq̄t qd
peto siue pro te siue contra te nūciatū fuerit. nam si p
te merces michi debet si cōtra te merces michi debet
ex sētētia q; vicerō: cui respondit ille discite magister si
pro me sētētiatū fuerit nichil tibi debeo ex sētētia si
aut contra me nichil tibi debeo ex pacto q; non vices-
ro quod iudices inexplicabile videntes in diē longis-
simum distulerunt. helinandus de institutione p̄ci-
pium libro. ii. Cum Demostenes aristodium i terrogas-
set: quantum mercedis vt ageret accepisset. ¶ At il-
le respondisset talētum. ¶ Cui Demostenes ego pl;

accepit ut facerem. Ita cauidicorum lingua damnificus
est nisi eam ut dici solet funibus argenteis vincias qui-
bus et ipsum silentium venale est nisi proficias. Valeri-
us lib. vii. capitu. iij. Quedam mulier pecuniam depo-
siti nomine a duobus hospitibus accepit conditione illa
ut illam utriusque simul redderet. Quorum aliter iniecto tem-
pore tanquam socio mortuo decepta illa totam pecuniam
abstulit. Deinde aliter depositum petere cepit. ¶ Illa angu-
stiata Demostenes ei patronus affuit dicens. mulier pa-
ta est depositi fidem solvere sed nisi socius aduenerit
id facere non valet quoniam ut ipse dicitur hec data est
lex ut pecunia alteri sine alio non daretur. Cecilius bal-
dus ubi supra. Cum quidam veteranus quadam die
coram iudicibus periclitaretur rogauit cesarem ut ad-
esset in publico ad eum iuuandum. Cui cesar dedit bo-
num aduocatum. Cui ille. Quid cesar te periclitante in
bello asianon non vicarium quasiui sed pro te ipse pugna-
ui. Deteritos cicatriceo vulnere que susceperat. Exi-
luitos cesar et venit in aduocationem / verebatur enim non
tam superbum sed et ingratum videri.

¶ De baliis dominorum

Josephus. xij. lib. antiq. titu. capi. xij. tiberi-
us impator in omnibus negociis suis morosus
erat ut cum statuerat procuratores in provin-
ciis vix aut nunquam mutabat eos. Cuius cau-
sa cum ab eo quirit / respondit se in hoc perire plebicule

Scientes enim se ad modicum habituros procura-
tionem emungunt usque ad sanguinem et tanto domi-
nantur grauius quanto breuius et qui recentes venerunt
dissipant quicquid inueniunt. Quod ostendit exem-
plo cuiusdam vulnerati iacentis in via et non amou-
entis multitudinem muscarum a vulnere. Et alius
supueniens credens quod id faceret ex imbecillitate

*Quis sunt ha-
eres publicum
fuit in vobis
dominorum suorum
in vobis ut
induct. rectoribus
suis.*

abegit illas. Qui ille/male inquit fecisti quia ille iam
plene erant sanguine ⁊ parcius me molestabant/q̄ au-
tem supueniēt recētes acrius me pugnēt. Sic officia-
les recentē instituti acrius in subditos deseruiūt Ari-
stoteles in secretis secretorum. Alexander nūq̄ po-
nas vnum baliuū in regimine loco tui quem pecunia
posset corrumpere ⁊ destruere regnum tuum.

Et ita in baliuo qui anhelat pecunie acquirēde ⁊
thesauris conseruandis non confidasq̄ eius seruitiū
est prop̄ aux ⁊ dimittit pecuniam currere cū sēlibus
hominum ⁊ est profūditas sine fundo

Et quantomagis crescit pecunia tantomagis in-
tentio acquirēdi ⁊ amor pecunie ⁊ forte amor pecu-
nie inducet eū ad tuam mortē ⁊ regni destructionem.

Deinde ibidem ponit .xv. conditiones in baliuo ac-
quirendo que possunt requiri in originali Aristoteles
in secundo rethorice ostendit non faciliter mutan-
dos procuratores/vtitur fabula Esopi de vulpe vul-
nerata in via/ ⁊ multis musis que super eam residen-
tes eius sanguinem exuerunt. Superueniens autē
Ericius ex compassione voluit illas remouere. Qui
vulpes ait/noli hoc facere quia iam plene sunt san-
guine ⁊ alie recentes supuenientes grauius molesta-
bunt sicut noui presides ⁊ baliui

De amicis ⁊ amicitia

Alerius libro quarto capitulo quarto. Damos
⁊ Sincias tam fidelem inter se iunxerant ami-
citiam vt cum alterum ex his Dionisius tyrannus
occidere vellet/atq̄ hic tempus quo priusq̄ peris-
ret domum pergens res suas ordinaret impetras-
set alter pro se eo dare vadium non dubitauit appro-
pinquante deinde die illo redeunte vnusquisq̄ stul-

amicie tam temerariū sponsoꝛē damnauit/ ac ille nichil
se de amici constantis meruere predicabat. Eodē autē
momēto ⁊ hora a Dionisio constituta: q̄ eam accepit
supuenit ammirans eoz animū tyrann⁹ supplicia re
misi. Insuper rogauit vt in societate amicicie tertiu
sodalitū gradū reciperēt. Ibidē libro. v. cap. ix. Cū p
tori⁹ amici cuiusdam petitioni resisteret isq̄ diceret
quid michi op⁹ est amicitia tua respondit ille immo
quid michi tua si propt̄ te aliquid inhoneste facturus
sum. Tullius libro de amicitia tarquin⁹ a regno pul
sus ait tūc primo se intellexisse quos fidos habuisse a
micos aut quos infidos. Cū tam nec eis gratiam nec
bñficiū referre posset. Seneca de clemētia libro. ii.
Arthēsiphilosoph⁹ amicos habuit pauperē ⁊ egro
tū s; vtrūq̄ p̄ se ꝛecundia dissimulantem. Quod vt
philosoph⁹ aduertit iudicauit sibi sine ꝛecundia cis
ius succurrēdum. Acceptū sacculū pecunie vni⁹ pul
uinari subiecit: alio penitus ignorantie vt inutili ves
ꝛecundia semota ma gis videret̄ quod desiderasset in
uenisse q̄ quod postulasset accipe.

¶ De consanguineis.

Qalerius libro. i. cap. i. Conuiuū antiq̄ so
lēne instituerūt qđ charistia vocabant.
Cui p̄t̄ cognatos ⁊ affines nulli inters
ponebant̄ vt si aliqua int̄ p̄sonas necessa
rias q̄rela eēt orta apđ sacra in se ⁊ int̄ hilaritatē a
miceoz ⁊ fautorib⁹ concordie adhibitis tollerēt. Idē
libro. viii. Deci⁹ imp̄ator cū filiū decūū vellet unq̄ tali
dyademate insignire: rennuit filius dicēs. Mercoꝛ ne
dum fiam imperatoꝛ desistam esse filius. Imperet pa
ter meus: meum imperium sit humiliter parere impe
ranti. ¶ Ibidē libro. v. c. v. Celerius dū a cesare id
omniū ⁊ ext̄ioꝛum ⁊ domesticozū victorie abdicare

filium suum iubere quia inuidiam affectati regni fecerat. Sic respondit. tu michi cesar celerius omnes filios cinesos eripies quam ego unum ex his vota mea expellam. Ecce quanta audacia quam nec ei cui orbis terrarum succubuerat cessit. Ibidem. c. iiii. Pretor uuluerem ingenuam morte plectendam cuidam viro in carcere necandam tradidit. Qui misericordia motus non statim strangulauit aditumque filie sue tradidit obseruans ne quid cibi inferret ut sic inedia moreretur. Transactis vero aliquot diebus admirans quomodo sic diu uiueret considerauit filiam extracto ubere matris famem lactis sui subsidio lenientem. Que facti nouitas ad consilium plata remissionem pene mulieri impetrauit. Quid non excogitat pietas quod enim tam insolitum quam matrem ubere nate alii putaret hoc aliquis contra naturam rerum factum nisi diligere parentes prima nase lex esset.

¶ De mulieribus bonis

¶ Mulier bona debet primo continere temporalia. Galerii libro. iiii. cap. i. Cornelia graccorum matris campanam matronam apud se hospitam ornamenta sua pulcherrima illius seculi ostendente sermone traxit liberis enim suis de scola redeuntibus ait. Omnia hec ornamenta mea sunt: omnia nimirum habet que nichil concupiscit et eo certius quam sua possidet quo dominium rerum collabi solet bona mentis usurpata nisi uel fortune tristioris recipiunt incursum. Secundo debet vincere carnalia. De officiis in orchestra lib. v. Cunctis a mario theutonibus mulieres eorum constantiori animo quam si vicissent consulerent consulem ut si inuiolata castitate virginibus sacris ac diis seruiendum esset vitam sibi reseruarent. Sed cum impetrata non obtinuissent paruulis ad saxa collisis opere ferro et suspendio perierunt. Debet tertio marito seruare fidei et amoris insignis

Valer⁹ lib. iiii. cap. v. Cū lacedemonij inclusi a spar-
tanis capitali supplicio seruabant coniuges eorum il-
lustris sanguinis velut allocute viros pituros intra-
uerūt carcerē impetrato a custodib⁹ aditu commuta-
taq; veste viros p simulationē doloris capitib⁹ vela-
tis eos abire passe sūt. Itē debet viro dare salubria cō-
silia. Seneca de clemen. Cū august⁹ impator cogita-
ret quomodo se de vno qui ei⁹ mortē machinabat apti-
us vindicaret cōsulu it vxorē / fac inquit qđ faciūt me-
dici qui dū vsitata remedia non profūt tētant contra-
ria. Si igit seueritate non pualuisti tēta de clemētia
quod gauis⁹ fecit z ad nutū obtinuit..

De mulierib⁹ malis.

Orosius vbi supra lib. j. mortuo mino rege assiri-
orum Semiramis vxor eius successit in regno.
xlii. annis urbē cedibus premēs hec libidine ardens
sanguinem sitiēs / inter incessabilia stupra z homici-
dia. Cum omēs regio accersitos meretricio habitos
concubitu oblectasset / tandē filio flagitiose concepto
impie exposito incestu cognito priuatam ignominiam
publico scelere obtexit. Precepit enim int⁹ parētes z
filios nulla dilata reuerētia / nlla esset de coniugijs ap-
petendis discretio / vt quod cuiuscūq; libitū esset liber-
fieret. Hieronym⁹ contra Iovinianum. Sille vxor
palam impudica fuit Pompeio victori orbis terrarū
vxor impudica extitit. Latho censorin⁹ vxorem hu-
mili loco natam violatam z incontinentem quod nes-
mo posset credere ipsi Lathoni superbiam habuit
Justinus abbreviator Pompeij trogi grippus filius
us Demetrii recuperato patrio regno externisq; pe-
riculis liberatis insidijs matris impetitur. Que cū
cupiditate dominationis prodito altero filio z intere-
fecto maternam pietatem exuisset / huiusq; victoria

5 Mesalina claudij imperatoris vxor
fuit meretrix insaniabilis. de q; Ju-
venalis et la sata vixit nōdū sal-
ata Beresat. Certe totū hū in ei⁹ dicit

dignitatem suam inferiorem factam videret veniens
ti ab exercitatione poculum veneni exhibet sed pres
munitur grippus quasi cum matre pierate certaret
bibere ipsam iubet. Instat postremum prolatos iudi
ce eam arguit q̄ sibi obtulit. Sz victa regina scelere
in se verso: veneno qđ filio parauerat ipsa extinguit.

¶ De mulierib⁹ coniugatis.

Alerius lib. iij. cap. iij. Julia cesaris fi
lia cum Pompeij magni coniugis sui ve
ste cū cruore resp̄sam e campo domi dela
tam dedisset: territa metu ne qua illi vis
illata fuisset / exanimata cecidit z conceptū ptū dolore
coacta est eijcere cū magno orbis terraz detrimēto.

Lecilius bald⁹ vbi supra. Cū cuiusdam mulieris vs
ro Damellio nomine exprobratū esset q̄ oris vicio fe
dareť malū scilicet anhelitū habēs. Et ipse conq̄ret
v̄roxi sue q̄ eum de hoc non monuerat.

Respondit illa / fecissē inquam nisi crederē omniū v̄ro
rū ora sic olere. verisimile enī erat q̄ os suū nūq̄ a lēi
viro copulauerat. Hieronym⁹ contra Iovinianū res
fert idē. Valeri⁹ libro. vj. cap. iij. torcia emilia africa
ni v̄roxi tante erat caritatis z patiētie q̄ cū sciret viro
suo ancillulam ex suis gratam eē dissimulauit / ne dñā
tozem orbis africanū īpatiētie reū argueret imo post
mortē Africani manumissam ancillam subiecto suo
in matrimonio copulauit. Ibidem Sulpicia cum a ma
tre Julia diligentissime custodiretur ne lentulum vi
rum suum proscriptum in italiam sequeretur nichil
ominus familiari veste sumpta cum duabus ancillis
totidemq̄ seruis ad eum clandestina fuga peruenit
nec recusabat seipsam proscribere vt eius fedus pro
scripto constaret.

¶ De viduis bonis.

e. 1.

Vidua dicitur quasi phare idest diuisa: vel vidua quasi a viro diuisa. Valerius libro. j. cap. j. Apud antiquas mulieres que vno viro contemere erant et vno matrimonio coronam pudicitie honorabant / multorum matrimoniorum experientiam quasi illegitime cuiusdam intemperantie signum esse credentes. Hieronymus contra Iovinianum marci cathonis filia quattuor ebdomadis cum lugeret amissum maritum matrone ab ea querenti quem diem haberet luctum vltimum ait: quem vite. Ibidem de anima cum quidam et propinquus ei suaderet ut alteri viro nuberet esse enim ei etatem integram et faciem bonam / nequaquam inquit hoc faciam. Si enim vix bonum inuenero ut ante habui nolo timere ne perdam. Si malum quid necesse est post bonum pessimum sustinere. Ibidem de porcia que cum quidam apud eam laudaretur que secundum habebat maritum. Respondit felix et pudica matrona nunquam nisi semel nubit. Item Valeria soror messalae amisso viro suo nulli nubere voluit Interrogata autem cur hoc faceret. Respondit sibi tempus maritum suum viuere. Ibidem de arthemisia uxore mausoli regis carinthie / que licet multis laudibus tamen hac piissime esset que defunctum virum sicut viuum adamauit et sibi mire pulchritudinis extruxit sepulchrum ut ex honore omnia sepulchra preciosa mausolea hincupantur.

De virginibus

Hieronymus contra Iovinianum. Quali honore populus Romanus habuit virginem hic appetit quia consules et imperatores et in curribus triumphantes que de superatis hostibus trophaea referebant et omnis dignitatis gradus de vi recedere solitus erat. Ibidem nichanorum victis

thebe eis et submersis captiue virginis amore superatus est. Cuius coniugium appetens et voluntarios complexus / quod captiua merito optare debuerat. sentit pudicis mentibus virginitatem plus esse quam regnum. Et interfectam propria manu flens et luges amor tenuit. ¶ Seneca. lib. sexto declamationum virgo. Vestalis scripsit hunc versum / felices nupte moriar quia nubere dulce. Contra quam allegabatur. Aut experta viros aut in experta perieras neutrum sacerdotis est. Tibi magistratus facies suas submitunt / tibi consules pretoresque via cedunt nunc puam mercede virgo est sacerdos felices inquit. etc. Tunc expressa voce quam ex intimis visceribus emissa incesta est etiam sine stupro que cupit stuprum. Valerius libro septimo capitulo tertio. Tertia virgo vestalis de lesa castitate infamata conscia sue innocentie arrepto cribro. Vestaliquit si sacrificiis tui scastas manus adhibui precipe ut ex hoc de tibi aquam hauriam et in edem tuam perferam et quod factum est quia temere actis votis sacerdos natura cessit. Idem ait Augustinus decimo de ciuitate dei Hieronimus ubi supra Claudia virgo vestalis cum in suspicionem stupri venisset et simulacrum matris ydee in vado tiberis adhereret / ad probandam puritiam suam ferre cingulo suo duxisse nauem quam multam familia hominum trahere nequiverant. ¶ Idem Augustinus tertio de ciuitate dei Romani antiqui corruptas dee vestes sacerdotes viuas defodiebant. Adulteras autem mulieres aliqua demnatione nullam tamen morte plectebant grauius iudicantes adita diuina cubicula quam humana vindicare. hec ergo sunt hominum genera ad que omnia reduci possunt quibus in mensa sociari possumus.

¶ Incipit tractatus tercius in senese philosophice.

¶ **Q**uia de moribus et conditionibus eorum quibus
in mensa sociari possumus breuiter perstrinximus.
Restat ut nunc tertio questionibus aliquas mensales
breuiter prosequamur quia dicit Macrobius primo satur-
narium. neque recte institutus animus re-
quiescere utilius aut honestius potest: quam in aliqua oportu-
nitate docte et liberaliter interrogandi colloquendi-
que et respondendi comitate/ nec de vlla re alia quam de do-
ctis questionibus colloqui potest esse iocundius. Et
ideo ut ibidem dicitur libro tertio. prima obseruatio in mensa erit
estimare conuiuias deinde ut sibi locum patere viderit
nec de ipsis profunditatis sue inter pocula secretis lo-
quat nec nodosas et anxias sed utiles quidem et faciles
questiones mouebit.

¶ Prima questio

Quoniam igitur queritur. utrum aer est magis ne-
cessarius ad vitam quam cibus/ et videtur quod ci-
bus sit. ¶ Illud est maxime necessarium cor-
pori quod restaurat deperditum ab eo quod
fit membrum vel pars membri sed cibus est huiusmodi se-
cundum Avicennam ergo et cetera. ¶ In oppositum est.
Constantinus qui dicit quod aer est corpori magis necessa-
rius hoc ostendendo ratione et signo. Ratione sic vita stat
in calore naturali quia calor naturalis est principium
vite ergo quod temperat calorem naturalem et ip-
sum in temperamento conseruat est maxime necessa-
rium sed aer attractus per anhelitum est huiusmo-
di ergo et cetera. Signum huius est quia si aliquis de no-
uo extrahatur de carcere primo laborat ad attractio-
nem aeris postea petit potum vel cibum. Ad ratio-
nem in oppositum. Dicendum quod vita constitit in duobus
vnum est principium remotum ut restauratio de

perditi ⁊ conseruatio membroꝝ. Et quo ad hoc ē ma-
xime necessarium nutrimentum caloris naturalis ⁊ il-
lud immediate causatur a qualitatib⁹ aeris. Et ideo
aer q̄a immediate respicit vitam est magis necessarius
ad conseruationem vite. ¶ Secūdo q̄rit̄. vtrum ad vi-
tam sit magis necessarius cibus vel potus. Dicendū
q̄ cibus tamen plus appetitur potus q̄ cibus. Ra-
tio primi est. q̄a illud est magis necessarium quod mē-
bra restaurat q̄ id quod facit ad dilationem cibi per
totum corpus. Sed cibus ordinatur ad restaurandū
membra. potus vero ad delationem cibi per corpus
ergo ⁊c. q̄ autem plus ⁊ itensius appetitur potus ra-
tio est q̄a potus itentionem caloris naturalis mitigat
⁊ temperat ⁊ sic est etiam vite magis necessarius q̄
cibus sicut ⁊ aer. Duo igit̄ facit potus primo quia de-
fert cibum ad membra. ⁊ sic cibus est magis necessa-
rius q̄ potus. ¶ Secundo quia mitigat calorem na-
turalem ⁊ temperat ⁊ in temperamento conseruat ⁊
sic magis est necessarius q̄ cibus. Et ideo diutius
viuit animal sine cibo q̄ sine potu. Tertio queritur
verum plus noceat malus aer q̄ malus cibus.
Dicendum simpliciter q̄ malus aer. Quia malus
aer plus nocet cordi quod est fons caloris ⁊ spiritus
um. Est tamen distinguēdum q̄ aliquid plus nocet
multipliciter. Primo q̄a immediate attingit mem-
brum nobile aliud autem non sic. ¶ Secundo quia
frequentius inmutat cum non possit euitari. ¶ Ter-
tio quia immediati⁹ attingit. Et istis tribus modis
plus nocet malus aer q̄ malus cibus. Attingit enī
membrum nobile ⁊ frequentius. attrahitur et etiam
immediatius. ¶ Quarto nocet aliquid plus quia
fortiorem facit ipressionem. ¶ Quinto q̄a maiorem
facit moram ⁊ plus adheret mēbris. Et his modis

plus nocet malus eib⁹ assūpt⁹ q̄ zimal⁹ aer attractus.
¶ Querit quarto vtrū corp⁹ pl⁹ iuuet somn⁹ q̄z cib⁹
Dicendū q̄ pl⁹ grauat corp⁹ amissione cibi q̄z somni
et magis necessari⁹ est cib⁹ q̄z somn⁹. Et ratio est q̄a
somm⁹ non restaurat depditū nec remouet actionem
caloris naturalis ab humido substantiali ad cui⁹.cō
sūptionem aduehit mors quod facit cib⁹. ergo est eti
am magis necessari⁹. Item cū sint tres virtutes scilz
vitalis animalis naturalis. Animalis non ita est de
esse vite sicut alic due. Vnde nutrimentū qd̄ respon
det virtuti naturali et vitali est magis necessarium q̄z
somm⁹ qui respondet virtuti animali. ¶ Quinto q̄rit
vtrum aer plus sedat in nutrimentum spirituuū q̄z ci
bus. Dicendū q̄ primo aliquid est nutrimentū qd̄
assimilat rei nutrie et in ipsam conuertit et sic sub
tilissima ps cibi est nutrimentū spirituuū et non aer.
Secūdo dicit aliquid nutrimentū spirituuū q̄a confort
tet eos et temperat et dicim⁹ hoc temperamentū rei
quod rem custodit et nutrit: vnde proportionem ha
bet cū nutrimento. Et hoc modo aer nutrit spiri
tus q̄a recreat eos et intemperamento suo custodit
et tantū de illo.

¶ Sexta questio.

Sexto q̄rit. vtrū ex malo cibo potest genes
rari bon⁹ chim⁹. Dicendū secūdū halt su
per tegni q̄ ex malo cibo potest generari
bon⁹ sanguis et econuerso. Cui⁹ ratio est
q̄a bon⁹ cib⁹ potest male digeri et fit mal⁹ chim⁹ ma
lus autem cibns potest bene digeri et conuertit in bo
num humorem. Ideo sciendum q̄ in omni cibo eti
am in venenoso dnplex est natura. Una p̄ quam est
impropotionabilis nature membror et sic malus ci
bus malū generat humorem. et hec est nasa propria

mali cibi. Alia est natura p quam cibus nat⁹ est pro
porcionari membris & eis assimilari & sic malus cibus
potest generare bonū humorē. Quando natura forte
est illam naturam q̄ proxima est huic remouet cibo: re
motam aut ducit ad actum & facit de malo bonum.
E conuerso aut natura existente debilit illud quod est bo
num in potentia non potest ducere in actū & quod ibi
de malo est facit ipsam succumbere & fit malus chum⁹
Septimo queritur vtrum simplex cibus aut multis
plex sit magis digestibilis. Dicendum secundum opus
sanum vt patet vltimo saturnaliū q̄ simplex. Crudē
tas enim aut venit ex cibi qualitate aut ex multitu
dine & quantitate. Ex sua quidem qualitate in qua
cibus conuertitur si non sit apt⁹ humor quem corp⁹
obtinuit: ex cibi multitudine ad ei⁹ digestionem natu
ra non sufficit. Quia igit diuersorum ciborum diuer
sa natura est & sūt q̄dam que citius digerūt q̄ prius
digeritur & in succū vertit dum alia tardius vertun
tur accessit & hoc sepe etiam eructationem sentim⁹.
Cum illa que tardius vertuntur velut ligna viridis
vigente igne sumant & sic eructationem causant.
Secundo quia ex ciborum multiplicitate gula irrita
tur & plusq̄ necessarium est sumimus q̄uis de sine
gulis pauca. ideo & c. vnde Socrates illos cibos di
xit esse vitandos qui preter esurtem sitimq̄ sedandas
inducunt apparentiam & voluptatem.
Octauo q̄rit vtrum post cibum sit statim ambulandū
Dicendū q̄ est duplex motus. Quidam est motus
& labor & talis post cibum non competit. Alius mo
tus est solum deductio per aulam vel per decliua as
renosa vt dicit ysaac: & per istum deprimuntur ciba
ria ad fundum stomachi vt calor naturalis primo
sopitus quodammodo excitetur & ille competit post

cibū. Non querit vtrum post cibū statim cōpetit sō-
n⁹. Dicēdū q̄ stomacho repleto statim nō cōpetit sōn⁹
q̄ tūc cibaria adurercnt sicut dicit Auicēna sicut pa-
nis aduritur in furno nimiscalido Tū q̄ sequūt reu-
mata et dolores capitis. Et iō sanū est vt protrahat̄
somnia quousq̄ descēderit cibus. Decimo queritur
quare in supergredientē horā comedēdi deficit appe-
titus cibi Dicendū q̄ hoc iō stomach⁹ esuriēs substra-
cto cibo malos fumos ⁊ humores attrahit ex singu-
lis mēbris et ex illis se reficit ⁊ repletur fantastice et
sō amplius nō appetit vnde precipit Rasus in hoc ca-
su vt bibatur haust⁹ aque calide vel tisane et commo-
de potest fieri prouocetur vomit⁹. Undecimo querit̄
vtrum corpora calidiora sint ante cibum vel post Di-
cendum q̄ probabiliter creditur q̄ calor naturalis ⁊
qualitatie et quātitatie est maior post cibū q̄ ante
quia dicit Galienus libro de summa medicina q̄ calor
naturalis auget̄ tripliciter. Aut quātitatie vt p̄ ap-
plicationem velloꝝ suarioꝝ vel cateloꝝ vel parunloꝝ
ad stomachū Aut qualitatie vt per medicinā Aut
vtroq̄ modo vt per cibum et sic corpus post cibū est
calidius q̄ ante. Duodecimo queritur vtrum ieiuni-
um plus ledat colericum. Dicendum secūdum ypo-
cratem q̄ colericum cuius ratio est Quia stomacho
colerico est calor fortior q̄ i flegmatico ergo plus cō-
sumit et per cōsequēs plus appetit Pretereā flegma
potest conuerti in sanguinem colera autem non ergo
flegmaticus habet intra se materiam sanguinis et iō
magis potest satisfacere appetitui. Colericus autem
illam materiam intra se non habet ergo fames est a-
cerbrior in colerico q̄ in flegmatico prout experientia
hoc declarat in vtrisque.

Sequitur decimatertia q̄stio.

Terdecimo q̄rtur. Quare aliq̄ ardēt appetunt q̄ eam modice cibo sedantur.

Alij nō e conuerso par appetūt z cū comedere icēperit fortissime comedūt. *Hor nō e rōsonū v*

Dicendū q̄ hoc est prop̄ stomachi diuersitatē qz ī aliqb̄ stomacho est calid⁹ z parū / z qz calid⁹ multū appetit qz vero modic⁹ calor resoluit cibū p̄ stomachū z facit fantastica repletionē z iō par de cibo illis sufficit. *ritati qz u*

In alijs nō est stomach⁹ magn⁹ z frigid⁹ / prop̄ hoc q̄ stomach⁹ est frigid⁹ par appetūt / z qz magn⁹ diu comedunt z multum accipiūt. *Cal' in reg*

Quartodecimo q̄rit vtrū habentes fortem calorem diuti⁹ tolerant famem q̄ habentes calorem debilem. *frigid⁹ est*

Dicendū q̄ habentes calorem fortem facilius z diutius possūt ieiuniū simpliciter sustinere / qz vt in plurib⁹ tales sūt fortiores / est tamē distinguedū q̄ in famis molestia duo sūt consideranda scilz caloris resolutio z ei⁹ extinctio / z sic modo molestā calor fortis. *appetere rō*

Secūdo sūt consideranda mala accidentia que sequūtur ex fame z sic pl⁹ molestatur calor fortis q̄ debilis. *lud' v. d' qz*

Quintodecimo queritur quare habentes poros strictos plus tolerant ieiunium q̄ habentes poros raros. *zere.*

Dicendum q̄ est ideo qz per poros raros multum dissoluitur a corpore. Sed per poros strictos parū dissoluitur a corpore z ideo remanet obiectum appetitus. *zere.*

Sextodecimo queritur vtrum colera nutriat. Dicendum q̄ quibus Galienus z ysaac dicant q̄ non quia solus sanguis nutrit

Auicenna vero tenet q̄ etiam coleram nutriat / vtrū q̄ tamen sic concordo. Est enim colera que reponitur in cista fellis z hec non potest nutrire. Alia est colera necessaria simul currens cum sanguine hec nutrit membra colerica sicut sanguis nutrit membra

sanguinea. Decimoseptimo queritur. vtrum infirmus plus toleret ieiunium q̄m sanus. Dicendum q̄ quidam dicunt q̄ sic quia in infirmo calor naturalis res soluit fumos & plures spiritus & humoribus q̄m in sano. Sed hoc non valet. primo quia ex humoribus corruptis non possunt membra nutriri nec spiritus generari. Secundo quia sic in infirmo sunt plures spiritus q̄m in sano & quia spiritus sunt iatores virtutum ergo in infirmo sunt fortiores virtutes q̄m in sano quod est falsum ergo & primum. Dicendum igitur q̄ huius q̄ infirmus plus famem toleret q̄m sanus triplex est causa vna est q̄ natura intenta est circa morbum & eius materiam. secunda q̄ membra sunt infecta a corrupta materia vnde non appetunt. Tertia q̄ virtus infirmi est debilis & sopida & ideo minus appetit. Decimooctavo queritur vtrum virtus stomachi fortis plus toleret ieiunium q̄m debilis. Dicendum q̄ virtus stomachi fortis plus appetit cibum sed magis sustinere potest ieiunium. Debilis vero econuerso minus appetit cibum et etiam minus potest sustinere ieiunium. Decimonono queritur vtrum qui consuevit multos cibos accipere plus sustineat ieiunium q̄m solitus parum comedere. Dicendum q̄ multum comedere solitus melius sustinet ieiunium. Quia propter precedentem repletionem habet paululum caloris & ideo potest plus ieiunium sustinere in alio accidit econuerso. Vicesimo queritur. vtrum plus molestat ieiunium in tempore calido vel frigido. Dicendum q̄ plus molestat in estate q̄m in hyeme: quia in estate plus resoluitur a corpore vnde debet multum dari de cibo et multis vicibus. sed in hyeme competit de cibo satis in vna vice. Vicesimo primo queritur quare quidius vorantes citius sariantur. Dicendum vt in saturnaliis habetur. quia quidius vorantes multis

tum aerem cum cibo inferunt per hiatum ruct⁹ et cre-
 bilitatem respirandi. Ergitur ubi aer venas compleue-
 rit fastidium cibi fit. ¶ **V**icesimo secundo queritur
 quare calida edulia facilius comprimuntur ore quam ma-
 nu sustineamus. Dicendum ut ibidem patet. Quia
 intestinum calorem qui in alio est multo maior: et vehemen-
 tior existit et ideo quicquid calidum accipit sua magnitu-
 dine circumuenit et debilitat. Et ideo restat ut quicquid
 ori adiuueris non ut quidam faciunt hiatum nouo spi-
 ritu feruori vires ministres. Sed paulisper labia
 comprimere debes ut maior calor qui de ventre ori opor-
 tet comprimat minorem calorem. manus autem rem feru-
 dam ferre possit nullo proprio iuusta calore. &c.

Tertio queritur. quare si esuriens bibit famem
 subleuat. Si vero sitiens comedat sitis non
 sedatur. Dicendum ut in sapientialibus. quia liquo-
 ri nichil officit quoniam sunt ad omnes par-
 tes corporis pueniat et venas repleat. ¶ **L**ibi autem na-
 tura est grossior et in venas cibum non nisi paulatim con-
 fectus venit. ¶ **I**deo sitim quam respiri non subleuat
 immo quicquid foris humoris nactus est absorbet. Et ideo
 sitis que est humoris penuria exinde augetur. ¶ **V**icesi-
 mo quarto queritur utrum ieiunium magis sitiunt quam esuriunt. Dicen-
 dum quod sicut ibidem: quia calor naturalis continue agit in a-
 limentum et fomentum suum continue consumendo ipsum.
 Et hec patent in pueris qui in etate infantili multum
 et magnum cibum propter caloris vehementiam
 consumunt. Videmus econuerso in senibus quod facili-
 ter tolerant ieiunium propter defectum caloris in
 eis. In media autem etate si exercitio calor natu-
 ralis excitatus fuerit: fortius cibum appetunt vel que-
 runt propter penuriam caloris. Ergo si calor semper

In appetentia est liquor autem proprium alimentum caloris est. Cū in nobis alimenta ex ieiunio quantur precipue calor suū postulat / quo accepto totū corp⁹ recreat⁹ ⁊ patiens expectat cibū solidiorem. Vicesimo quinto queritur quare maior est delectatio cū sitis potu extinguitur q̄ cū fames cibo releuat⁹. Dicendū vt ibidē / q̄a potus vt pote magis penetrati⁹ stomachū ⁊ corp⁹ simul penetrat ⁊ oīm partiū facit vnam maximam ⁊ sēsibilem delectationē. Lib⁹ autē paulatī indigentiam consolat⁹. ⁊ ideo delectatio eius multum dirimit. ¶ Vicesimo sexto querit⁹. quare eadem potio fortior videt⁹ ieiuno q̄ cibato. dicēdū vt ibidem. q̄ venas inedia vacuas facit saturitas obstruit. ¶ Igitur cū potio p̄ inanitionem penitus transit ad mixtionem delectationis p̄ vacuū transiēs gust⁹ fortior sētī. ¶ Vicesimo septimo queritur vtrū sitientib⁹ habentibus stomachum siccum sufficiat paucus potus. dicēdum secundū Galienū. ⁊ habentes stomachū siccum sūt velociter sitientes ⁊ paruus potus sufficit eis. ¶ Cuius ratio dari potest q̄a omne membrum desiccatum coartatur ⁊ minoratur ⁊ minoris fit capacitatis. hoc contigit ī stomacho sicco. ⁊ ideo cito ⁊ a paucō impletur potu. Est igit⁹ ī stomacho sitis magna eo q̄ in ipso desiccatur os eius. ⁊ ideo appetit humectari per potum ⁊ tamen paruus potus ei sufficit. Quia cum siccum ⁊ durum angustiatur cito replet⁹ potu ⁊ a paruo potu sitis eius sedatur vt iam non sētīat suam inanitionem deide cito redit. ¶ Vicesimo octavo queritur vtrum stomachus grauetur a potu ampliori. Dicendum q̄ sic secundū Galienum. Ratio istius patere potest ex predictis. Cū enī stomachus siccus propter sui angustiam paruo potu replet⁹ stur si potus multus sit vltra exigentiam capacita-

elis sue propter sui abundantiam vt dicit Galienus multus potus supernatat et fluctuat in ipso. Tricesimo nono queritur quare stomachus humidus multum ferre possit. Dicendum quod stomachus humidus contrario modo se habet stomacho sicco. Est enim mollis distensus ad modum vtris remolliti et ideo est maioris capacitatis quia distendit ad distentionem assumptorum.

Et vter mollis maioris capacitatis est quam siccus ita et stomachus. Et quia est humidus non habens siccitatem inducentem sitim ideo non appetit multum potum sed multum accipit et non grauat sicut siccus. ¶ Et ideo daci et anglici pruteni et poloni et similes multum bibunt propter capacitatem stomachi a mollicie humiditatis. ¶ In calidis regionibus vt hys panis et similes multum sitiunt et parum sumunt de potu propter oris stomachi siccitatem: et ideo in his stomachis propter siccitatem parum habet capacitatem

Tricesimo queritur vtrum sitis aliquando proueniat ex parte pulmonis. Dicendum secundum Galienum quod sic. Cuius Ratio est quia quando pulmo est calidus et siccus tunc appetit irrigari. Et ita sitis maxime sedatur per attractionem aeris frigidi et precipue que est frigidus et humidus. Tricesimoprimum queritur quare sitis proueniens ex parte pulmonis sedatur per attractionem aeris humidi et frigidi: sitis autem stomachi per potum. Dicendum quod duplex est via vna aeris et dirigitur ad pulmonem alia cibi et potus et dirigitur ad stomachum.

Et ideo sitis proueniens ex parte pulmonis sedatur per attractionem aeris frigidi: que autem ex parte stomachi per potum. Tricesimo secundo queritur vtrum sitis sit appetitus frigidi et humidus. Dicendum quod est duplex appetitus in corpore: vnus respectu cibi vt res

restaurantur deperdita et hic est respectu calidi et humidi et respectu cuiuslibet nutrimenti. Alius est frigidus et humidus ut prohibeatur iccēsis et inflammatio caloris naturalis et iste est simpliciter potus et est potus tantum quo raro quis utitur nisi via medicine. Tricesimo tertio queritur utrum aqua plus sedet sitim quam vinum. Dicendum quod ut haberi potest ex dictis Galieni de simplici medicina sitis causatur duobus modis vno modo ex inanitione alio modo ex calefactione et desiccatione cordis. ¶ Illa autem que ex inanitione membrorum causatur maxime sedatur per vinum quod est cibus et potus talis enim sitis sedatur nisi per potum qui potest restaurare perditum huiusmodi est vinum et ideo vinum maxime illam sitim sedat. Illa autem sitis que causatur ex calefactione et exiccatione cordis est duplex quedam enim ex sola caliditate et hec sedatur per frigidum ut acetum ut dicitur ibidem. Quedam vero causatur ex siccitate et hec sedatur per humidum. Item sitis que causatur ex caliditate est triplex quedam enim habet ortum ex stomacho quedam a pulmone quedam a membris remotis que autem a pulmone habet ortum sedatur per attractionem aeris frigidi que autem a stomacho et membris vicinis sedatur per aquam frigidam que autem a dispositione membrorum remotorum ut hepatis et aliorum sedatur per aquam cui per aliquid subtile commisceatur et faciens ipsam penetrare cuiusmodi est acetum nam aqua in se obtuse actionis est ideo necesse est aliquid permisceri ei quod sit subtile in sua actione ideo additur acetum.

¶ De nocuentis post cibum.

De nocuentis accidentibus post cibum vel potum. ¶ Primo queritur unde causatur oxireuma id est acetosa eructuatio. Ad hoc dicendum secun-

dū galienu vbi supra q̄ acetositas fit a calore claudī
cante/ claudicat autem et deficit propter frigus. Est
enim calor principium acetositatis sed non quilibet
calor sed calor incipiens digerere et non potens com-
plere. Iste autem defectus inducitur specialiter a
frigore impediēte. Secundo queritur quare statim
post acceptū cibū ista acetositas in stomacho non sen-
titur. Dicēdū q̄ cibi in principio adhuc sūt in sui natu-
ra sicut extra ideo de eis non potest acetositas gene-
rari sed cum iam calor incipit illos digerere sequitur
in digestio et hanc sequitur acetositas et ideo non sta-
tim sentitur. Tertio querit̄ quare ista acetositas pl̄
accidit dormientib⁹ q̄ vigilantibus. Dicēdū q̄ in sō-
no cibi non statim descendūt in fūdū stomachi vbi fit
digestio sed remanent in ore stomachi qui supernatā-
do ventositatem inducūt. Sed in vigilia homo de-
bulat ⁊ sic cibaria cōprimūt ⁊ vsq; ad fūdū stomachi
compelluntur descendere in quo maxime viget dige-
stio que repugnat cause acetositatis. Quarto querit̄
quare dulcia secundum Auicennam plus in stoma-
cho acescunt vt lac et huiusmodi. Dicendum q̄ quia
lac et sanguis dulcis de facili transmutantur et sto-
machus tentat digerere et transmutare et non po-
test perficere fiunt acetosa. Quinto queritur qua-
re vinum maxime acescit in stomacho. Dicendum
q̄ quia vinum et lac de sui natura feruntur maxime
proxima acetositati ⁊ stomachus reducit illud quod
ibi est de potentia ad actum ⁊ sic fiūt acetosa. Sexto
queritur quare vinū cū sit calidū non inducit morbos
calidos sed frigidos. Dicendum q̄ vinum non indu-
cit morbum nisi replendo nervos et cerebrum sed re-
pletiones sequūtur in digestionem et in digestio facit
accidere morbos frigidos ideo vinum non habet in

ducere nisi morbum frigidum. ¶ Septimo queritur unde fi-
ant torsiones ventris. Dicendum quod torsio fit in omnibus
partibus. Sed torsio est multiplex quedam enim est que
provenit ex ventositate grossa et hec est in fundo stomas-
chi. Alia ex humoribus grossis et viscosis. Alia fit ex
humoribus colericis et isto modo torsiones a quibuscum-
que partibus incipiunt completionem habent in stoma-
cho ut plurimum cum stomachus in illa parte scilicet
in fundo sit magis sensitivus/nichil autem prohibet
hanc torsionem in qualibet parte intestinorum sentiri.
¶ Octavo queritur utrum egri comedere debeant si-
cut fuerunt soliti sani. Dicendum quod consuetudo est al-
tera natura/ unde qui sanus consuevit comedere mul-
tum eger nequit sustinere ieiunium ideo debet refici vbe-
rius quam alius parum comedens dum est sanus et totis-
ens quotiens cum fuit sanus. ¶ Nono queritur utrum
debilius convalescentibus noceat plus panis aut ca-
ro. Dicendum quod talibus minus convenit panis quam
caro ut dicit Rasius/ quia inter omnia cibaria plus nu-
trit caro porcina/ ideo caro illa eis maxime competit
cum sit facilis digestionis. ¶ Decimo queritur
utrum febricitantibus plus competit caro aut pa-
nis. Dicendumque duo sunt consideranda in regimine
ne febris per respectum ad carnes. Primum est facili-
lis digestio et sic plus competunt carnes. Secundum
est facilius conversio et sic plus competit panis quam car-
nes quia carnes propter sui vinctuositatem de facili
inflammanantur. ¶ Undecimo queritur utrum cum
carnes exhibeantur convalescentibus statim vinum
debeat exhiberi. Dicendum quod in hoc vulgus decipit-
tur. Carnes enim debent prius exhiberi quam vinum quia
vinum inter omnia facile convertitur in sanguinem
et spiritus et calorem naturalem ergo debet tar-

dius q̄ carnes dari. Duodecimo q̄ritur. vtrum con-
ualefcens ab egritudine debet. fimiliter regi per du-
os dies ficut in egritudine vel morbo. Dicendum q̄
fic propter tria. Primo propter virtutis debilitatem
Secundo propter confuetudinem. Tertio propter
difcrasiam relictam in corpore per morbum. Et po-
teft eſſe ratio/ quia a folito non debet fieri mutatio ni-
ſi paulatim ergo conualefcens debet idem regimen
ad tempus ſuſtinere. Tertiodecimo queritur/ vtrū
conualeſcentibus valeat cibus groſſas? Dicendum
ſecūdum ypocratē q̄ non q̄ dicit q̄ expedit q̄ conua-
leſcentes nutriantur p̄ duos vel p̄ tres dies eodem re-
gimine quo prius Et eſt ratio q̄ per groſſorū repleti-
onem ſubito permutarentur quod eſſet malum. Quor-
todecimo q̄rit/ vtrū plus noceat permutatio que eſt
ab inanitione ad repletionem/ vel que fit a repletionem
ad inanitionem. Dicendum q̄ ſubita permutatio ab
inanitione ad repletionem eſt magis nociua q̄ muta-
tio de repletionem ad inanitionem ſecundum Auicennam
et ypocratē. Et eſt ratio q̄ ex inanitione prece-
dente virtus iacet debilata calore naturali ⁊ ſpiritu-
bus reſolutis ergo non poteſt ſuſtinere multitudinem
ciborū / ergo neq̄ ſubitam permutationem ad reple-
tionem. Quintodecimo queritur/ quare aliquis ci-
bus malis vt anguillis ⁊ carnibus vaccinis a febre
liberetur. Dicendum q̄ plures aliquando per hu-
iuſmodi cibaria contraria liberantur / tum propter
nature ſtimulationem/ quia natura poſt huiusmo-
di cibaria accepta magis eſt alleviata/ vnde volens
ſe exonerare precipitat ſe quandoq̄ ad bonum quan-
doq̄ ad malum/ tum etiam propter nature confortati-
onem/ quia confortatur per cibaria conſueta ⁊ ideo
cum virtus eſt fortis per huiusmodi cibaria exci-

f. j.

satur et euadit. Et si est debilis succūbit et tūc in plu-
ribus suffocatur.

¶ Questiones de pane

De pane quiritur quare panis triticeus magis
est nutritiuus quam ordeaceus? Dicendum secundum
Aristoteli in problematibus / quod moderatam
viscositatem habet / hoc enim oportet cibum
habere quod oportet conglutinari et consolidari corpori
cuius conglutinationis causa est viscosum. Secundo quod
est incommensurabilius propter hoc confecte masse nutri-
tiores sunt eis quam non conficiuntur. Secundo quiritur. quare panes
frigidi videntur albiores calidis? Dicendum ut ibidem propter
eandem causam. Causa enim nigredinis est aqua hec
sunt utrisque glus inest recentibus existentibus / antiquis enim
propter continuam exhalationem minus relinquunt in ca-
lidis autem panibus adhuc inest de humido et aqua / in
frigidis vero iam egressum est scilicet cum calido exalans.
Tertio quiritur. quare ceteris paribus non saliti panes
ponderosiores sunt salitis? Dicendum ut ibidem quod sal de-
siccat unde et salita a putrefactione preseruantur. Con-
sumitur enim et desiccatur humidum a sale in pane et exa-
lat extra propter quod veteres panes et frigidi leuiores
sunt calidis. In non salitis vero humidum plus existeret facit
eos grauiosiores quam salitos. Quarto quiritur. quare panes
triticei non sunt duri cum infrigidantur? Dicendum ut ibidem
quod triticum habet in se quendam dulcem et viscosum humorem quem
ipsi sicut anima quod non patitur ipsum indurari. Quinto
queritur. quare pasta triticea confecta fit maior ordea-
cea vero minor? Dicendum ut ibidem quod farina ordeice con-
fecta et infusa residet humidum conglutinatione propter
illud quod rara est et corticalis / farina vera triticea sub-
leuatur propter illud quod multum est densa / densa
enim confecta calefiunt / calefacta et inspirata sub-

leuant. ¶ Sexto q̄rit̄ q̄r e pasta tritici cōfecta fit alba
ordei vero nigra? ¶ Dicendū vt ibidem propter duo
¶ Primo qz desiccatur magis qd̄ sup̄ficiale ē in farina
vt in humido calidū quod facit albedinē Secūdo qz
calidū attrahit humidū ī se cū sit magne partis triti
cea aut̄ calidior ē ordeacea Septimo q̄rit̄ quare mel
cū sit glutinati⁹ q̄ aqua farina q̄ cōficiť cū melle fra
gilioz ē quando coquit̄ q̄ ea que cū aqua Dicendum
vt ibidez qz aqua q̄dem ab igne cōglutinatur ⁊ coagu
lat mel aut̄ conglutinat q̄dem ⁊ desiccatur propter qd̄
est magis fragile fragilitas enim a desiccatione fit
¶ Octauo q̄rit̄ quare panis fact⁹ ex granis nouis pe
ior est q̄ factus ex antiquis? Dicendum q̄ in granis
nouis est multa humiditas viscosa ⁊ squosa ⁊ illau
dabilis in sua nouitate. Et ideo panis inde fact⁹ non
est ita bonus sicut panis factus ex antiquis.

¶ Quæstiōes de vino

¶ Consequenter videndum est de vino de quo pri
mo queritur. Utrum expediat semel inebriari
vino in mense vt dicit Auicenna in can. et Rasid
in almansoris? Dicendum secundum Cominenta
tozem super cantica Auicenne q̄ assensus in ebric
tatem semel in mense est erroneus. Quoniam licet
vinum secundum gali. sit vinum ex magis conuenien
tibus calori naturale ⁊ sit respectu eius in gradu in
quo est oleū ad lumē et ad ignem Tamem sicut mul
tum et superfluum oleum extinguit ignem et lumen
Sic multum vinum calorem naturalem Et ideo si
ipsū vinū sit limphatū est ex magis conuenientibus
calori naturali nichilominus ex magis nocentibus ca
lori animali ⁊ sensibili et organis eius et cerebro et
uicris Et propter hoc vt dicit galienus Aqua mul
tis est utilioz vino eis scilicet q̄ naturaliter h̄nt debi
fii

les nervos. ¶ Secūdo queritur quare bibentes vinū
limphatum magis patiantur crapulam q̄ bibentes
vinum purum? Diceadum secundum Aristotelem ter
tia parte probleumatū q̄ huius triplex est causa.

Prima q̄ temperamentum propter subtilitatē plura
ingreditur loca ⁊ angustiora: intēperatū vero minus
q̄ difficili⁹ educibile. Secūda q̄ min⁹ bibūt de intē
perato: propter illud q̄ non possūt ⁊ de temperato ma
gis. Tercia q̄ intemperatum existens calidius simul
digerit reliqua: vinum vero limphatum a contrario.

¶ Tertio querit̄ quare de vino intēperato magis do
let caput q̄ de temperato. Dicēdū vt ibidem: q̄ intē
peratum grossum existit in poros circa caput non in
cidit potentia ipsi⁹ odor ⁊ caliditas. Tēperatū aut̄
mixtū aqua subtili ingreditur ipsa.

¶ Quarto querit̄
quare vinū tēperatū magis facit vomere q̄ intempa
tum? Dicendū vt ibidē / q̄ fastidiosū est vnde limpha
tū supnatabile est: tale aut̄ est vomitiuū.

¶ Quinto
querit̄ / quare pueri calidi existētes non sūt amatores vi
ni? Senes aut̄ ⁊ viri fortes calidi existētes amatores
sūt vini. Dicēdū / quia viri sunt calidi ⁊ sicci pueri ve
ro calidi / ⁊ humidi vini autem potus est desideriuū hu
midi / humiditas autem propria inexistentis pueris a
potu prohibet ⁊ siccitas inexistentis senib⁹ ⁊ viris for
tibus ad potum prouocat.

¶ Sexto queritur / cur
vinum defecatum fortius est viribus sed minus dura
bile. Dicendum secundum macrobium quarto satur
nalianum / quia nullo firmamēto innixum est vndiq̄ ad
noxam expositum est fex autem vino sustinendo et sa
lendo ⁊ viribus sufferendis quasi radix est.

¶ Septimo queritur quare vinū immoderate sum
ptum generet morbos calidos ⁊ frigidos? Dicen
dum secundum Constantinū ⁊ Galienū q̄ licet vinū

fit calidum inducit tamen morbos frigidos. Est ta-
men sciendum q̄ in vino sunt due operationes. Prima
est calefacere & sic plus inducit morbum calidum q̄
frigidum. Secunda est cerebrum replere & nervos im-
bibere. Et sic cum a vino fumi euaporent frigidi indu-
cit remolitionem repletionem & indigestionem & sic
causat morbos frigidos. ¶ Octauo querit quis hu-
mor plus a vino generetur / virum sanguis & flegma.
Dicendum q̄ quia vinum inducit morbos frigidos ut
prius visum est plus generat humores flegmaticos q̄ a
lios. Et est ratio quia cum multum recipit de vino non di-
geritur plenarie & sic cum omnis cibus indigestus in hu-
morem flegmaticum conuertatur / a vino plus flegma gene-
rat q̄ alius humor. Sed si vinum moderate sumit plus
humor sanguineus de ipso generatur. ¶ Nono querit. utrum
vinum noceat cerebro? Dicendum secundum ysaac q̄ sic / quia
Galienus etiam dicit q̄ vinum ledit cerebrum & confortat
stomachum licet ergo vinum in primo siti aduentu calefa-
cit quia tamen multum est vaporabile / sic in cerebro nocet
maxime replendo & nervos imbibendo. ¶ Querit
decimo. quare vinum forte nocet cerebro & confert sto-
macho / vinum autem debile econuerso? Dicendum quia sto-
machus debet digerere & quia digestio fit per calorem
vinum forte adiuuat ipsum in hac operatione / sed
debile deficit. Sed quanto vinum est fortius tanto
plures ab eo eleuantur vapores ad cerebrum / & sic quan-
to fortius tanto plus nocet cerebro. ¶ Undecimo que-
ritur quare usus vini inducit oxireuma plus in sto-
macho q̄ aqua? Dicendum q̄ non fit oxireuma in
stomacho nisi digestio sit inchoata & vinum excitat
calorem naturalem ad digerendum & est facilis di-
gestionis sicut & lac. Ideo sicut extra sunt septa ad ac-
cetositatem similiter in stomacho facilius acescunt. ¶ Que

ritur duodecimo. Vtrū vinū confortet calorem natu-
ralem pl⁹ q̄ cib⁹? Dicendū secūdū ysaac q̄ sic ⁊ ē ra-
tio. q̄ facili⁹ ⁊ veloci⁹ conuertitur in calorem natura-
lem ipsū confortando q̄ cib⁹: Sed cib⁹ iam conuers⁹
plus restaurat depditū ⁊ diuti⁹ confortat ⁊ cōseruat
Ultimo queritur. vtrū si vinū dandū sit infirmis plus
expediat vinū nouū q̄ vet⁹? Dicendū q̄ licet vulg⁹ fa-
ciat oppositū ⁊ erret salubri⁹ tamē infirmis est nouū
q̄ vetus. Et ratio est q̄ vinū quanto magis est nouū
tanto min⁹ inflatiuū ⁊ ergo plus eis competit q̄ an-
tiquum.

flammati
17. als

De carnibus

Desteade carnibus est videndū. Et primo
que si quare carnes validiores citi⁹ dige-
rantur? Dicendū sicut in saturnalib⁹ q̄ i ho-
mine calor naturalis ē fortis q̄ resistētē
māriam fortit⁹ inuadit ⁊ vnita ⁊ cōsumit leuē nō ac te-
nerē petit ⁊ citi⁹ i cinerē q̄ succū cōuertit. Sicut for-
tia ligna i carbonū frustra stūtur palce nō sijn ignē
ceciderint vix ex eis restat cinerē videre. Sic potētior
mola ampliora grana confringit ⁊ minora itcgra trās-
mittit. Vt etiā minim⁹ abietes ⁊ querc⁹ euellit ca-
minos nō facili⁹ nō frāgit. Sic calor naturalis fortis
digerit carnes nō teneras quā p̄trāsit. Scdo q̄ritur
q̄re triture carniū sūt idigestibiliores? Dicendū vt ibid⁹
q̄ leuitas quā tritura p̄stat facit q̄ inatet cibo hūido
quē in medio vētris inuenerit nec adhescrit cuti stoma-
chi/ sicut patet q̄a ipsum tritū mox in aquā proiectū
natat vñ in stomacho tardi⁹ coq̄tur. Tertio queritur
vtrū carnes asse vel elixe sūt humidiores? Dicendum
secūdū Aristotelē quarto metherozoꝝ q̄ asse. In assis
enim p̄ calozē ignis ptes exteriorcs crustant ⁊ porū p̄
consequēns claudunt vt interior humor non valeat ex

sudare. In elixis vero post exteriores per calidum &
humidum aquam remolliuntur & aperuntur ut vitellus humidus exi-
det. Et ideo carnes asse exteriori videntur sicciores interiori
vero sunt humidiores carne vero elixi e converso. Quare
to quare quare lumen lunare putrefacit carnes animalium
occisorum quam sol. Dicendum quod sicut videtur quod nulla putredo
fit nisi calor & humor conveniant. Secundum autem putredo
nichil aliud est quam defluxio quodam latens soliditatem carnis in
humorem convertens. Calor si temperatus sit & modicus nutrit
humores. Si minus exsiccat et extenuat. Ergo de tali-
bus carnibus saltem calidior totum humidum extrahit et
eas exsiccat lunare vero lumen in quo non manifestus
est calor sed occultus tempore aucto humore putrefa-
cit maxime. Quare nescio quare proprietas est lunaris lumi-
nis quod humectat corpora et velut occulto rore made-
facit. Cui adiungitur calor lunaris putrefacit carnes cui
diutine fuerit infusus.

De ovibus

Restat nunc aliqua in sequenti capitulo de ovibus
inquirere. Et primo queritur Utrum vitellus vel al-
bumen sit calidius. Dicendum quod inter omnes humores
sanguis est calidior caliditate temperata. Quod ergo
propinquius est sanguini est calidius vitellus est huiusmodi.
Preterea epas est calidius mamillis et sanguis in
epate sed vitellus se habet ut sanguis in epate respectu
albuminis ergo etc. Secundo queritur quare vitellus in aqua
positus descendit albumen vero supernatat. Dicens-
dum quod albumen oui est multum viscosum et adhe-
rens illi cui adiungitur ideo propter viscositatem in aqua
supernatat. vitellus vero propter eius densitatem des-
cendit. Tertio queritur quare ova in avibus sunt
maioris quantitatis et pauciora quam in piscibus. Dicens-
dum quod magnitudo in continuo sit a forti calore sed

multitudo in discreto est ex parte materie. qz materia est principiu diuisionis. Et qz volatilia pl⁹ hnt de calore q³ pisces ideo oua magna hnti cōtinuo: z pauca in discreto ecōuerso est in piscib⁹. Quarto querit. quare in auib⁹ oua sūt dure teste in piscib⁹ No mollis. Dicēdū q³ pisces effundunt oua sua in loco humido. ideo non indigēt dura testa / sed volatilia in loco duro z solido reponūt sua oua vt in terra / ideo dura testa indigēt propter prohibitionem contrarij z nociui donec fetus pueniat ad perfectam formationem

Quinto q³ querit / quare oua in volatilib⁹ sūt diuersi coloris in piscib⁹ vero non? Dicēdū q³ quia in volatilib⁹ est calor fortis q³ pōt separare ea q³ sūt diuerse nature vt vitellū ab albumine. In piscib⁹ aut est calor debilis ideo non potest separare. Sexto q³ querit. quare in piscib⁹ sūt oua rotūda / in volatilib⁹ oblonge figure. Dicēdū q³ calor mouet a centro z maxime ad figuram pyramidalem / quod patet in flammula ignis que tendit in conū z si lata sit in basi. Et ideo qz calor fortior est in volatilib⁹ q³ in piscib⁹ / oua volatilis sūt oblonga / piscis rotūda / qz debilis disp⁹git in girum.

Septimo queritur / quid rumpat testam in exclusione pulli. Dicendum q³ illius assignatur duplex ratio vna est q³ testa in cubatione continua mollitur z subtiliatur sicut fit in aceto si sit in illo per nouem dies. Alia est ex parte rumpentis / quia quando deficit nutrimentum pullo requirit plus de nutrimento et sic perforat testam vt nutrimentū acquirat. Octauo queritur. quare vitellus oui in pleno lumine ouati sordes lauat a pannis. Dicendum q³ huius causa est quia gutta saginata in medio preuias generatione existens calorem penetrantem et diuidentem maculas ex multo lumine lunc tunc humidum mouente con-

cipit quod in alio tēpore facere neq̄t. Nono queritur.
quare quedam ova in igne strepunt quedam non?
Dicendum q̄ illa strepunt in quibus ē magna vētositas
a quibus cum testa funditur violenter exit vētositas
cum magno impetu et strepitu. Et hoc contingit q̄n calor exterior est fortis. Unde si ouum volatilis ponatur in medio ignis cito rumpitur testa et cū violētia et strepitu exit ventositas q̄d tamē non contingeret si ignis esset minor. Sed in ouis pisciū maior est ventositas proportionaliter ideo mltū strepūt in igne vt patet in alece.

¶ De piscibus

Hic nūc aliq̄ q̄stiūcule subiū gūf de piscib⁹
Et primo q̄rit. Vtrū pisces comedant pullos proprios. Dicēdū q̄ sic tū q̄a sūt gulosi propt̄ frigiditatē stomachi tū q̄a habent sens⁹ obtusos/ et ideo non discernūt pullos suos inter alienos et sūt auide gulositatis/ et ideo idifferēter trās glutūt pullos suos et alienos. Secūdo q̄rit. Vtrū pisces masticēt cibū. Dicendum q̄ non. primo si mastis carent superflue ingrederetur aqua et faceret ad suffocationem et submersionē ipsorū. Secūdo q̄a sūt animalia gulosa et auide rapiūt/ et nutrimentum suum indiuisum transglutiunt. Tertio queritur. quare pluuia conuenit piscibus et nocet auibus? Dicendum q̄ piscibus maxime conuenit aqua dulcis quia solū dulce nutrit/ vnde pisces nutriuntur aqua commixta cum luto et argilla. Aues vero viuunt in aere et volando querunt victū suum. Nēne autem alarū earum a pluuia conglutinant̄ et sic impediuntur in volando. Vel potest dici q̄ pluuia abundans nocet vtrisque quia incurrunt opilaciones nutritiuorū membrorum propter dulcedinem talis aque. Quia dul-

cia scdm galienū opillāt mēbra nutriti⁹ Quarto querit^r
quare oua pisciū i igne pl⁹ strepūt q̄ alia Dicēdū q̄
q̄n ignis ita fortis ē q̄ pl⁹ resoluit q̄ cōsumit tūc scin
duntur et rūpuntur oua in igne vt etiā i castaneis p̄
q̄n vero ignis ē tēperat⁹ q̄ tūc cōsumit quātū resols
uit tunc non scinduntur nec rumpuntur. Et oua
piscium faciunt strepitum propter ventositatem in
clusam que exiens per foramen paruum facit sonum

¶ De leguminibus

Post hec etiam aliquid de leguminibus adicien
dum est Et primo queritur quare secundum
galienum podagra maxime accidit legumina come
dentibus Dicendum q̄ quia sunt dura et ventosa et
non facile digeruntur et ideo propter indigestionem
maxime conuertuntur ad flegma vnde precipue ge
neratur flegma ex qua prouenit podagra licet per
accidens Secūdo queritur quare fabe cū sint vento
se per decoctionem suam ventositatem non amittant
sicut ordeū Dicendū q̄ hoc est q̄a fabe de sui natu
ra pl⁹ habēt ventositatis q̄ ordeū Aut q̄a fabe gros
se sūt substantie et compacte ordeū aut non Et ideo
facili⁹ ab eo remouet^r ventositas q̄ a fabis vnde di
cit ysaac secūdū galie. Fabis coctis ventositatem au
ferre non possumus sed per fortem decoctionem mi
nuim⁹. Tertio querit^r vtrum lentes condite cum aceto
possint dari in acutis Dicendū q̄ Auicenna sentit q̄
sic galienus vero q̄ non Dicendū ergo q̄ lentes cōdi
te cum aceto in febre cū apostemate nullo modo con
ueniūt: q̄a meat⁹ exasperant^r et restringūt et sic loquit^r
galienus. Sed lētes condite in aceto ex contrarietate
competunt in febre sine apostemate et sic loquit^r
Auicenna

¶ De oleribus

Sequitur de olerib⁹ vbi primo q̄rit̄ quare
caulis soluit ebrietatē? Dicēdū scdm Ari
stotelem tertia pte probleumarū / q̄a succū
dulcē facit z purgatiuam habet sicut ē. vñ
et medici in ipso clisterizāt vētrē vñ accidit ebrius ip
so vtētib⁹ euellere humida q̄ sūt in ipsis vinosa idige
sta. Ipso vñ in superiori vent⁹ derelicto incipit infrigi
dari corp⁹ infrigidato aut̄ hūida subtilia conuenit fie
ri in vesicam. Quare vtriusq̄ humidis expulsis p̄ cor
pus infrigidatū merito sine crapula fiet. ¶ Secūdo q̄
rit̄. quare portulaca soluit congelationē dentū? Dicē
dum scdm Aristotelē ibidē secūda pte. Quia hūiditas
portulace ingrediēs sua viscositate extrahit acu
rit̄ q̄ est causa congelationis / similis lac liq̄faciēs ex
trahit acuitatē. ¶ Tertio queritur. quare allia z ce
pe quanto in sicciori plantantur meliora fiunt: alibi
vero dexteriora? Dicendum vt ibidem parte prima.
Quia omnia talia sūt maxime hūiditate plena bene
aut̄ temperata sūt hoc modo plātata / z q̄ min⁹ pu
trescūt quare desiccant̄ anteq̄ plantent̄. ¶ Quarto
q̄rit̄. quare magis fetēt allia vetera q̄ noua? Dicen
dum vt ibidem / quia iuuenibus multum humidum
admixtū z extraneū aufert potentiam eorū. Quan
do autem maturantur segregatio illo propriū habēt
odorem / hic autem naturaliter est acutus: similiter z
alii fruct⁹ virides existentes aquosiores sūt. ¶ Quin
to queritur. quare ruta fetidos sudores facit? Dicen
dum vt ibidem: quia in quorum odorem est grauitas
z acuitas hec commixta superfluis humiditatibus
malum faciunt odorem. Et ideo etiam vrina come
dentium allium etiam fetet. ¶ Sexto queritur. qua
re origanum immixtum musto dulce vinum facit? Dic
endū vt ibidem / q̄ aufert ea per q̄ austeritas fit: aq̄

am ⁊ feculentam recipiens siccitatem in seipsum si-
cut si in sole ponantur vne multo tempore / sol aufert
aquam humorem ⁊ reliquum digerit / idē facit origa-
num calidū ⁊ siccum.

¶ De fructibus

Deinde de fructib⁹ est aliqd subnectendū
⁊ primo q̄rit / cur comedētes ficus molles
⁊ dulces ledūf in dentib⁹? Dicēdū secū-
dū Aristotelem. xix. parte probleumatū
q̄ prop̄ viscositatē q̄ aduenit lignis interdū p̄ dētes
⁊ q̄ sūt molles putrefactionē faciūt velocit̄ sicut ca-
lida excessiua / fortassis aut̄ propter masticationem ⁊
earū duriciem dolent dentes velociter

¶ Secūdo q̄rit. quare comestio ficū generat pedic-
culos? Dicēdū q̄ quia ficus cito sūt putribiles ⁊ cor-
ruptibiles h̄nt proprietatē educēdi humores corru-
ptos ad superficiem cutis ⁊ ex talib⁹ humorib⁹ pedicu-
li generant̄. vnde dicit Auicēna q̄ fic⁹ valēt ad diges-
randū bonū colorē q̄a sanguinē educūt ad iurficiem
cutis ⁊ ita emēdant colorē. ¶ Tertio q̄rit. quare dul-
cib⁹ fructib⁹ satiamur citi⁹ q̄ acetosis? Dicendū vt
ibidē / q̄ indigētia est q̄n ampli⁹ non habem⁹ nutrime-
tum aut modicum. Acetosa aut̄ modicū nutrimentū
habent superfluitatem autē multam merito ergo ta-
lia plus appetimus comedere ⁊ non replemur ex eis
secundum desideriū dulcia vero omnino sunt nutri-
mentum ⁊ a paruis talibus quis plus accipit nutri-
mentū ⁊ non amplius potest comedere. Ideo citius
dulcibus satiamur. ¶ Quarto querit. quare vinum
bibitum post putridos fructus amarū videtur? Dis-
cendum vt ibidem / quia amaritudinem habet putres-
dotalis quod igitur remanet in lingua mixtū potui
⁊ diffusum amarū facit potū. Quinto q̄ritur. quare

re post stiptica vt glandes huiusmodi vinum videtur
dulcius ⁊ potus? Dicendum qz stipticis lingua pre-
parat ⁊ potu aperiuut vt dulce magis transeat.

Etenim res q̄ tingūt propter hanc causam primo stis-
pticis intūdūt vt magis recipiant tincturam

¶ Sexto q̄rit / quare pira secūdū Dyascozidem ieiu-
nis sūt nocua Dicēdū scdm ysaac de dietis libro se-
cūdo q̄ Dyascozides intēdi sūt pira sumant a ieiunis
sine necessitate s; scdm appetitū solū ad saturitatem
sumant p̄cipue si pontica sūt qz tūc colericam gñant
passionē duram ⁊ icurabilē ⁊ ieiuni pl⁹ q̄ saturi co-
medūt. Saturis aut salubriora sūt ad stomachi p̄cus-
sionē ⁊ expulsionē p̄tētiue v̄tut; inferior. Stiptica nō
sūt subtiliora ⁊ tēperatiora ⁊ magis nutriūt.

¶ De sale.

Que ratio diuersorū effectū q̄ in sale repi-
unt dicēdū scdm Albertū sup matheum
cap. v. Salis natura ex aqua gñat cū terra
¶ Ex q̄rto methēozorū omne qd̄ liquat
frigido humido de genere terre est quantū ad mate-
riam. Sic omne quod liquatur calido sicco de gene-
re est aq̄ sicut omnia genera metallorū. Terra aut
mutat in sal q̄n a feculētia lota est in humido ⁊ com-
burente calido sicco post eam coagulante exiccata et
ideo sal terre siccū est p̄ calidū in hūido aquoso combu-
stū ⁊ ideo vicinū est saporū amaro: quia amaritu-
do eius resultat agente calido comburete in sicco ter-
restri. Ex taligitur natura ex calido est amarum ⁊
siccum / ⁊ ex amaro mortificatiuum est vermium ⁊ ex
sicco exiccatiuum humidi putrescentis / ⁊ sic impe-
dit putrefactionem / ⁊ per consequens impedit fetoz-
rem. Et q̄a inducit siccitatem ⁊ humidi destructionē
⁊ incensionem ideo generationem impedit ⁊ terre

fecūditatem/et qz acumen habēt a calore adurente
ideo acuit id cui permisceat. ¶ Et qz siccitatem habet
amarā idco abhominabilem habet saporē et pro-
uocat sitim propter siccitatē propter acumē tamē dis-
solutiuū est. Et cōmixtū saporib⁹ alijs facit eos pene-
trare in lingua et sic odit saporē alios. Adhuc habz
naīam q̄ videt̄ mirabilis qz p̄ similitudinē quem habēt
extrahit aliqñ sal. Et iō pisces salsi et caro mltū sal-
sa posita in aqua recenti salsa efficiūt̄ min⁹ salsa et ci-
ti⁹ extrahit sal q̄ p̄ aquā dulcem. Ultimo q̄rif. q̄re sal
proiectū in igne crepitat. Dicēdū sc̄dm eūdē sup̄ q̄rto
metheozoz qz sal habet in terreno cōbusto admixtio-
nē humoris. ideo proiectū sup̄ ignem crepitat. Quis-
re sal p̄seruat a corruptiōe vide supra Laro.

¶ De melle.

Mensequenter aliquid de melle dicēdū est.
vtrū mel recens meli⁹ sit vctusto. Dicendū
vt in saturnalib⁹/ q̄ secus est de melle et de
vino/ qz mel recētissimū vinū nō vetustissis-
mū est meli⁹. Et ratio est qz vinū nāta est hūida mel
lis arida. Cui⁹ signū est in medicina. ¶ Qz q̄ humes-
ctanda sūt vitio fouent̄/ q̄ sūt siccanda melle detergūt̄
Ideo igniq̄tate tēporis in ambob⁹ aliqd̄ consumi-
tur de vtroqz et fit vinū mēracius et mel aridius. Et
de vtroqz et fit vinum mēracius et mel aridius. Et
ita mel succo priuatur. Queritur secundo quare si
mel id vini vase ponat̄ feces ipsius vini sursū eleuat̄
cum tamen per appositionem quorūcūqz alioz fer-
tanqz grauior locum inferiorē tenuat. ¶ Dicendū
ibidem dicitur/ quia fecis materia que vt spissa r̄tera-
rens ceteris humoribus pondere prestat melle vino
citur/ mel enim grauitate naturali deorsum ad fundū
decidit et fecē vt leuiorē sursū pellit.

¶ De oleo.

Sequitur de oleo. Et primo querit. Quare oleum in supremo / vinum in medio mel in imo melius reputat? Dicendum vt ibidem dicitur qd mel qd optimum est reliquo pōderosius est. In vase ergo mel lis qd in imo est melius est. In vase vero vini pars inferior a mixtione vini nō turbulenta. Sed deterior est pars summa aeri vicina corrupit enim eius admixtione. Vnde agricolae non contenti tecto dolia cooperiunt et defodiunt et ab extrinseci smuniunt remouentes a vino quantum possunt aeris contagione a quo manifeste sic ledit qd in vase pleno vix conseruet. Et ideo vinum in medio vasis aeri minus propinquum est et ab vtraque parte remotius et ideo melius reputat. Secundo querit. quare oleum in vase semipleno diu tentum emendatur? Dicendum vt ibidem dicitur qd aer intrat in vacuum et superfluum humorem exiccat oleum siccatum illo humore qui in eo latuit absterfo acquirit nouam suauitatem saporis. Tertio queritur. quare oleum congelatur vinum raro? Dicendum vt ibidem in oleo causa congelationis est qd leuigatius et spissius est facilius ad coeundum videntur que legatiora sunt et densiora. Vino autem non contingit tanta mollicies et est multo oleo liquidus ergo &c. Quare acetum cum sit frigidissimum non congelet cum tamen frigidiora gelu facilius cogantur? Dicendum vt ibidem / qd acetum est liquidius inter ceteros humores et tanto acerbius nec sit acute tristificum exemplo marine aque / ipsa quoque amaritudine sua respersa nunquam gelu contrahit. Cur piper et sinape si apposita fuerint cuti exterius vulnerent et loca perforent. Comesta vero stomacho minimam inferunt lesionem? Dicendum vt ibidem / dicitur qd species acres superficiem cui superponuntur exulcerant quis integra virtute sua sine alterius rei admix-

*qre res omnes
exterius non
posuit vltra
est v. super
moribus.*

tionem vertunt ad noxam. Sed si in ventrem recipiant sol
uit eorum vis ventralis humoris alluione ut prius Fran-
in succum calore ventris quod integra nocere

¶ Et sic finit tractatus tertius

¶ Tractatus quartus et ultimus de
honestis ludis et iocis.

Nunc quarto prosequendum est de honestis lu-
dis et iocundis solatiis quibus in mensa
recreamur. Quod dicit philosophus 4. eth.
Ex parte autem rege et in vita et in hac conuer-
sione que est cum ludo oportet quod circa hec sic quidam collo-
cutio consona et quidam conuictus / ut homo dicat et faciat quia
ad iocunditatem operum facere et dicere et ut sibi ab alijs di-
cta et facta accipiat et audiat. Ubi dicit Albertus in com-
mento. Omni studioso ludus necessarius est ne sibi mens effi-
ciatur inutilis. Si enim semper intendat studio et animam applicet ve-
hementer ad aliquid dicendum vel faciendum pro certo spiritus res-
soluit et resolutio spiritus et morum animales et membrorum actus
destituunt. Et destitutis membris etiam virtutis studium ani-
chilatur / propter quod homo studiosus rege indiget in qua spiritus re-
laxatur / et sensus ad placetiam dissoluatur. Sicut etiam in nasa
liberum operationibus nasa indiget sono et talis rege est in lu-
do studioso autem non conuenit nisi ludus liberalis libera-
lis autem ludus que est in dictis et factis nullum facit virtuti
preiudicium / sed iocunditatem affectus exercet. Quod sicut fati-
gatio corporis remittitur per quietem corporalem / sic fatigatio men-
talis et anime remittitur per delectationem in ludo que est quasi
quidam quietes anime. Unde legitur in collationibus patrum
quod cum quidam videns beatum Johannem euangelistam ludentem cum
discipulis suis scandalizaret. Dixit illi beatus Johan-
nes / tene arcum quem in manu habes. Qui fecit. Et di-
xit. Tene fortius. Respondit timeo quod rumpatur. Sic ait nisi

arist.

Albertus

Johannes. E.

mens aliquo solatio remissa refocillet deficit et rumpit
Et ideo aliqui honestis solatijs e vtendum vt mens inde re-
creet et refocillet vt post studiosa exercitia et strenua re-
formet Solatia autem mense consistunt in mutuis inuentionibus
quibus non mordaciter sed solatiose homines se exercet
Vel in questionibus et mutuis exercitationibus quibus se
ad dicendum prouocent. Vel in aliquibus iocosis nar-
rationibus quibus auditores exhilarant et demulcent

¶ De inuentionibus iocundis.

Secundum macrobium autem. iiii. libro satur. Inuentionis Marzob
nunc duo sunt genera. Quoddam quod directam ex-
probationem infert et contumeliam Aliud vero um-
bratum figuratum et sepe vel fraude vel urbanitate vela-
tum vt aliud sonet et aliud intelligas nec tamen pergit ad
amaritudinem. Primum genus est vitandum in men-
sis simpliciter nam vt ait in precipitio stantem lenis
vel leuis tactus impellit Sic vino infusum vel aspersum
paruus dolor incitat in furorem Aliud vero genus
velatum vel potest esse cum asperitate. Sicut refert
quod Octavianus qui nobilis natus videbatur Licero-
nis recitanti ait non audio que dicis Cui respondit
certe solebas bene perforatas aures habere hoc iocum
dictum fuit quia Octavianus libis erat quibus mos
erat aurem perforare. Tali ergo genere quia vicinum
est contumelie sapienti est in conuiuio abstinendum
Quaedam vero minus habent asperitatis sicut illud
cum Gaius Seruilus vna die consul fuisset ait Lice-
ro Olim flammas nunc consules diales sunt. Et il-
lud idem cum Vannius paucis diebus consulatum
egisset ait Licero magnum ostensum anno Vannum
factum est quod illo consule nec hiemps nec ver nec estas
nec autumnus fuisset. Querenti autem Vannio
cur in suo consulatu ad ipsum infirmatum non ventum

set rfidit. Volui venire sed non me pphedit. Et alia
qrūt de qbusdā corporis vicijs q parū vñ nichil dolo
ris gignūt vt nasi curui erectio vñ securica depssio.
Quedam nō iuentiones in superficie aliqd habet cōtu
melie sz tñ non tāgūt audiētes sicut illd. Cū qnt⁹ lu
ci⁹ assidēti sibi diceret amico frigidus se hñe man⁹ re
nitēs ait. Virū ē q eas calidas paulo añ de puicia re
uocasti. Quīt⁹ delectat⁹ qz alienissim⁹ erat a suspen
sione futuroz. Ecōtra si diceret cōscio z sua furta
recolēti vtiqz turbaref. Aut etiā si dicas nimis casto
eq grāte sūt tibi meretrices delectabiñ. Ecōtra si dixe
ris timidissimo Achili z Herculi pparād⁹ es. Vel fa
moso iniquitatis viro/ego te aristidi iniquitate ppono/cc
ce nba laudē sonātia q vtiqz ad notā vitupationis cē
sur⁹ est. Itē pmedat in iuentione pditio dicētis si i ea
dē sit cā vt si aliquē paupiorē pauper de paupertate ir
rideat vñ obscure nat⁹ obscure natū. Sicut Tharse⁹
cū potēs ex ortulano fact⁹ in cecū z amicū degenerē:
nōnullā ptumeliā dixisset mox adiecit/ z nos de eisdē
seminib⁹ sum⁹. Sūt etiā qdam iuentiones q non solū
non turbāt sz letificāt audiētē. Sicut Diogenes ari
stenē magistrū dicēs. Ipse me pauperem fecit ex diui
te/ z p' ampla domo fecit in dolio habitare/ meli⁹ ista
dicebat qz si diceret/ grat⁹ sū illi q me fecit philosophū
z consummate virtutis virum.

De locutiōib⁹ pueniētib⁹ psonis.

Queterū cū conuuiua non debēt esse muta se
cūdū Macrobiū vbi supra. Qui vult ame
nus esse consultoz z ad loqndū excitatoz ea
debet iterrogare q sūt facilia responsu et q
scit illum sedula exercitatione dedicisse/ gaudet enim
vniūquisqz cum prouocatur ad suam doctrinam in
medium proferendam. Quia nemo vult latere quod

didicit et maxime si scientia quam labore acquisiuit pluribus sit incognita / vt astronomia et huiusmodi. Tunc enim finem et fructum videtur consequi laboris cum acceperit occasionem publicandi que didicerit sine ostentationis nota qua caret que se non ingerit sed inuitatur vt proferat. ¶ Contra maxime amaritudinis est si coram multis interrogas que non didicit / cogit enim aut se verecunde ignorare aut temere respondere aut fortuito veri falsos committere se euentui. ¶ Qui abierunt per terras et maria gaudent cum de ignoto multis vel terrarum situ interrogantur vel situ maris. Duces ac milites fortiter a se facta discutunt et cum carere arrogante motu pericula quoque et erunas que quos euasit penitus absolutas vt referat gratissime prouocatur. Illi sepe ad narrandum si potes prouoca que recitando fauorabiliter est acceptus vel que libere feliciterque legationem peregit vt ab imperio affabiliter susceptus est / vel si quis tota pene classe a piratis occupata ingenio vel viribus solus euasit. Iuuat si que dicere iusseris amici sui repentinam felicitatem quam sponte non audebat dicere vel tacere modo iactantem molitie metu. Qui venatu gaudet de silue ambitu et venationis euentu. Religiosus si adest da illi referendi copiam quibus meruit auxilia deorum / quantum illi ceremoniarum fructus et que ruminum beneficia his promittunt que volunt se amicos omnibus estimare Senex si adest plurimum illi contulisse videris si de his que omnino non pertinent interrogas. Est enim huic locacitas familiaris. hec macrolus in vltima supra per totum. Ex quibus possunt etiam alia elici quibus presentes excitari possunt ad solatium loquendi.

¶ De aptis verbis iocosis.

¶ Quia vt ibidem dicitur Cum non minus verba grata et honesta quam dulcedo vini hilarant

conuiuium: nam vt subdit si hominis latentem prouidentiam scruteris altius dilinimentum istud quod helena vino miscuit non herba nec ex india succ^o fuit sed narrandi oportunitatis que hospitem meroris oblitum flexit ad gaudium. Ideo verba iocula apta & narrationes solaciose salua semper in omnib⁹ honestate mensas multum exhilarent & conuiuium letificanti & delectant. Sūt enim duo eloquentissimi vt macrobius refert scilicet Tullius & Placitas conuict⁹ in locorū honestate ceteris prestantes. Et introducens locos Tullij subdit marcus cicero cū apud Damasiophū cenaret & ille mediocri vino apposito dixisset: bibite falernū hoc quadraginta annorū. bene inquit etate fert. ¶ Idē cū a quodam cena except⁹ esset satis parca & quotidiana: nam pene se nulli negabat. Maledicens hospiti. tacent sibi in aures susurrabat: non putabam me tibi tam familiarē. Idem Cicero cū venisset ad Pompeium dicētib⁹ alijs tarde eū venisse non inquit sero veni quia nihil paratū inuenio. ¶ Idē cū Cicero letulū exigue stature longo gladio accictū vidisset. Quis inquit generū meū ad gladiū alligauit: idem cum imaginem quinti Liceronis fratris sui ingentibus lineamentis vsq^{ue} ad pectus & more pictam vidisset: ipse autē quintus parue stature erat. Hit: frater meus dimidi⁹ est maior q̄ tot⁹. idem post victoriam cesaris interrogatus Cicero. Cur in electione patris errasset. Respondit precinctura me decedit / iocatus in cesarem / qui ita toga precingebat vt trahēdo ad lasciuiam velut mollis incideret adeo vt si illa tanq̄ prouidus dixerit Pompeio. Laue tibi illum puerum male precinctum. Idem Cicero pretereunti laberio & sedile querenti. Recepissem inquit te nisi anguste sederem siml & illū respuens & in nouū senatū iocat⁹

*Plot. tulius in Jorādo loq̄nti. Firmus fuisse
ita ut ab omnib⁹ sicut nominaret ut dicit
infra in cap^o de historionib⁹ autoritate mureto*

Lulus numerum cesar ultra fas auererat nec tamē
impune respondit ei laberius mirum. Auguste sedes
qui soles duabus sellis sedere exprobrata leuitate ci
ceronis. Quia igitur tales et consimiles iocis sum et *sub di
intēna*
solatium audientium prouocant. Ideo in hoc quarto
tractatu volo de talibus prosequi secundum statum
diuersorum diuersa de auctoribus authenticis pluri
ma vero de narrationibus et alijs occurrentibus inse
rendo et primo de imperatoribus.

¶ De imperatoribus.

Ouia dicit Macrobius ubi supra Augustus ce
sar affectabat iocos / saluo tamē maiestatis pu
doris respectu. Ibidem solēt in Augusto pl⁹ mira
ri iocos quos protulit q̄ protulit. Cū quidam sculptor
patris sui monumētū exarasset. Dixit August⁹ hoc est
vere monumētū in peccatis colere. Idem cū audiret
inter pueros quos herodes rex intra bimātū iussit in
terfici filiū quoq̄ ei⁹ occisū ait. meli⁹ est herodis por
cū esse q̄ esse filiū. Cū q̄dē grec⁹ volēs videri iam
excussisse viciū gloriaret se mille pass⁹ ambulare ait
cesar non mirum quia dies aliquando longiores sūt.
Intrauit quidam Romanus similit⁹ cesari quem cū
vidisset quesuit a iuvene. fuit ne mater tua quando
q̄ rome / cui a. tolescens ille / non sed pater frequen
ter. ¶ Idem cum in pilionem Augustus fenenninos
scripsisset ait pillio / et ego taceo. Durum est scribere
in euz qui potest prescribere. Dum quidam transes
unti diceret tyranne / si essem inquit non diceres. E
idem etiam in quādam villa quiescenti noctua eius
somnia interruptit / quam cum miles quidam cepit
collaudata sua industria sibi iussit dari mille denari
os ille ausus est dicere. malo viuat auemq̄ dimisit.
Quis non miret cesare offenso a bisse milite p̄tina

cem Refert lucanus q̄ cum quidam inferior se Ju-
lio cesari opponeret / respondit cesar / dignum te cesa-
ris ira nullus honor faciet. narratio. quidā magn⁹ ni-
gromanticus habebat discipulū nobilē q̄ sibi magna
promittere solebat / qui volens ipsū experiri fecit per
artē suā q̄ ille videbat sibi eiect⁹ i imperatorē. Et cū
multe terre sibi obuenirent vt videbat. magister roga-
bat eū vt sibi aliqua daret de illis. At ille dixit se ne-
scire quis esset. Tunc magister dixit. Ego sum ille qui
omnia ista dedi vobis et etiam tollam ⁊ fecit cessare
prestigia tunc ille fuit sicut prius. Sic multi multa p-
mittunt Imperator fredericus obsidens mediolanū
ea capta volebat omnes occidere. Tūc comes sabau-
die dixit se victoriam habere summam si vinceret il-
lum qui omnes vincit ⁊ subdit scilicet suam volūta-
tem ⁊ magnanimitatem cordis sui. Tunc imperator
hoc voto fractus vicitor suū ⁊ oibus pepercit.

De regibus.

S Eneca in libro de ira. Cum rex antigonus au-
disset quosdam male de se sentiētes et obloquē-
tes eos q̄ inter dicentes et audientes sola esset cor-
tina. Illos leniter ammonuit quasi in persona alteri-
us dicens. Discedite hinc ne rex vos audiat. Ga-
lerius libro septimo capitulo tertio. Cum Alexā-
der sorte monitus vt eum qui sibi porta egresso pri-
mus occurreret interfici iuberet. asinariūq̄ emi-
nus obuium ad mortem arripit imperasset eoq̄ que-
rente. Cur innocentem occiderent preceptum oracu-
li retulerit Tūc ait Asinari⁹. Si ita ē o rex tūc aliūq̄
me fors morti destinavit nā asell⁹ quē pellet ā portis
ibi occurrit. Delectat⁹ rex callido dictor qd̄ ip̄e ab er-
rore p̄uocatus erat asinum occidi iussit. Id ē lib. vi.

Cum athenienses Alexandro vellēt diuinos honores
impēdere / dixit Demades. videte inq̄t ne dū celū cu-
stoditis terram amittatis. Narratio regi sūmo philippo
philippo occurrit q̄dam ribald⁹ petēs vt sibi dare q̄z co-
gnat⁹ su⁹ esset. Quesiuit rex ex q̄ pre. Et ille de Adā
inq̄t / rex iussit dare elemosinā. Et cū hic diceret hoc
non est donū regiū. Respondit rex. Si omnib⁹ q̄ michi
sic attinēt tantū darem nichil penit⁹ retinerem. *Philippus Rex.*
Acrobis vbi supra. Cum rex Anthiochus ostensa ex-
ercitu suo hanibali diceret / putas ne hec omnia satis
esse romanis? Etiam inquit si sint auarissimi lepide ⁊
acerbe iocatus. rex enim quesuit de numero exercit⁹
⁊ estimanda equiparatione. Ille respondit de preda.
Cum rex francie philippus quosdam pauperes cle-
ricos coram se in mensa haberet vidit q̄ vnus in fine
mense abscondit caponem. Quē vocans secreto inter-
rogat quam sciētiam audiret ait theologiam. Nonne
inquit rex dicit̄ ibi: nolite sollicitari de omni cibo: Res-
pondit immo ego volui deponere oēm sollicitudinez
⁊ certius esse ideo ⁊c.

De principibus.

Valerius lib. ij. c. ij. Cū adolescēs q̄dā amore fia
Ulie philistrati atheniensis tirāni accensus eā
sibi in publico obuiā osculatus eēt: ⁊ vxore hortante
vt ab eo capitale supplicium sumerēt: Rēdit si eos qui
nos amant inficimus / qd de his faciemus quibus
odio sumus. Frontinus lib. iij. Paulus ait oportet
principem senem esse moribus / significans modera-
tiona sequenda esse consilia. Valerius libro primo
capitulo tertio. Cum Dionisius siracusanus pha-
no proserpine locris spoliato per altum mare secun-
do vento veherentur / ridens amicis ait. Videte in-
quit q̄ bona nauigatioza dijs immortalibus sacris
Philippus Rex.
Frontinus
Dionisius

legis tribuatur. Idem detracto Iouis magni pona
detis aureo amiculo iniectos laneo pallio adesta-
te graue esse amiculū aureū h̄yeme frigidū laneū autē
ad vtrūq; tēp⁹ apti⁹. Ibidē Idē etiā patenas aureas
as̄ coronas aquas simulacra ī manib⁹ porrectis ha-
bebāt tollebat et accipere nō auferre dicebat q̄ stul-
tū esse argumētādo a quib⁹ bona precāf ab ipsis por-
rigētib⁹ nō accipere Augustin⁹ de ciuitate dei fabi⁹
tarentine vrbis euersor cum ab eo scriba quererēt
quid de signis deorū que multa et magna ⁊ armata
erant fieri vellet incontinentiam suam iocundo ostē-
dit. Reliquamus inquit tarentins deos iratos

De comitibus

Flaviano **N**arratur q̄ comes sabaudie iudeis suā terrā h̄a-
bitare volentibus nō sustinuit dicens q̄ non-
dum pacem fecerant de morte domini sui quomodo
ergo auderent intrare terram suam. *aha* Et comite belli-
montis quidam religiosus de foresta sua petiit li-
gna ad faciendum sedes ecclesie sue propter deum
tunc quidam miles ait ipsum super hoc consiliū ha-
bere debere *aha* Qui ait absit a me hoc. Deus dedit om-
nia et ipse petit propter deum / non habeo super hoc
consilium sed volo vt accipiat quantum indigēt ad
seruitium dei mei. Comitem quendam rogauit mis-
les suos vt ipsum iungret vt filias suas nutricaret
quia .x. habebat. *aha* Quod audiens quidam seruus pro-
teruus et ditissimus dominum suum excusauit dicēs
cum non habere ait comes te habeo quia meus es
et do te sibi et habebit ⁊ te centum libra⁹ pro facto
suo quod factum est. *aha* Cum comes bellimontis obse-
sus in quodam castro contra infinitam multitudinem
pugnaturus pro fide cum p̄uicis exiret vnus ex ser-
uis dicebat graue esse contra tam magnam multitu-

dnē pugnare q̄ respondit vellē q̄ deo placeret q̄ om̄
nes qui non credunt in deum hic modo cum eis essent
et ob magnam fidem victoriam obtinuit gloriosam.

*mag ut apoc
ait. hoc est v
na q̄ vincit r
dnt fides m
Narratio*

De militibus

Narratur q̄ quidam miles nobilis iactabat se
q̄ habebat nouem reges cognatione sua. Et
nominatis sex non poterat inuenire tres alios Tunc
hystrio astans dixit noui tres alios. Cui miles eya
carissime dicas ergo? respondit tres colonie.

Quidam miles hīs festum fecit sacerdotē p̄mo laug
ri. Cui sacerdos bñ vultis q̄ p̄mo laucinus sed vltio
sedemus R̄ndit miles hoc rōnabiliter facim⁹ / quia
primo debetis esse mūdī z vltimo ebrii. Miles q̄dam
vadēs ad torneamentū obuiauit cuidam sacerdoti.
Et de torneamento rediens deportauit tibiā q̄ fra
ctam Et cum sacerdos non visitauit cum requisit
causam Qui r̄ndit tibiā ^{hincbat} incurrisse indignationem
vestram q̄z occurreram vobis q̄n tibiā vestram fre
gistis. Quia malum reputatur occurrere sacerdoti
cum itur ad bellum vel torneamentum. Cui miles
inmo bonum est q̄z si non obuiaassem vobis forte fre
gissēm collum Cum duo milites ad mortem duella
rent z vnus preualuisset et staret sup altū ait ad astā
tes miseremini eius Et cū pluries dixisset et nullus
vellet misereri ipsius Ait / ego miserabor et fecerunt
pacem et simul iuerūt vltra mare Miles quidam ob
uiauit cuidam priori ville sue valde ebrio redeunti
de capitulo in abbatiā sua celebrato querens an be
ne fuisset factum Respondit temulētus monasteriū
illud sit perpetue confusum q̄z solebāt habere duos
decim fercula et modo non habuerunt nisi vndecim
Cui miles si haberem in domo mea duo fercula suf
ficereut michi / et tu miser non es contentus in vnde

ahn

ahn

ahn

ahn

aha
eum certe ego dabo tibi duodecimum et proiecit eum
ad lutum. Quidam miles voluit audire confessionem
vxoꝝis sue/que rennuit dicens q̄ ipse non habere sus-
perpellitum neq̄ stolam/qui querens ea eam voca-
uit ad confitendum/que ait/iuuenis fui et dilexi ius-
uenem armigerum postea militem/postea fatuum
Deinde sacerdotem/tunc ille proiciens super pellis-
cum et stolam quesituit si sacerdos adhuc viueret que
dixit q̄ sic/et rogauit ne ista reuelaret. Post triduum
cum permisisset eum affligi vocauit eum ad se dicens
Scitote q̄ ea que vobis in confessione retuli ex indu-
stria dixi et verum protuli/vos enim accepi domicellum:
post habui vos militem/post fatum q̄ talia volebatis
audire/et modo sacerdotem q̄ confessionem audiistis.
Scipio Frontinus vbi supra lib. ij. Scipio veniens in africa
tam cum de nauis prolapsus esset ne milites terrerent
Audite inq̄ milites oppressi te africa.

¶ De armigeris

Alexandoz
O Quintus curcius in hystoria Alexandri. Cum
Alexander bello cum Dario insisteret vnus ex
persis induit arma macedonica a tergo Alexandrum
ferit sicq̄ propter fortitudinem galee frustratus desiliit.
Comprehensus ille regi offert requisitus causam facti
Aut se pactum cum Dario fecisse q̄ partem regni cum filia
acciperet si eum interficere potuisset Alexander promissus
et audaciam laudans ad suos redire incolumem conces-
sit. *Narratio.* Quidam obtulit se regi ad seruiendum. dis-
cens se audacissimum. Quidam vero die videns pluuiam
sup caput regis voluit auferre. Rex iocando ructa-
uit cum ore quasi eum vellet terrere/qui statim cum
pugno percutiens regem proiecit eum ad terram dis-
cens: qd est hoc vultis me vorare? Et cum alij vel-
lent eum capere rex prohibuit dicens. Seruiuit mis-

chi in hoc qd̄ promisit scilicet in audacia. Duo armis
geri fuerunt socij ad lucrū ⁊ ad predā / quorū vnus in
trauit tomeanētū ⁊ multa luerat⁹ ē Ali⁹ nō itrauit q̄
petijt partē suā. Et dixit alter verū ē q̄ socij sum⁹ / s; si
vis participare de lucro participabis de ictib⁹ ⁊ atēq̄
participabat dedit ei tot ict⁹ quot ipse receperat. Ar
miger quidā interfecit sacerdotem qui tenuit vxorē ei⁹
Et vadēs romā fecit se absoluti a duob⁹ ⁊ rediēs aliū
interfecit quem odio hēbat credens se optie absolutū.

De aduocatis.

Quidam aduocatus absolutus amministratio
ne transiens p̄ viam quia de beliozem soluto ha
bebat equum cecidit in lutum / quem videntes rusti
ci statim accurrentes eum extraxerunt qui gratias
a gens dixit / si offēz adhuc aduocat⁹ se eis velle recon
pensare Qui vnus de rusticis non estis vos aduoca
tus non inquit. Et ille ergo iscebitis in luto ⁊ relece
runt eum in lutum vt prius. Quidam aduocatus ab
stulerat cuidam rustico vnā vaccā / qui conquestus
fuit regi. Et rex volo inquit audire eū de isto astitit
rusticus. Domine si eū audieritis ego perdi vaccā
meam. Quidā aduocatus intrauit ordinem cisterci
ensem ⁊ positus est ad custodiendum oues. Orta au
tem in monasterio magna tribulatione / nullus sciuit
inuenire salubre consilium nisi ipse. Tandem vocatus
et requisitus quare se non intromitteret de nego
cijs monasterij. respondit. O fratres in seculo dat
deus consilium in ordine abbas. Quidam comes exi
ens in peregrinationem aduocato suo recommenda
uit vxorem suam / qui eam tandem multum sollicita
uit / et illa non consentiēt se subtraxit sibi cibos et ves
tes et alia ad honestatē ptinentia. Tandem ipsa ti
mens confusionem suam et q̄ homines crederent id

alio

alio

Narratio

alio

alio

alio

fieri propter culpam suam dixit se sibi velle consentire
re et supposuit sibi ancillam suam. Et ille scidit digi-
tum illius. Quod audiens domina ligavit digitum
suum. Et cum ille coram marito reuerso vellet eam con-
fudere. Illa ostendens falsitatem ait / que habet di-
gitum incisum illa fuit vobiscum / et saluum ostendit di-
gitum suum. Quidam aduocatus dixit dominus me-
us facit coclear panis quod comeditur quando come-
ssa sunt omnia.

De mercatoribus

Quidam mercator nolebat ire ad missam
neque ad sermões. Et cum moneret ab uxore
ait eas pro te et pro me / quadam nocte
visum est ei quod esset in iudicio. Et cum uxor
sua cum sanctis intraret hostium celestis gaudij et ipse
maritus vellet cum ea intrare dictum est illi a ianitore. Ip-
sa intrauit pro te et pro se. Illo forte manente rediens
ad se vitam meliorem commutauit. Quidam mercator ve-
niens parisi sacculum plenum auri et argenti commenda-
uit cuidam ciui qui erat compater philippi regis / et cum
rediret mercator petens sua / ciuis negauit dicens se eum
numquam vidisse / qui tandem conquestus est regi / rex stupens fe-
cit mercatorem in camera abscondi. Et vocato ciue
et benignè recepto de multis familiariter contulit.
Et videns anulum quem sibi frequenter obtulerat ait rex.
Compater habetisne adhuc anulum vestrum? At ille.
Domine frequenter obtuli vobis eum et adhuc rogo ut re-
cipiatis. Quem accipiens rex secreto misit ad uxorem
pro illo sacculo auri / et anulum pro interfecto / quo re-
cepto fecit rex vocari mercatorem. Et dum conquestus de
illo ciue omnia negante rex produxit sacculum et illum
expulit de regno. Quidam emens equum quesuit a
venditore si valeret / dixit quod sic. Quare inquit venditis

Respondit quia ego sum pauper et ipse nimis comedit
habet ne inquit aliquam malam conditionem? Res-
pondit non nisi quod non ascendit arbores. Cum autem
empto equo domum duceret mordebat omnes. Tunc
ille verum dixit michi quia nimis comedit. Item ve-
niens ad pontem ligneum noluit transire alij hoc vic-
dentes dixerunt Vere non ascendit arbores. Quidam
fuit bonus operarius et multum lucrabatur et tamen
pauper erat / quicum venisset ad confessionem / inue-
nit confessor quod nimis multum bibebat et iniunxit ei quod
non biberet nisi certam mensuram vini et consentit ta-
le conditione / nisi faceret mercatum. Veniens autem
ad mensuram cum uxore et ebibita mensura vini sitiebat
audiens autem mulier de penitencia iuncta ait. Ego
dabo vobis consilium. Tendam inquit vobis unam vac-
cam cum mensura vini et ipse reuendebat sibi et sic non
poterant ditari.

De usurarijs

Dedicatoꝝ no ostēdens ignominiosū vsus
randi officiū: cū i fine sermonis faceret ab-
solutiones / dixerat quod omnes ad benedi-
ctionē surgerēt scdm officia sua prout vo-
caret / primo dixit surgēt fabri / qb⁹ surgētib⁹ et bene-
dictis residebant / dixit surgant pannifices et sic de alijs.
Ultimo dixit surgant usurarij ad benedictionem
suam / et cū null⁹ surgeret licet plures ibi essent qualif
ibi apparebūt in die iudicij ad recipiendū etnam ma-
ledictionem quod coram hominib⁹ non audent surgere ad
benedictionem. ¶ Quidam usurari⁹ in ciuitate me-
tensi auar⁹ valde cū morti appropiquaret crumenam
denarijs plenam secū i sepulchro reponi fecit ad hoc
astringens amicos sub iuramento. Quo facto postea
apertum est sepulchrum vt pecuniam reciperent / vlt

alio

Parzato

alio

aha
aha
derunt demonem cum magno cocleari ardenti ipsum
de pecunia ignata pascentem. Quidam usurarius i-
firmus dixit sacerdoti q̄ non haberet nisi tria pecca-
ta scilicet usure: luxurie: et gula. Cui cum diceret sa-
cerdos q̄ de duobus posset eum absolueret/ de tercio
vero scz usura non nisi restitueret. Tunc ait Dicunt
hoc scripture et boni clerici/ respondit q̄ sic Et ille/ vi-
debo si verū dicāt/ qz non restituum vadatis cuz deo.
fuit quidam usurari⁹ q̄ nolebat restituere licet frequē-
ter moueretur. Infirmatus autē ad mortē vocato sa-
cerdote petiuit ecclesiastica sacramēta. Sacerdos res-
pondit q̄ nō daret nisi restitueret quod ille facere no-
luit/ recedente autē sacerdote z infirmitate inualescē-
te/ appropinquat morti. Vocat⁹ sacerdos vt aiām deo
cōmēdaret nō cōparuit. Dixit ergo cōmēdo eā om̄i ni-
b⁹ demonib⁹ inferni Ipso mortuo rogauerūt sacerdo-
tē amici vt defunctū sepeliret ī atrio benedicto/ qd̄ sa-
cerdos eis negavit habebat autē dict⁹ sacerdos vnū
asīnū q̄ nichil aliud faciebat q̄ libros ad ecclesiā fer-
re z referre z ideo nullā aliam viā sciebat rogauerūt
aut amici sacerdotem vt corpus super asinum pones-
retur et ad quencūq̄ locū illud deferret sepelliretur.
putantes q̄ ad ecclesiam illud delaturus esset vel ad
domum sacerdotis quia aliā viā nesciebat. Placuit
pactio sacerdoti asinus ergo corpus usurarij supra
se depositum non declinans ad sinistram vel ad dex-
tram tulit ad patibulum z se excutiens eiecit sub pati-
bulo et ibi sepultus est sepultura patrum suorum.

De rusticis.

Verz' fica
Quacrobius tertio libro saturnalium. Cum rex
liberius ad nouas diuitias nuper erectus
philosophos ad conuiuium conuocasset/ et irri-
dens eorum inuicetatem questiones scire se velle

dixisset. Cur ex nigra et alba faba pulmentum unius
coloris edant. Arides phis indigne ferēs. Tu iquit
absolue. Cur de albis et nigris loris siles mascule ge
nerant. Narratio. cū quedā mulier castrēsis cuidā ru
stico diuiti nupsisset et illi redeūti de labore delicata ci
baria in parua scutella apponeret sp mali ai remāsit
Tandē redeūti obtulit vnū gallū deplumatū qui sp i
sua pteruia perstitit. Tūc illa cōqueſta est matri sue
que q̄siuit qd das sibi comedere. q̄ r̄ndit sic et sic. cui
mater/erras Da sibi magnū vas cū fabis et pisib gros
sis pane perfuso q̄ laborat. Quo facto ille risit et io
cūdus ferūs fuit dicēs. Adhuc rideo de gallo hester
no et verius de v̄tre pleno. Quedam mulier viro suo
nuncō panem parare poterat placentem. Tandem la
uans se totam nudam capite bene cooperto fecit pa
stam ponens libum super sedem in manu tergio coo
pertum et fatigata et obligata posuit se super sedem
illam et panis suis posterioribus adheſit. Et cum il
lum quereret ait rusticus illi. Quid querit misera.
At illa / quero libum tibi preparatum. Et ille ad cu
lum tuum pendet et c. Quedam mulier viro suo ru
stico de agro reuerso et in vno oculo multuz leso vo
luit benedicere oculum sanum et ne inficeretur coope
ruit. Et sic ambobus oculis coopertis amasius
quem intus habuerat viro non vidente exiliuit.

De iudeis.

Quidam iudeus sabbato cecidit in foueam chri
stianus videns volebat eum extrahere: noluit
iudeus dicens sabbatum non esse violandum. In
crastino iterum transiit christianus et iudeus cla
mauit vt eum extraheret respondit. Dñica est non
possum violare sabbatum meum et sic remansit miser.
Quidam christianus cum stipite occurrit iudeo in

pedali stricto. Et cum iudeus cito illi non cederet cum
stipite trussit illum ut caderet ad aquam. Tunc iudeus
ibi iacens sic ait. Quia tu sic facis ergo sic vadis.
Ab Quidam socius bonus in merseburgh furatus fuit
cuidam vidue vaccam quam in nocte obligavit cuius
dam iudeo pro quinque solidis. Et eadem nocte illi fu
ratus similiter obligavit secundo Et illi furatus obli
gavit tertio tunc cogitans quomodo vidua vaccam su
am haberet et furatus illi tertio reduxit vaccam p
cornus in diluculo. Qui occurrente ancilla domini cum
vestibus ad lauandum eam increpans ait. Infelix quo
modo custodit vaccam vestram nisi ego fecissem per
dita diu fuisset.

De latronibus

Laurentio
Iatro quidam obuians sacerdoti in nemore dis
xit. Volo confiteri quia hodie per istud nemus
transiit alius sacerdos et abstuli sibi equum. Rogo in
iungite michi penitentiam. Dedit inquit sacerdos quinque
solidos pro missis celebrandis tunc computans latro
decem solidos tradidit. Ecce inquit quinque solidos pro
equo illo quem abstuli et quia ita bonum forum facitis iterum
quinque do pro illo cui insidetis et cepit sibi equum. Quis
dam latro furatus est anserem pauperis et cum in die domini
co sacerdos admoneret de eo. Ait sedeat omnes Et
cum se omnes sedere dicerent ait non sedetis om
nes. Certe inquit non quia ille non sedet qui furatus
est anserem/ immo ait sedeo subintulit sacerdos tu er
go statim ei reddas anserem alius te excommunica
bo. Latro quidam vidit unum hominem qui vendi
derat unum bouem Duxit illum ad tabernam dedit
illi potum vini. Et cum ille vellet ire ad emendam bur
sam ait latro ponas denarios tuos pro vino et bi
bamus ego dabo tibi de canis meis partem ad res

ponendū denarios qđ ꝛ fecit/recedēte illo latro/inse-
cutus est eum iusticia dicēs illū camisiā suam sibi ab-
scidisse ostendens scissurā ꝛ sic habuit pecuniā ꝛ alē
fuit suspēs⁹. ¶ Quidam latro vidēs in domo diuitis
ciphū argēteū/sed pede aliqualiē claudicantē emēs
bonū luciū venit ad domū absente dño dicēs. Dñs ve-
ster mittit vobis istū luciū vt faciatis bñ parari/qꝛ ha-
bebit hospites et mittatis ei ciphū ad reparandū pe-
dē/vt hospites inde bibant et qđ fecit. Et cū latro so-
cio suo enarrasset ait Ego rehabebo luciū. Cū dñam
et familiā flētes inueniret venit iste ostēdēs hilarem
vultū dicēs boni animi sitis/qꝛ dñs vester apprehen-
dit latronē ꝛ sentētiatū est qđ debet suspēdi cū luciū.
et ideo cito luciū mittatis/et sic cū luciū effugit et ci-
phum retinuit.

¶ De histrionibus

Q Acrobātus in satur. Cicero ita fuit in vrbis ioco-
sus vt ab amicis histrio et scurra noīaret. Qui
dā histrio apđ Eureliū vicariū Frederici impatoris
m̄tris vrbis iſeruit ꝛ cū nihil ꝑficeret/tādē ipm i cōsi-
lio arduo existētē aliqb⁹ globulis herbarū fortitꝛ ꝑiecit
Quo q̄rēte qđ intēderet. Rñdit histrio. Audiui qđ in
trib⁹ reb⁹ maior vis ꝑsistit s. in vrbis/herbis/ꝛ gēmis
Satis vos examinavi vrbis ꝛ nō ꝑficio/modo exami-
nabo vos herbis/si nihil ꝑficero examiabo vos lapi-
dib⁹ ꝛ vos lapidabo/qđ audiēs ad risū ꝑuocat⁹ de-
dit ei mūera. Quidā histrio docuit equū suū genua
flectere quotiēs dicebat flectam⁹ genua/accidit vt qđ
dā raptor vidēs equū histriōis bñ dispositū vi abstu-
lit eū. Cōtigit raptorē cū equo rapto trāsire ꝑ vadū
satis ꝑfundū ꝛ lutosum/quod videns histrio clama-
uit valentꝛ/flectamus genua. mox equus flexit ges-
nua ꝛ sessorē ꝑiiecit in lutum. Quidam histrio

abu
orta tēpestate in mari cepit fortissime comedere carnes salvas dicēs: hodie habebō pl⁹ ad bibēdū q̄ nūq̄ antea. Quidā ali⁹ orta tēpestate cū p̄cipere v̄t q̄l̄z rē magis pōderosam p̄iceret ī mare / īp̄evtozē suā p̄icit ī mare dicēs se nūq̄ rē tā pōderosā habuisse.

abu
abu
¶ Quidā hīstrionidēs latrones ī domo sua dixit / ne scio qd̄ vos hīc potestis īvenire ī nocte cū ego nihil īvenire possim claro die. **¶** Quidā hīstrion infirm⁹ hōz tate sacerdote v̄t p̄deret testamētū ait lib̄er. Ego nihil habeo nisi duos equos quos do baronib⁹ z militibus terre. Et cum sacerdos īq̄reret quare nō daret paupib⁹. R̄ndit. Vos p̄dicatis nobis q̄ debem⁹ esse imitatores dei. De⁹ aut̄ bona mūdi dedit illis z non pauperib⁹: z iōsequoz illū z facio s̄l̄r. **¶** Cū qdā hīstrion p̄tra nobile quēdā mlt̄a opprobria ironice dixisset / ita q̄ illi suspēdiū minaret v̄bicūq̄ eū apphēderet / tadē a suis p̄ph̄sus dixit. Dñe video q̄ nō restat nisi mori / q̄s satis merui. Sed faciatis vnā solā petitionē q̄ semp̄ meli⁹ p̄derit aīe mee. Qui vict⁹ p̄cibus circūstātū p̄cessit petitionē fiendā. Tūc ille ait: peto dñe qm̄ nūc sum suspēsus q̄ trib⁹ dieb⁹ immediate sequētib⁹ de mane ieiuno stomacho veniatis z asculemī nī nuda posteriora mea. Ait miles / diabolus suspendat te z osculetur / z sic evasit.

¶ De mulieribus

Julia
¶ Acrob⁹ in satur. Cū qdā diceret Julie filie Augusti cur se ad exēplū paterne fragilitatis nō cōponeret R̄ndit. Ille obliuiscit̄ se esse cesarē: ego memini me esse cesaris filiam. **¶** Ibidem. Cum aliqui conscij flagitiorum eiusdem mirarentur quomodo similes Agrippe filios pareret que tam vulgo potestatem sui corporis faceret: nūq̄s inquit tollo vectorem in naue non plens: z vector hīc accipitur pro eo

populir q̄ vehit. *Abidē* ē *populia* *Marcia* filia cuidā mirāti
cur alie bestie marē nō admitterent nisi qñ imp̄gnari
vellēt. *Rūdit* qz bestie sunt. ¶ *Abidē* faust⁹ *Sylle* fili
us cū sorore ei⁹ duos mechos h̄ret. s. *Popēiū* et *Ful-*
lonis filiū mirorinqt sororē meā maculā h̄re cū *Ful-*
lonē habeat. ¶ *Mulier* qdā vidēs militē optie se ī tor
neamēto h̄ntē et strēnue p̄mēdauit illū et dilexit. Et
cū ille euētaret se cucurrit ad vidēdū z vidēs q̄ ma
rit⁹ su⁹ esset ait: *Iste* est marit⁹ me⁹ z pax curauit.

Quedam mulier habebat custodes quocūqz ibat q̄
vadēs ad ecclesiā ante domū vbi erat amasi⁹ su⁹ ce
cidit vltro ad lutū. Et vadēs ad domū illā ad se lauā
dā custodib⁹ añ hostiū expectātib⁹ expleuit votū suū

Quedā sepi⁹ dixit marito suo q̄ nūqz aliū duceret
post mortem ipsius. Et cum iuxta mariti feretrum
de alio loqueret̄/ reprehensa ab ancilla q̄ adhuc cas
lidus erat ait. Si est calidus ego sufflabo sup ipm
donec infrigidet̄. ¶ *Quidam* vir zelotip⁹ vxorē suam

ad confessionē cūtē sequebat̄. quā cū sacerdos retro
altare duceret ad disciplinā dū hoc vidēs marit⁹ ait.
Dñe tota tenera est ego p̄ ipsa recipio disciplina z
quo flectēte genua dixit mulier percutite fortiter dñe
quia magna peccatrix sum. ¶ *Quedā* mulier percussa a

viro suo iuit ad castellanū infirinū dicēs/ vir suū esse
medicū/ s; n̄ mederi cuiqz nisi forte pcuteret̄/ z sic eū
fortissime pcuti. pcurauit.

¶ De iuueniculis

Quedā volēs cuidā iuueni p̄cari iuueniculā dedit
Quidam canicule sue sinapium comedere vt la
chrymaretur dicens filiam suam in caniculam mu
tatam z plorare quia iuuenam ipsam ardēter aman
tem nō permisisset sic mulierē bonā iuueni p̄cabaē.

Quidā iuuenis vouit sedibolo p̄gnā puellā quā
h.ij.

ne noui illud Cui pater / dic fili charissime *berare ma*
trē estis oblit⁹. ¶ Quidā duos pueros habuit quorū *alio*
vn⁹ de oīb⁹ q̄ venerāt ad mē s̄a petebat quē corripuens
p̄r ambos simul posuit. Et cū ille leccator cibū gratū
videret z petere non auderet tussiuit z pater misit alte
ri tūc ait. Ego tussiuī z alter tollit. Vide supra lib. ij.
ca. de iuuentib⁹ / de puero *Harpiro* q̄ matri dixit qd
actū fuisset in senatu vt z scz q̄ vir duas mulieres vl
mulier duos viros habeat pl⁹ expediat. ¶ De cecis
S *Eneca* epistola. liij. *Harpastā* vxorē meā fatua z *stomatu*
scis q̄ subito desijt videre Subinde pedagoguz
suum rogat vt migret ad altā domū dicēs tenebrosa z
esse in qua fuit. ¶ In tralecto inferiori erat qdā cec⁹ *alio*
q̄ per mendicitatem congregauerat. xx. libras gros
sorū Turonensiu quas fodit in ecclesia forēsi sub vna
sede. qd̄ aduertens cleric⁹ qd̄az in eodē loco pecunia z
q̄siuit z inuenta z detulit. De mane more solito cecus
querens et non inueniens: dixit puero suo. duc me ad
istos capellanos et quem in aduentu meo videris ri
dentem ad illum me ducas / qd̄ fecit. Tūc cecus in p̄
tem trahens ait. Dñc audiui multū de vobis q̄ estis
valde honeste z approbate vite. Et secretū qd̄ vobis
volo p̄mittere videte ne audiaf. Ego sū cec⁹ z debil⁹
z nescio qm̄ moriar. Ego posui sub tali sede in ista ec
clesia. xx. libras turonensiu z quas nullus scit et volo
adhuc apponere alias. xx. z illas vos tolletis z de eis
pro salute anime mee post mortem facietis sicut de
cet / quod clericus audiens statim reposuit vt etiā a
lias. xx. haberet. Sed cec⁹ mane veniēs suū tulit z re
habuit. z sic deceptor clericus deceptus fuit. ¶ Qui *alio*
dam cecus sp̄ p̄cipiebat vxori vt semper poneret cā
delam in domo. quādam die indignata mulier ste
tit coram eo discooperato culo / ait cec⁹ Est i q̄ lumē

accensum? Que respondit sic. **M**odo inquit si non est
melius est tñ pulchrius. ¶ **Q**uidā cecus assavit pin-
guem anserē / z vxore absēte qdā' intrauit. Et credēs
esse carnē vt amoueret ipsū pmouit scutellas et medio
tpe ille anserē abstulit z magnum libū i veru' posuit
qd ille fortiter vertēdo assavit redeunte vxore arguit
eū acriter q' hostiū reliqrat apū canis ei intrās domu
fecisset magnū dānū nisi eū amouisset z ait illa / nō fuit
cans sed latro q' abstulit vobis anserem. ¶ **Q**uidam
monoculus cō euit caput solm onis cū alio duos oculos
hābēte / q' cū oculū ei' accepisset / dixit alter. **P**ro deo
in non indigens oculo / sed ego qui non habeo nisi vnū

¶ De fatuis

Quidā dixit quatuor eē gñā fatuozū p̄mū q'tm
minatur q's nullo tuncē scdm q' tñ iurat qd ei
nihil credit. Tertiū q' tñ dat q' nihil retinet. Quartū
q' cū nō habeat seruitorē sibi fūire recusat. ¶ **Q**uidā
fatu' splēdēte sole fleuit / s'z qñ pluit risit dicēs cāz / qz
splēdorē seqt' pluuia q' d' p̄sentēs fleuit pluuia autēz
sol' rīo risit. ¶ **Q**uidā fatu' noīe. **L**obelin' induit' no-
ua tunica seipm nō cognouit q'rēs ab oībus occurrē-
tibus si nō vidissēt. **L**obelinū. **L**ū qdā fatu' hēret
nouā tunicā in q' erāt ml'ta capita asinina z camera-
rij eū deriderēt dicētes apparet q' es fatuus qz tot
capita asinina fers in tunica tua. **I**lle reddēstunicā
dño dicēs nolo cū tot capita. zc. **R**ndit dñs non pro
deo qz imo sūt capita ceruina. **T**ūc fatu' nbi ergo sē
cornua **A**it dñs / adhuc nō habēt qz sūt iuuenes h' p̄n-
nuli tūc fatu' isultantes redarguit dicens se capita
ceruina z nō asinina portare. **F**rederic' ipator dixit
q' maiores fatui de mūdo sūt q' credūt penas fufas
et premia futura in peccatis tamē viuūt.

¶ De obsessis

Quedā puella obsessa in **Uvesalia** cū oībus ad **Parisi** *Parisi.*
ueniētib⁹ disputauit. qđ audiēs qđā magister *p logia*
in arub⁹ reuersus recēt de **Parisi**⁹ venit ad illam.
Cui demō tu venis de vico straminū dic mihi si omīs
equ⁹ eēt vn⁹ equ⁹ q̄ qual⁹ ⁊ q̄ta eēt cauda ei⁹. q̄ p̄fus⁹
recessit. ¶ Cū qđā rustic⁹ q̄reret qđā obsesso q̄t filios *abu*
hēret. R̄ndit demō vnū cui rustic⁹ mō appet q̄ men-
dar es ego em̄ habeo duos cui demō ego verū dixi qz
vn⁹ ex illis nō est tu⁹ s; sacerdotis. ¶ Quidā clericus *abu*
de qđā femina ifamat⁹ pacta cū demone habuit p̄mi-
sit q̄ si se ad sensum secure expurgaret ip̄e velim effi-
cere q̄ nihil de verēdis haberet qđ cū cleric⁹ faceret
⁊ se nudaret habuit plene oīa q̄ debuit vir h̄re ⁊ sic cō-
fusus recessit. ¶ Cū qđā p̄p̄t maliciā vxoris sue re-
cederet de terra ait vxor. Cui me cōmēdatis ait dia-
bolo te p̄mēdo. Et cū adulteri venerūt terruit eos dia-
bol⁹ et fugauit redeūte q̄t viro ait diabol⁹ Tene vxo-
rē tuā poti⁹ custodirē nēs porcos siluestres q̄ eā solā
¶ Demoniac⁹ trāsiēs p̄ for̄ ter risi t. P̄rio qz vidit *abu*
hoīem eminentem sotulares et capones dicens ille ho-
die morietur ⁊ emit talia. Secundo risit / qz vidit ba-
liuum ducentem ad patibulum q̄ rem modicam fura-
tus fuerat dicens. Adiroz ⁊ mirum est q̄ magnus la-
tro ducit paruum ad patibulum. Tertio vidit pres-
biterum puerum sequentē ⁊ cātētem et rusticū flētē
Cū ecōtra sacerdos cui⁹ erat puer deberet fleret ⁊ ru-
stic⁹ cātare qz liberat⁹ erat a magno onere. ¶ Demō *abu*
p̄quēdā obsessū dicebat q̄ in iferno nllā est redentio.
Clere fatu⁹ est hō q̄ obligat tā nobile pigu⁹ qđ si p̄d-
derit nunq̄ redimet. ¶ Quidā religiosus videns de *abu*
monē in claustro ambulantē ait demoni. qđ facis in
claustro. Demō ait: rota q̄nta qđ addita plaustro. Il-
le p̄uertit plaustrū demō sic si posset peruerterē clau-

abu strum. ¶ Quidā dixit socio suo/miroz q̄ demon per-
mittit nos viuere cū sum̄rales peccatores. Cui alius
ego non miroz quare impediret seruos suos.

¶ De summis pontificibus.

papa ¶ Legitur in cronicis cum papa consecraf stupa
in eius conspectu comburif z dicif. Sic transit
gloria mūdi cogita te cinerem z mortalem. Ibidem

Sergij? Sergius papa prius vocabaf os porci. Unde ab isto
oēs i posterz mutauerūt nomē ppriū. ¶ Ibidē Eua

Euzib? ristus papa septem dyacones instituit q̄ custodiūt pas-
sam predicantē. Vel prop̄ scandalū erroris qd̄ fieri
posset z ab emulis imponi z ne papa infamaret z vbo

fabian? diuino ab infidiatorib⁹ detraheret. Ibidē Fabianus
papa cū ad locū vbi ppl̄s de futura electione cogita-
uit accederet colūba sup caput ei⁹ descēdit z sedit dis-

Plazat?
miza cēs Rome ep̄s ordinaberis. ¶ Ibidē cū q̄daz mulier
in die pasche sacrificans manū pape oscularet tanta
eū subito tētatio inuasit q̄ manū illam clam psonalit̄
amputauit. Quam tamē manū post orationes z vigi-

bonifac? lias beata vgo portans visibilit̄ apparuit z sibi suā
manū restituit. ¶ Bonifaci⁹ papa a Foca impatore
obtenuit q̄ ecclesia beati Petri se scriberet caput ec-
clesiaz quia Constantinopolitana ecclesia se primam

adrian? vīm scribebat vt d̄r ibidem. ¶ Adrianus papa cum
tota synodo prelatorum dedit karolo regi ius eligens
di summum pontificem z sedem apostolicam ordinan-
di. Et q̄ omnes archiepiscopi p̄ singulas prouincias
inuesturam ab ipso reciperent z omnes in hoc rebel-
les anathemati subiecit.

¶ De cardinalibus.

ostau?
an? Dominus octavianus cardinalis fecit in Luga-
duno q̄ papa misit pro fratre torto. Et cū ques-
ret causam vocationis sue dixit q̄ neptis sua nō pos-

set habere puerū ⁊ qꝫ ipse medicus erat vt faceret qꝫ
posset concipere. Rñdit. Tu es iuuenis ⁊ calid⁹ tu cī
tius facies eam concipere q̄ ego ⁊ ridens papa assū
psit eum pro capellano. ¶ Cum duo litigarent pro p̄
positura cuiusdam hospitalis coram cardinalib⁹ di
xit vnus cardinalis mirū est qꝫ vos pauperes ⁊ illit
terati non potestis cōcordare de vna parua p̄positu
ra. Cui vnus illoꝝ dixit. Mirabili⁹ est qꝫ vos diuites
et litterati non potestis concordare in vnum papam.
¶ Quidam cardinalis audiens qꝫ quidam frater sp̄
predicaret cōtra p̄latos cōpulit eum coram se predi
care. Qui ait. dñi em̄ sunt cardines terre qꝫ cardina
les sunt sicut cōrdines. Nam si cardo ostij non vngua
tur semper murmurat sed vinctus suauiter claudit et
aperit similiter ⁊c. ¶ Quidam cardinalis habuit ca
pellanum nomine michaelē cui sepe dixit qꝫ si de⁹ cū
iuuaret iui memor esset ip̄m p̄mouēdo. Sed tandē fa
ctus papa mltis intētus illi⁹ oblit⁹ fuit cū aut acces
sum non posset habere ad papam scripsit ī porta qua
papa transitur⁹ erat. Stat foris ante fores Michael
dicēs qꝫ honores. Immutāt mores raro tñ in melio
res. Quod papa legēs et eū foris inueniēs memor p̄
missi sibi de vno bono beneficio puidit.

¶ De archiepiscopis.

¶ Quidā archiep̄s in ramis palmaꝝ mltas de his
militate christi et asina quā eq̄tauit p̄dicasset. *¶*
Post sermonē ascēdit altū palefridū. Cui vetula qdā
occurrēs ⁊ tenēs eū p̄ frenū dixit ei. S dñe fuit ne ista
asina quā eq̄tauit xp̄s. ¶ Cū qdā archiep̄s p̄tra fra
tres p̄dicatores p̄dicaret fortiter impugnando ⁊ eos
phariseis cōparando. Surrexit lector conuērus illi⁹
vbi hoc contingit impleto sermōe dicēs. S dñe vnum
tradidisti obliuioni illud vcz gens tua ⁊ pontifices

abu tui trapiderunt te michi. ¶ Idē alias p̄dicauit contra magistros ⁊ lectores quō magnificarēt fimbrias ⁊ quō q̄rerēt primas cathedras in sinagogis ⁊ filia. Post paucū t̄ps obuiauit sibi lector in tēpe lutofo ⁊ pluuioso peditando ⁊ ait ammirādo. Quid facis lector? Dñe inq̄t magnifico fimbrias meas ⁊ ostēdit sibi vestes a pte posteriori. ¶ Quidā archiep̄s de nouo intrauit Rothomagū quē vidētes imberbē clamauerunt eū esse sine testiculis. qui r̄ndit ratio est: q̄a quam despōsui vouit castit̄stē.

abu ¶ Cū q̄dam archiep̄s i uisitacione quādā abbatissam grauiē puniisset ppter excessus suos ⁊ illa istantē peteret vt aliqd de pecūia relaxaret. Dixit nullā vobis gr̄am facio q̄ vos nō diligo ⁊ illa bñ credo q̄ caponunq̄ dilegit gallinam.

Sabaundis ¶ Filius comitis sabaudie archiepiscopus dedit quatuor dies indulgentie eis qui acciperent de elemosina vnde rex anglie aliquñ accepit.

¶ De episcopis

Nazareth ¶ Quidam ep̄o diceret si minus lūboraret vt posset viuere quinq̄ annis sin autem t̄m duob⁹ qui respondit malo esse ep̄s bonus duobus annis q̄ malus quinq̄. ¶ Cum quidam episcopo diceret q̄ esset minus auarus qui parce viuendo ecclesiam suam acquiuerat quam p̄decessor suus obligauerat. Respondit ego sum largior q̄ ipse fuit quia solui debitū suum ⁊ meū. ¶ Cū ep̄s carnotensis promississet ip̄o h̄ippo regi francie q̄ primam prebendam quam daret sibi daret ad votum ⁊ cum multe vacassent per vices indignatus est rex cui remandauit q̄ nullam adhuc dederat sed omnes vendiderat. ¶ Ep̄s Metensis in sequebatur ceruū qui saltauit in stagnum quem lucius magnus cepit per gulam. Exit ceruus cum lucio et sic vtroq̄ capto ep̄s de vtroq̄ xenia misit. ¶ Qui

dam clericus citabatur ab episcopo suo quod assinum suum solenniter
spelisset cum obsequiis. qui proparis dixit assinum fecisse
testamentum et legasse episcopo quinquaginta libras. Tunc
episcopus ait requiescat in pace. ¶ Quidam scolaris nobilis
parisius dixit quod omnes episcopi francie ceci essent / quia ma-
gistro suo pauperi et irato de honesto beneficio non puide-
rent / ipse postmodum factus episcopus ita honore est excecatus
humano quod etiam suo magistro nihil dabat quas-
dam autem die cum veniret parisius magister obuiauit
sibi deferens cereos duos arduos in manibus que-
renti episcopo cur hoc faceret ut videatis inquit quia cecus estis.
¶ Quidam episcopus habebat multos nepotulos qui sedebant
in mensa humili coram eo. Et sepe cum aliqua di-
gnitas vacaret repulsis aliis alicui illorum dabatur qui-
dam homo magnus ab episcopo iuitatus ponebat se ad men-
sam puerorum interrogatus cur hoc faceret? Respondit episcopus
de alia mensa nesciret vocare ad dignitates nec alibi
sedentes

¶ De archidiaconis.

¶ Quam quidam archidiaconus visitans tota die con-
uiuio et solatio vacaret populus ab eo expetebat
seruatum dei. Cum igitur de missa iret ad mensam dixit illi vetu-
la quod suum officium scilicet predicationem expectaret quod respondit nos
non intromittimus nos de talibus. Respondit illa par de anima-
bus nostris curauit queas talibus commisit. Archidiaconus
visitauit quam suam ecclesiam quam assumptus erat ad archi-
diaconatum. ¶ Quidam rusticus petens ab eo consili-
um dixit Domine duxi uxorem pauperem modo mu-
lier diues requirit me possum ne pauperem dimittere
et diuitem retinere. Respondit nullo modo. Cui ille
vos certe dimisistis ecclesiam pauperem et retinetis
diuitem archidiaconatum quo audito ipse dimisit
archidiaconatum et reuersus est ad ecclesiam propter quam quid-
am archidiaconatus nis biberat i sero defuit matutis

mane surgēs dixit quō nox ista breuis eēt. Rfidit fa-
mul⁹ su⁹. quare de sero vos tm̄ molestatis in bibendo.

Cū qdā archidiacon⁹ diceret fratri Jordano ma-
gistro ordinis fratrum p̄dicatorū q̄ fr̄es mltū biberēt
ī mēsa maxie ī principio mense. Et cū illū pedes qdā
dam monasteriuz duxissz anteq̄ venit ad mēsaꝝ duos
potos bibit z ī principio mēse vniuz. Tūc reprehēsus
a fratre Jordano ab̄ reprehēsiōne fratrum āmodo
cessauit. **C**arrat de quodā clerico qui archidiacono
suo asinū suū dicitū modicū p̄pauit ad comedēdū.

C De canonicis

Parat **T**ullius de apibus cum Philippus Cancellas-
rius parisiēn̄ plā beneficia tenens in infirmīta-
te sua ab episcopo suo moneretur vt illa dimitteret et
respondit volo experiri veritatem coram summo iu-
dice qui mortuus apparuit episcopo in forma vmbre
terre dixit ego miser damnatus sum potissime propter
tria. Primo propter recrescentes quos abscondi a fa-
cie pauperum. Secundo propter pluritatem bene-
ficiorum Tertio propter crimen carnis delectabile.
Et subiunxit est ne finis cito mundi. Cui episcop-
us miroꝝ cuz fueris maximus clericus z me vides
viuere z omne viuens ante extremum diem sit mori-
turum Respondit non miremini quia nec scientia nec
ratio viget apud inferos. **C** Dominus Albertus di-
xit cuidam canonico Coloniensi redeunti de curia cū
dispensatione de pluribus beneficiis. Vos prius po-
tuistis ire in īfernū sine licēcia nūc ibitis illuc cum di-
spensatiōe. **C** Quidā fuit canonicus ī duab⁹ eccl̄iis
q̄rū episcopi ambo in vno tpe decesserūt sōnauit sūt
q̄ sibi duo baculi porrigerent Quod cum quidā int̄p-
terentur vtrobiq̄ ip̄m eligenduz cū sequenti die iter
faceret cecidit de equo ambob⁹ tibiis p̄fractis et opor-

tuit eū cū duob⁹ baculis eūdo sustētari. ¶ Dñs Jo
hāncs cācellari⁹ p̄parisiēn̄ statī postq̄z itrauit ordinē
p̄dicatoꝝ p̄dicauit p̄ p̄tias b̄n̄ficioꝝ p̄uertertt regu
las grāmaticē. ¶ Ibi em̄ d̄r q̄ substātiuū ⁊ adiectiuū
dñt p̄uenire in nūero in figura ⁊ p̄sona. Sed hic p̄so
na q̄ est substātiuū est nūeri singularis ⁊ figure sim
plicis / ⁊ adiectiuū .f. b̄n̄ficia sūt p̄talis nūeri ⁊ p̄posi
te figure. Si diceres p̄lati scribūt nos dei grā ait. hoc
est p̄ me qz sūt p̄sone publice ⁊ capitales. ⁊ i hoc mō
struosa res est esse plura capita. ¶ *De sacerdotib⁹*

¶ De claudis et contractis

Quoniam multi claudi venissent ad ecclesiam cuius
adā scti ut vbi sanarent nec possent expelli a sa
cerdote / tūc dixit sacerdos / date michi omēs baculos
ego vos oēs curabo: quo facto misit p̄ igne q̄ req̄siet
ad qd̄ Dixit magis claud⁹ comburef̄ et de puluere ei⁹
oēs curabimini quo audito oēs fugierūt. ¶ Quidam
sacerdos hūil̄ habuit cōcubinā mādauit et archidya
con⁹ q̄ vel relinq̄ret ecclesiam vel concubinam / et sa
cerdos dereliquit ecclesiam et tenuit concubinam et
tūc dimisit eū concubina qz nihil habebat. ¶ Quidā
sacerdos habuit duas concubinas / vnā u canā aliaz
non. Lana volens sibi assimilari sacerdotem in capil
lis / extraxit sibi omnes capillos nigros et sic ambe ex
toto ipsum depilauerunt sicut in capite ita in rebus
et in mente. ¶ Quidam sacerdos fratri petenti hos
pitiū dixit. q̄ diu stetit i in ordīe. q̄ ait. xxx. ānis. Tūc
sacerdos. Nō diu stetisti sede modo. ¶ Quedam paup
cula infirma legauit sacerdoti vnā gallinam post
mortem suam quia nihil habebat. Et cum sacerdos
eam caperet adhuc ea viuentē dixit illa. peiores sūt
sacerdotes q̄ dyabolus quia multotiens dedi eam
dyabolo et vulpi et retinui eam modo aut nō. ¶ Qui

dā sacerdos parauerat magnū cōuiuiū / z cū videret
fratres dixit doleo q̄ nō potestis mecū comedere / q̄a
sum excōicatus. Cui fr̄es nō credimus vobis z sic re
manserūt. ¶ Quidā cleric⁹ iuitauerat ffem z emer
rat bonū luciū viuū quē p̄misit p̄iciēs sup currū s̄
illo cadēte p̄ sportā fractā ad segetes lep⁹ vidēs illū
hiātē occurrit iuxta os ei⁹ mustitādo. Cleric⁹ autē se
quēs app̄hēdit vtrūq̄ z domū rediēs iuenit suū luciū
fuisse. Dicēs maritis fratrū sibi ēt p̄ se de lepore pul
dise.

¶ De clericis

Parant. ¶ Quā quidā clericus cū quodā milite p̄tenderet
z cleric⁹ p̄ corpus x̄pi q̄d in suo corpe recepat
iuraret se vindicatur̄ ait miles. Si x̄ps hodie acces
ptus est in v̄ro hospitiō tunc non dixerat p̄ n̄r sancti
Juliani q̄ in tam vili z sordido hospitiō est receptus

¶ Quidam clericus vetulus abscondit pecuniam suā
am iuxta ecclesiam tegens foramen lapide habente
scriptum hic est. Veniēs ali⁹ vidēs lapidē tali scripta
signatū ammirās quid ibidē esse posset euertit lapidē
z inuenit pecuniam quam abstulit et scripsit sup la
pidē hic non est. ¶ Quidam clericus corruptissime di
xit hōras suas quē diabolus per capillos eleuās ait.
Dixit dñs dño meo et diu tenēs graui⁹ cadere p̄misit
dicens sede a dextris meis. ¶ Quidā clericus portās
aquam bñdictam quotiens venit ad domū cuiusdam
diuitis nichil dedit sibi nisi conuicia tandem cum ha
beret malū in crure dedit sibi panē et rogauit vt ora
ret p̄ eo q̄ statim orauit q̄ de⁹ sibi daret malū in alio
crure vt efficeret̄ magis deuotus

¶ De aduocatis

Parant. ¶ Aduocatus q̄dā ab vtraq̄ pte accipiebat et q̄
dā dedit vxori sue vaccā alē nō dedit bouē et
cū deberet loq̄ p̄ eo q̄ dederat ei bouē factus est mu

tus. Tunc ille loquere hoc. Qui rñdit. Vacca non p
mittit. ¶ Quidā rustic⁹ rogabat aduocatū quēdam
vt doceret eū melius vrbū aduocariōis / qđ si faceret
ipse daret ei anserulas / qđ dixit. qđcđ a me petitū fue-
rit in iudicio nega ⁊ terminū libēter plōga dūmodo
cognoscas. Et cū aduocat⁹ mitteret p anserulis su-
is / ille negauit dicēs se illi nō debere. Tandē recoño-
scēs terminū obtinuit vltiorē vsq; ad ānū. ¶ Qui
dā aduocat⁹ lucrabat oēs cās tandē fact⁹ monach⁹
⁊ negociator dom⁹ cōstitutus oēs amittebat qđ abba-
ti sup hoc indignato rñdit nō audeo mētiri sicut an-
te ⁊ ideo perdo cās mihi pmissas. ¶ Aduocat⁹ qui-
dā cū gūiter infirmaret ⁊ diceret sibi qđ cōmunicaret
volo inq̄t vt mihi indicetur an debeā facere an non
Et cū astātes dicerēt iudicam⁹ qđ sic Appello inquit
tanq̄ ab iiqua snia / qđ nō estis iudices mei / ⁊ sic mor-
tuus est. ¶ Quidam aduocat⁹ ī hora mortis sue pe-
tiuit vltiores inducias vt cōsueuerat qbus tñ non
obtētis iuit ī viā suā quo potuit. ¶ Audio sic dici / qđ
sint nulli⁹ amici. Isti causidici / s; nō debēt oīa dici

¶ De abbatibus

In vitis patrū. Cū abbas Arseni⁹ deberet cui dā
monasterio de abbate puidere dedit eis vix re-
ligiosum / sed rigidum / quem quis non sustinuerunt.
prouidit eis de dulci ⁊ benigno / quem remissum re-
putantes petiuerunt pro alio. Tunc ille ait. De duobus
quos nutriui prouidi vobis ⁊ scio qđ vterq; ha-
bet spiritum sanctum / sed vnus apparuit in specie
ignis alius in specie columbe / in alia specie non au-
diui spiritum sctm apparuisse / ⁊ ideo nescio vobis de
alio puidere. ¶ Quidā abbas intrauit super mona-
chos colloquētes / qđ viso fuerūt stupefacti / qđ dixit de

quo loquebamini? Respondit vn⁹ ex illis eloquentior
de vobis Et qd dicebatis? Certe nobis ioq̄bamur quō
vos ⁊ alij tam cito potestis effici tam mali. Respondit
abbas/qz de mala materia. i. monachis facti sumus.
Cui ille nō ex pte materie s3 ex pte carpētarij/materia
em̄ bona est s3 ars errat/qz nos de tali materia facim⁹
trabes de qua non deberem⁹ facere regulas ⁊c. Cū q̄
dam abbas in capitulo diceret corā monachis suis q̄
nō sētiret in officio nisi penā ⁊ nō esset alioꝝ dñs sed
seru⁹. Responderūt monachi. Festū beati iohānis in
stat loca te alibi. Nolum⁹ vltra seruitiū tuū: ⁊ sic eum
de officio destituerūt. Cū monachi laborarēt ad depo
sitionē abbatis sui dicētes q̄ nō esset cōueniēs. Dicit
vn⁹ immo est ita pueniēs q̄ oēs de isto satis habemus
Cesarius instante electione abbatis sc̄i dionisij pre
positus obtulit regi frācie quigētas libras vt sibi fa
ueret. Camerari⁹ tm̄ obtulit. Cellari⁹ totidē q̄s suo
camerario tradi iussit. Statutodie electiōis cū rex se
deret cū eis p̄dictis trib⁹ expectantib⁹. Rex vocauit
quēdam simplicē monachū sedētē in angulo ⁊ ipsū cō
stituit abbatem. Quo allegante insufficiētiam ⁊ debi
ta conuēt⁹ rex subisit dicēs ego statim. cl. dabo vobis
⁊ si necesse fuerit plus addam/insup consilio ⁊ auxi
lio. Quidam abbas parisi⁹ trāsīuit scolas vbi de quo
libet disputabatur intrans quesīuit questionem istā
vtrum melius sūt face re tantillū bonū qd q̄s iam no
uit ⁊ illd solū facere aut p̄ficere ⁊ addiscere que non
nouit ⁊ par facere. Responsū fuit q̄ primū fuit meli⁹
tūc ait. Ergo oēs estis fatui q̄ sēp addiscitis ⁊ scdm
sciētias non facitis.

¶ De prioribus.

¶ **Q**uidam volens commendare priorem defun
ctum ⁊ alios instruere sic scripsit. hūc superes

qui nunc super successor honoris Degeneres si dege-
neres a laude prioris. In prioratu nigroz dicto ra-
messe fuit qdam prior liberalis q fecit scribi istū versū
in porta. Porta patens esto nulli claudaris honesto.
Cui successit ali⁹ nomine Reynard⁹ q retēto vsu so-
lū mutauit pūctū. Sic: porta patēs est o nulli: clauda-
ris honesto. Et increuit prouerbiū. Propter vnū pūctū
amisit Reynard⁹ prioratū: Quidam prior fecit appo-
ni de aqua ad vinū / q vidēs vnū de monachis nimis
loquacē. O frat^r qñ inqt cessabit molēdinū tuū. Qui
ait nō pōt cessare q̄diu sibi tm̄ dabitis de aqua. Pri-
or quidam vni fratrū dixit q ipse eēt de⁹ r hoc in tri-
bus. s. in non posse peccare qz nimis defēdebat se in ca-
pitulo. Itē in omnia scire qz omēs officinas circuibat
omnia volens scire que fiebant. Item in esse vbiqz
quia multum discurrebat. Quidam monachus in po-
latra dedit priori post completoriū fortē disciplinam:
qui veniēs ad capitulū illo se accusante dixit priori.
S^r vos nescit^r adhuc dare disciplinā. Qñ disciplinat^r
priorē debetis decen^r r sic pcutere non sic. non sic r de-
dit sibi fortissimos ictus.

¶ Sequit^r de monachis.

Monachus quidam antiquus in choro totus *staret?*
sommelentus cum semel in choro obdormiuis-
set videbatur sibi q veniret vnus long⁹ rusticus tur-
pissimus cum vno fetido tersorio equorum quo vo-
lebat tergere faciem illius / torue respiciens eun-
dem / quem monachus volens effugere elisit caput for-
titer ad parietem r sic excitatus fuit. Cum a quo-
dam monacho post completorium peteretur si plus
vellet bibere / extendit digitum intendens q non.
Tunc famulus dixit / ipse petit de vino albo. Sed
cum monachus signum geminaret quasi omnino nol

let ⁊ peteretur quid intēderet. Respondit famul⁹ q̄
vellet de vino rubeo ⁊ sic famulus de vtroq; bñ bibit
q; paz ante biberat. Quidam monach⁹ ducēs ad a-
quas equū suum / vidit supra pontē rusticū cum asi-
nos c onerato q̄ vix poterat mouere pedē quē rustic⁹
sine misericordia cedebat / vt procederet. Cui mona-
chus dixit. miser cur destruis bestiam tuam sic onera-
tam. Et rustic⁹: non ita ē onerat⁹ quin bñ portaret pa-
tiētiam totam abbacie v̄re / qui mltum fact⁹ ē impa-
tiēs. Cui rustic⁹ animal brutū nō murmurat sub one-
re et vos ex verbo fact⁹ estis inquiet⁹. Quidam reli-
giosus veniēs ad portam monachoz cū non posset in-
trare fortissime pulsauit campanā. veniēs vn⁹ de mo-
nachis dixit quid est hic? Ego inquit frater pulso p
caritate que recessit a monasterio monachus recipiēs
campanam fortius fratre pulsauit / cui frater / quid
vult sibi hoc. Respondit monachus ego pulso pro pa-
tientia que recessit a fratre religioso. Quidam mona-
chus cartusiensis cū sibi offerretur misericordia ī sex-
tis ferijs dicebat. Acceperūt alij / quam dicebat serui-
tor q̄ sic Absit inquit q̄ ego sum singularis. Si dice-
bat non / dixit absit q̄ misericordia et caritas non sit
hospitata iu domo cartusiensium. Semel fuit miseri-
cordia de anguillis et illa fuit in quartana. Tunc ser-
uitor frater misericordia est de anguillis et vos estis
quartanarius. Accipiam inquit nescio quando itex
habebo de anguillis

¶ De predicatoribus.

Notat. **I**n cronicis fratrum predicatorum legitur
q̄ cū post consilium latranense papa circa
negociū ī tholosanis partib⁹ peragēdū vel-
let scribere beato dominico dixit notario
Scribas fratri dominico et fratribus predicantib⁹ et

*no. unde solum sortiti sunt hoc nomē
fratres predicatorum*

paululum sistens ait. Scribas magistro dominico et
fratribus predicatoribus. Et illo primo ceperunt fra-
tres predicatorum nominari Julii in libro de apibus
Cum beatus dominicus parisius semel pro sermone
ad clerum rogaretur iniunxit cuidam puero in nomi-
ne patris et filij et spiritus sancti vt de isto themate ps-
dicaret videmus nunc per speculum &c. quod mox p-
miraculum factum fuit. In vitis patrum habetur.
Cū duo fr̄es ex hispania de parisiensi studio redierūt
et vnus multum lassus vellet in villa permanere al-
ter aut vellet vltius procedere. Et ille lassus non
inqt possibile esset deo nobis hic de bono prandio p-
uidere. Dixit alter deus bene posset s; non consuevit.
Et ecce domina castellana beati maxentij intravit et
videns fratres eis p filium suū pastilla cū piscib⁹ et
alios pisces panē et vinum misit et filius illius domi-
ne fratribus deuotissime seruiuit. Pro quo dum fra-
tres orarent ille non potest longe ordinem intrauit.
Qdam fr̄es in tabolone non poterant hospitium inueni-
re qz sepe erant. Tandē inuenerūt ribaldos ludētes ī
foro dixit quidam frat̄ qz quilibet illoꝝ pro illis proi-
ceret vnum iacetum quod et fecerunt et bene edifica-
ti eis necessaria ministrauerūt et multi diuites ex hoc
confusi fuerunt. Cuius quidam frat̄ frequēt ciphuz
tolleret et biberet in mensa aduertens prior ipsum de
hoc rephēdit. Qui respondēs ait prouerbialit̄ dī qz
post bonum vbum debēt homines bibere. modo tot bo-
na vba legunt nobis qz non nescio satisfacere pro vi-
no quia liber prouerbiorum legebat̄ ad mēsam. Domi-
nus hugo vidit iuuenē non comedētem qz panis ni-
mis dur⁹ erat. Et mēdauit ei per seruitorem quare
non comederet & remēdauit ei dicens. Si dei fi-
lius es dic vt lapides isti panes fiant. narravit frat̄

Nicolaus de bronbarch antiquus et reuerendus thea-
thonicus magister ordinis quatenus fuerat filius ducis sa-
xonie hoc modo. Dux concipuit de uxore sua pregnante
quod filium pareret pauperem et medicum. Qui mandauit ut
cum pareret filium ipsum infirmi curaret ne in ipso verecun-
diam pateret. Que pietate matris mota filium suum vni
uxori simplicis militis tradidit / quasi illius filium suum nu-
triturum. Qui creuit in moribus proficiendo et ut filius illius
militis ordinem est ingressus ut solum impleret. Tandem cum es-
set magister ordinis ducissa eidem venienti in saxoniam ista
per ordinem enarrauit. Sed ille recusauit dicens se solum esse
illius militis filium et non ducis. Cum a magistro ordinis
fratre Jordano quidam regulas haberet. Respondit fra-
trum predicatorum que est honeste viueret discrete et doce-
re / que etiam petiuit beatus Dominicus a domino scilicet
bonitatem quo ad primum / disciplinam quo ad secundum sci-
entiam quo ad tertium. ¶ Julius de apibus. Quidam
frater sepe absentauit se de choro. Tandem alijs in cho-
ro existentibus ipse sedit in cella apprehendit eum dyabolu-
lus per capillos et eleuans ipsum in altum dixit fratri sub-
trahenti se a choro subtrahit deus gratiam in presenti
et gloriam in futuro.

¶ De minoribus

Novit. Quidam frater minor papam bonifacium offende-
rat et per fratres eiusdem ordinis fuit a papa pre-
sentatus / qui cum perductus fuisset ad papam / dixit
papa. Sens tua et pontifices tui tradiderunt te mi-
chi. Cui frater in sui excusationem respondit / et qui
me tradidit tibi maius peccatum habet / quo papa de-
lectatus eum liberum dimisit. ¶ Quedam mulier iux-
ta bruynsvijc legauit fratribus minoribus quia de
eorum fraternitate erat vnam vestem valentem dimidiam
marcam / sed cum anthoniani venientes de multis pre-

dicarēt indulgētis ⁊ gratijs fraternitatis ipsorū veni-
ens mulier portavit illis vestē legatā frīb⁹ minorib⁹
quā cū gratitudine susceperūt. quod intelligēs mino-
res ipsaz de tali facto culpauerūt q̄ respondit. Una
fraternitas est oīs fraternitas. Et qz anthoniani in
illa ciuitate hēbāt porcū pinguē brī anthoni q̄ bene
valebat vnā marcā illos minores ducētes domū ma-
ctauerūt. Et cū anthoniani cōquererentur de iuria
dixerūt minores. Iste porc⁹ fuit fr̄nitatis n̄re / qz oīs
fr̄nitas est vna fr̄nitas. Tādē cū deductū fuit ad iu-
diciū ciuitatis conclusum est q̄ quilibet retineret
quod haberet et ammodo caueret. ¶ Quidā minor i-
bruynsuyic fuit factus delirus s; adhuc bene sciuit
ad missam iuuare siue ministrare. Et cum serutor
portaret magnū caponez cuius tibie vltra scutellam
erant portense occurrit illi delirus querens vtrum il-
lud eēt grus vel pullus. qui eum mordaciter abegit.
De mane quando custos debebat legere missam / ille
et ministravit. Et cum custos diceret. Confiteor. ille
ait. Dicatis michi an sero fuit grus vel pullus. al-
ias vos non absoluiam. Tunc ille compassus stulticie
sue dixit pro deo pullus fuit. Tunc ille subiunxit. mi-
seretur vestri. ⁊c. ¶ Cū plures minores seniores de
capitulo redeūtes in domo cuiusdā plebani ad cōes-
dendum se recepissent ⁊ multa bona de diuersis car-
nibus et vinis detulissent ad mensā plebanus occul-
te cum suo cāpanario procurauit vt pulsaret pro ho-
stibus et alte clamaret. Inimici inimici. quod audien-
tes minores ⁊ timentes perdere equos ⁊ aliā elemo-
sinā currus suos velociter ascenderunt ⁊ foras fuge-
rūt pleban⁹ hęc vidēs oēs cibos collegit et pluribus
diebus valuit copiose cum suis ⁊ delicate.

¶ De nouicijs

Naz. **Q**uoniam quidam monachi nouicio cuidam de ordi-
ne predicatorum et ordini detraherent suuz pfe-
rentes q̄siuit nouicius si christus omnib⁹ didicisset for-
mam viuēdi et omnis eius actio nostra sit instructio.
Et illis respondētib⁹ q̄ sic ait. Quū non legerim domi-
num Jesū fuisse monachū nigru v̄l griseū: sed paupe-
rem predicatorē volui potius eius seq̄ vestigia q̄ al-
terius cuiuscūq̄. Quū magister Jordan⁹ filium comi-
tis de dalle de cui⁹ idē Jordanus progenie nat⁹ esset
parisius ad ordinē recepisset: et omēs de hoc magistrū
grauit̄ reprehēdissēt. Respondit: non est illud rationa-
bile secundum morem theutonie q̄ si pater vester ab-
stulit matri mee vnā vaccam ego offero vobis vuz
vitulum et sic eius animū mitigauit. Filio comitis
deblanckemborch parisius vestito comes iuit parisi-
us ad filium extrahēdū. Cui filius dixit se libēter exi-
re si pater vellet auferre quandam consuetudinē sa-
tis graue et timorosam. Cui p̄r: q̄ est ista consuetudo
Ait fili⁹ ista. q̄ tam cito morit̄ iuuenis sicut et senex.
Quo audito pater cum filio eandē religionē intrauit
Quidam hystrio habebat filium parisius pro quo ex-
penderat omnia que poterat lucrari cogitans q̄ ipsū
in senectute sustētaret: qui cum ordinem predicatorū
intraisset pater flens querebat, quare hoc fecisset: qui
respondit. Volebam viuere in paupertate. Vere ait
pater: non oportuisset te domum propter hoc exiisse:
quia satis hic de paupertate inuenisses. Quidam
nouicius intrauit ordinē parisius et casu cecidit lā-
pas sero super eum: et ducebāt ad lectū vbi erant pan-
ni lanei super stramē et imposuerūt ei silētiū. Crasti-
na die veniētibus socijs et querentibus statum eius
respondit: carissimi in sero fui iunct⁹ et posit⁹ sup stra-
mē et amisi verbum. Frater humberus magister or-

dinis ducēs secū nouicios lugdunū venit tandem ad
villā vbi nihil poterāt de esibiib⁹ h̄re. Tandem vna
vetula portauit panem de pane sup pōtē vbi sedebant.
Q̄d cū pueri comedisset rogauit vetulam q̄ si pl⁹ ha
beret illud apportaret / q̄ adhuc portauit vnū frustū
z iuuenes etiā statī auide comede rūt. Tertio roga
uit q̄ si pl⁹ haberet illū apponeret / p̄ deū ait appor
tabo totū / q̄ statī totū comederūt. Tūc dixit magr̄ hū
bertus q̄ ille multiplicaret panes q̄ in deserto q̄nos
panes multiplicauit / recitans sibi historiā de quinq̄
panibus z quomodo .xij. cophini remanserunt reliq̄a
rum. Tunc mulier illa / per christum vos non estis de
illis quia nichil remansit vobis

¶ De conuersis

Conuersus quidam multū religios⁹ abbatib⁹ et
stertiēsis ordinis eūtib⁹ ad capitulū in infirma
ria seruēs cū de multis ferculis seruire haberet / ad
primū ait / nichil ampli⁹ in sc̄do similē z sic de alijs.
Indignati abbates q̄ nimis comederant de p̄mis mi
nus bonis z de alijs non poterant gustare / q̄siuerunt
q̄s sibi hoc p̄misisset. R̄ndit se vex̄ dixisse s̄z non intel
lexisse de cibo s̄z de paradiso / qz hic volebāt h̄re vestes
molles / cibos delicatos / eq̄taturas pl̄imas / z delicias
m̄ltas / z ideo nichil ampli⁹ in fuo habebūt / z sic cō
fusi tacuerūt. Cōuers⁹ q̄dā girabat ad ignē ad quē in
trauerūt p̄ginei fere cētū vn⁹ post aliū quilibet vnū
stipitē sup collum habens dicentes / vbi sedebit domi
nus hardevvinus. Et ecce multi intrauerunt por
tantes dominum hardevvinum inter brachia / z fe
cerunt vnā sedem de lignis z superposuerūt har
devvinum regem iuxta ignem. Tandē quilibet p̄e
cedente rege miserunt vnā super verutum / et si
recesserunt. Et ille conuersus iratus proiecit fassa

num ad cineres et non comedit. Quidam abbatie fuerunt
ablata pecora. Misit abbas puerum simplicem ad castrum
ubi erant iniuges qui non rediret sed apportaret quicquid habere
posset. Et cum dominus diceret quod nil redderet / sed si vellet cum
eis comedere de his libenter sibi daret / sedit et fortiter co-
medi t carnes / quem cum culparent dixit se iniunctione sibi
facta / et quia aliud non posset habere / quantum venient posset recipe-
re portaret. Qui videntes simplicitatem viri omnia que
superant restituerunt.

De monialibus

Moniales in quodam monasterio hanc habebant con-
suetudinem ut cum aliqua pepisset recreationibus
et balneis debitis utebantur / et ab alijs penia dantibus visi-
tabant. Sed ne correctio ordinis deperiret / oportebat eas
in capitulo coram omnibus se repentare et a quolibet tres
ictus cum cauda vulpecule que ad hoc in capitulo depende-
bat accipere. In quodam monasterio erat quidam iam proce-
cte etatis qui in iuuentute bona socia fuerat cui iuvenes
moniales plurimum adherebant. Tandem habuerunt
abatissam rigidam que introitum omnium clericorum
et aliorum societatem prohibuit cum eisdem. Unde
iuvenes videntes se sic esse restrictas dixerunt illi bene vobis
heleburgis quia virginitatem vestram in puericia amisistis
quod si adhuc restaret oporteret depare possetis. Quaedam
monialis de lapsu episcopi confessa est que cum ab eo graui-
ter reprehenderetur cur hoc fecisset / ait ratione legi enim
omnia probate. At si hoc legisses non fecisses quia sequitur
quod bonum est tenere. Respondit. Domine mihi non verteram folium
Dicatis inquit ille miserere mei deus quia conculcauit
me homo. Quaedam nobilis femina petebat ab abatissa
monialem que staret secum que dedit bonam humi-
lem et patientem hanc retinuit semper secum dicens
talisis erat mihi necessaria cum qua possem patientiam

lucrariffrater conradus rursus semel in quodam mo-
nasterio misit pro aceto et moniales dixerunt q̄ non
haberēt? Respōdit hoc sit deo cōquestū q̄ hic nō ē ace-
tū vbi sūt tot vasa pro aceto itēdēs moniales. *Julius*
in li. de apibus. Una soror ordinis p̄dicatorū nobilis
et bona quodā demone visitabā q̄ cuniculos p̄dices
et alia necessaria ī īfirmaria sepe portabat et ad n̄lū
malū īpellebat. Que cū semel deberet mūdare dūmicel-
lā casu a posteriori fuit aliqualit̄ denudata. Tūc illd̄
demonium eam vtraq̄ manu super posteriora percu-
tiens ait mariota / sic enim vocabatur / siue occulte si-
ue manifeste semper tamen honeste. Item in colonia
ille de nigra maria scripserunt illis de sancta ecclesia
Candida cecili tibi mandat nigra maria. Linque
nobis petrum martinum collige te cum.

De beghinis.

Beghina quedā dixit q̄ nullus sibi obloqui va-
leret / q̄ si ip̄a rideret esset societas si fleret esset
deuotio si loqueretur esset ph̄ia si taceret esset religio
si dormiret esset quies si surgeret visio. Et sic de aliis
multis gloriata fuit sed vnus erat oblita. s. q̄ quāto
magis gloriaret̄ tantomagis fatua reputaret̄. Que
dā beghina remis fuit de cui⁹ ore xp̄s in forma pue-
ri exire videbat̄ q̄ nimis loquax erat. Quidam vo-
lēs oñdere inutiles occupationes beghinarum fecit
vnū circulum in quo erat depictū quō tres beghine
vnā anserem suffarrabāt. Una tenuit pedem alia ap-
plicauit ferrum tertia cum mallio ferrū affixi. In
circuito aut̄ circuli scriptus erat sicut he tres beghine
de suffarrandis anseribus se intromittunt sic fa-
ciunt relique. Quedam beghine conferebant qua
morte eligerent mori. Una dixit ego eligerem suspen-
di in suspendio cōtemplationis Job enim dicit: sus-

pendium elegit anima mea. Alia dicit Eligo sepeli-
ri i sepulchro hūilitatis. Tertia elegit cremari igne
caritatis. Quarta elegit submergi in lacrimis pū-
ctionis. ¶ Quēdā beghina in vna tuni-
cula discoop-
to capite diuertebat in domo ⁊ casu pulsauerūt duo
fr̄es ad portam q̄ cucurrit ⁊ hostiū aperuit ⁊ verecū
data q̄ non fuit velata capite posteriorē partē tuni-
cule sup caput retorquēs clā fugit. Cui frat̄ mechil-
dis/tege posteriora qz meli⁹ ē videre nudū caput q̄
culū. ¶ Contingit in q̄dam domo beghinarū quēdā
clericū nocte inuētū fuisse cū vna/vbi ad camerā illi⁹
m̄te alie cōuenerūt ad vidēdū spectaculū. ¶ Quod
audiēs vna alia i cui⁹ lecto adhuc qdā alē cleric⁹ iacē
bat/fest inans vidēdi cupiditate credēs coopire caput
panno consueto accepta braca amasi sui caput suū ⁊
cū ea cooperit/ ⁊ sic ad locū spectaculi velamētū venit
conās cū alijs plāgere ac si ipsa nichil de simili sciret
quam bracā capiti suppositā vna prospiciēs clama-
uit. S̄ soroz ⁊ socia dilecta/ qd ē hoc v̄ l̄qd sibi vult hoc
somnia qd apportasti. Illa ex hoc pl⁹ confusa est q̄ al-
tera socia que saluata est per simile cum non esset sola
in tali delicto.

¶ De somnijs

valezi? ¶ Aleri. lib. j. ca. v. Alexander macedo cassandri
pestiferam sibi dexteram somnio prius cogno-
scens q̄ exitu sentiens estimauit ab illo se interfici
cum eum nunq̄ vidisset/interpositio deinde tempo-
re postq̄ in conspectu venit nocturni metus patefa-
cta imagine vbi antipatri filium esse cognouit pre-
parati iam aduersus caput suum veneficij quo ces-
cidisse cassandri manu creditur/ suspicionem animo
tulit. ¶ Ibidem dux cartaginensis amulcar obsidens si
uoz. racufanas audire se credidit vocem in somnis q̄ die

proxima in vrbe esset cenatur⁹ qui secur⁹ de victorisa
minus se prouidit: quē siracusani proxima die erum
pētes in castra eius ceperūt z ipsū captiuū eduxerūt
z sic proxima die non victor: s3 captiu⁹ ibi cenauit.

De his z similib⁹ vide diffuse in secūdo libro triparti
te historie. c. somnia: frater Johan. de duran. somnia

uit q̄ eq̄t auit limam bicornē z brace eius ad terram
depēderēt z pueri inferi⁹ clamarēt: lynhose lynhose.

Idē somniauit de argumēto vni⁹ frisonis qđ nō possz
solui in frisonico butyro zc. frater gerhard⁹ de griffo

ne sōniauit colonie q̄ indut⁹ esset ad legēdū missam ī
ecclesia: z in hostio obuiauit sibi fra^r gotfrid⁹ sacris

sta satis vētrof⁹. Tūc idē gerhard⁹ tangēs vētrē eius
digito vt ei videbat̄ ait. Bōne vētrose q̄s pontic⁹ es

cacabose: blasf⁹ est intus colofer⁹ z laborint⁹. Quis
dam rusticus iuxta ratisponē somniauit q̄ ī pōte ra

tisponēsi deberet inuenire magnam pecuniā / z cū ibi
de mane q̄reret occurrit sibi diues homo q̄rēs qđ q̄re

ret: z cū oīo scire vellet retulit sōniū suū: qđ cū pugno
percussit illum ad maxillam dicēs / o stulte dēs sic cre

dere somnijs. Ego somniaui in ista nocte qđ in villa re
gesdorfin tali curia sub tali salice deberē inuenire the
saurum magnum quod audiēs rustic⁹ z suam curiaz
esse intelligēs ait / bene michi qđ hic inueni istū pugnū
z veniēs domū in ppria curia fodiēs inuenit magnū
thesaurū ¶ Quidaz canonic⁹ in vverda iuxta renū
qui nunq̄ ante fecerat versū somniauit istos versus.
Actoz irarū de te dictauit amarū. Telicz ignarū vi
uere posse parū. qđ cū in mēsa retulisset dixit vn⁹ quic
quid sit si essem loco vestri ego vellē disponere de re
bus meis. alij dixerunt esse trufam. Ille tñ cōtristat⁹
ascēdit equū cū accipitre volens solatio melancoliam
repellere. Et cum ille idē rediret ī sero z dēret pōtē qđ

Johannes

de
Gerard⁹

17°

~

reni brachiū ibi transit cum equo pertransire equus factus umbraticus et se et illum in regnum precipitavit et sic submersus fuit.

¶ De medicis.

17.
¶ Quidam piscatori scyma piscis inhaeserat oculo quod videre non potuit qui cum iret ad medicum cui frequenter bonos pisces obtulerat / medicus ei curam distulit ut meliores pisces reciperet / quadam die venit ad filium absente patre qui eum statim curavit gloriaturque filius apud patrem quod piscatorem sanasset. Qui patrem inquit comede pisces: quos de illo anno non habebis. ¶ Cum quidam medicus suum discipulum instruxisset per urinam iudicare quo cibo infirmus visus esset dixit Considera circa lectum si videris corticem pomi vel aliquid tale hoc iudica eum comedisse. Et cum postea discipulus deberet infirmum visitare respiciens hinc inde vidit sellam asini / asinum autem non vidit / iudicavit quod asinum comedisset / quod cum astantes magistros retulissent ait. asinus est qui per asinum fatue iudicat de urina. ¶ Anus quendam dolens oculos inivitavit quendam medicum ut eum curaret. qui veniens utensilia ibi plura conspexit. que medicus medicinam apponens furebatur donec vacua esset domus. Convaluit autem anus et vidit domum suam evacuata consternata multum noluit medico mercedem dare. qui cum traheret illam ad iudicium ait ipsa se non plene liberatam imo minus videre quam prius. quia prius videbat in domo sua multa utensilia modo nichil conspiceret. ¶ Quedam honesta domina depauperata petiit elemosinam a quodam episcopo qui reprehendit eam dicens / quod deberet aliquid adipisci unde se nutriret nec sic vercunde mendicaret. Et subintulit episcopus quod daret se in troinitere de medicina. Quomodo id faciam inquit cum nescio mihi domine? Ait episcopus. Cum veneritis ad infirmum detis circumspicere de his que circa lectum inveneritis et secundum ea iudicare

debetis infirmum nimis comedisse/ que fecit & famosa per terram effecta est. post longum tempus contigit episcopum per apostema in gutt ure infirmari/ q̄ ad illum veniens cum circa lectum non nisi cussinos inuenerit dixit. **D**omine nimis comedistis de cussinis/ audiēs hoc episcopus fuit prouocatus ad risum ex quo apostema gutturis fuit ruptum & sanies p̄ os erupit & sanatus est/ postq̄ p̄fecte conualuit vocauit medicam & sciscitabatur ab ea a quo artem medicandi dedisset/ respondit mulier q̄ a quodam reuerendissimo domino episcopo. **L**ui episcopus/ ego inquit sum ille/ ammodo sub mea prouisione debetis vitam vestram continuare.

¶ De diuersis artificibus

Sutor quidam factus fuit sutor in quodam loco in lombardia coram que vnus coartifex habuit causam agere/ & videns se periclitari in iudicio secrete rogauit vt iuaret eum addēs non noscitis me ego sum talis amicus & socius vester. ¶ Qui respondit rustice/ dimitte me q̄ nec me nec te nosco pro nūc macro. iij. Sa. **L**ū seruili⁹ malijs pictoris optimi filios difformes vidisset ait/ nō equaliter mali pinguis & fingis. **L**ui malius in tenebris quidem fingo sed in die pinguo. **S**olinus de mirabilib⁹ mūdi. li. iij. **L**icero tradidit vliadē ita subtilit̄ in mēbrana scripta vt testanucis clauderent̄. **I**bidē gallatric⁹ formicas ex eboze sic sculpsit vt portio earum a ceteris discerni nequeuerit. **C**onestoz in historia tubalcaym ferream artem inuenit gladios & lanceas & res bellicas decenter exercuit. **E**t soroz eius noema inuenit artem varie texture. **S**oli. vbi supra capitu. xij. creta p̄ ma patuit remis & sagittis/ piterchio repertore equestres turmas docuit vsum artis bellice. **I**bidē ca. vij.

fl.
marzob?
Solin?
Comestoz
Noema
Solin?
piterchio

maxim
cohos vt Garro talis est subtilioris vestis amīcula ar
telanifice scientie prima in ornatum feminaz dedit.
Marcianus insuper philosophus primus in ytaliam
vsum molendini et fruges comminuendi et farris in-
strumenta monstravit.

Conpresens liber quem mensam philosophicam vos
cant vnicuique perutilis, compendiose pertractans in
primis quid in conuiujs pro cibis et potibus sumen-
dum est. Deinde qui sermones in illis secundum exis-
gentiam personaz habendi sunt / et que questiones di-
scutiende / que insuper facietie siue ioci interserendi fe-
liciter explicat Parisij impressus Anno ab orbe redē-
pto. M. ccccc. xvij.

TOL
BIBLIOTECA

Sala

Número

5

DOLEDO

TECA PROVINCIA

Muller
50

Res.

541

Palmyra